

ПОЛИТИКИН

24. 6. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН

БРОЈ

1643

ЗАБАВНИК

СПАНК,
НАЈВЕЋИ
ПАС
У
ЈУГОСЛАВИЈИ?

ЕКСКЛУЗИВНО!
ВОЗНО
САМ
АУТО
КОЈИ
ГОВОРИ

Фирма

Веровали или не!

СМЕЛИ ЈАХАЧИ

КОЈЕ ЈЕ ТЕОДОР РУЗВЕЛТ (ПРЕДСЕДНИК САД ОД 1901-1909) ПОВЕО У ОСВАЈАЊЕ БРДА САН ХУАН У ШПАНСКО-АМЕРИЧКОМ РАТУ, НИСУ УОПШТЕ ЈАХАЛИ КОЊЕ. САМО ЈЕ ТЕОДОР РУЗВЕЛТ ИМАО КОЊА.

СТИВЕН БАКУС

ИЗ МАЈАМИЈА (ФЛОРИДА) САКУПИО ЈЕ 1420 БОДОВА ОД МОГУЌИХ 1800 НА ТЕСТУ ЗА УПИС У КОЛЕѢ - СА САМО 11 ГОДИНА.

ТРИЦИКЛ

КОНСТРУИСАН У ЕНГЛЕСКОЈ 70-ТИХ ГОДИНА 19. ВЕКА ИМАО ЈЕ ЈЕДАН ШИНОВСКИ ТОЧАК СА СТРАНЕ ПРЕКО КОГА СУ ОВА ВОЗАЧА УПРАВЉАЛА ВОЗИЛОМ.

Највећа подземна просипорија

БЕЗ ПОТПОРНИХ СТУБОВА НАЛАЗИ СЕ У „МОСКОНСКОМ ЦЕНТРУ“ У САН ФРАНСИСКУ (КАЛИФОРНИЈА). ДУГАЧКА ЈЕ 244 М, А ШИРОКА 87 М.

ПЛАВА ТУНА

КОЈА МОЖЕ ДА БУДЕ ТЕШКА И ПРЕКО 600 КГ, ИМА ТАКО ЗБИЈЕНЕ МИШИКЕ ДА ЗАДРЖАВАЈУ ТОПЛОТУ, ПА ЈЕ ЊЕНО ТЕЛО ТОПЛИЈЕ ОД ВОДЕ У КОЈОЈ ПЛИВА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

у Тексасу још важи стари обичај да онај ко изгуби опкладу мора да поједе свој шешир. Један шеширица из Даласа пронашао је решење за овакву казну која се тешко вари. Пустео је у продају шешире од сасушеног теста који не само да служе као заштита од сунца већ, ако до тога дође, могу мирне душе да се похваљу.

„Џамбо тобоган“ је највећа атракција у јапанском градићу Хигаши Мото. Сваке недеље преко 1500 особа стоји у реду да би се спустило низ њега. Није ни чудо ако се зна да је јединствен у свету: има две траке дугачке 30 м и 72 м.

чланови једне експедиције из Мичигена нашли су на Антарктику испод камења сасвим читљиву поруку коју су оставили чланови прве истраживачке експедиције у ову област, а предводио ју је Американац Бирд 1929-30. године.

једна туристичка агенција из Савезне Републике Немачке већ дуже време рекламира путовање у Онтарио (Канада) у пределе где има злата. Сваки трагач треба да проведе петнаест дана у брвнари до које се долази само малим авионом и уз детаљно упутство стручњака гарантује му се да ће пронаћи златну жицу. Све то за око једанаест стотина милиона. Не знамо да ли је неки авантуриста већ одлучио да крене на једно такво путовање.

група аустралијских астронома открила је засад најудаљеније небеско тело: то је квазар PKS 2000-330 видљив оптичким телескопом као звезда деветнаесте по величини, а налази се на даљини од преко петнаест милијарди светлосних година.

група стручњака с универзитета у Манчестеру (Белика Британија) открила је да човек, као и голубови, пчеле и делфини, има чуло за оријентацију које је повезано са сићушним кристалима магнетита (минерал, најважнија оксидна руда гвожђа) који могу да открију и најслабија Земљина магнетна поља. Овај „биолошки компас“, кажу они, налази се у корену носа.

у Холандији је произведена зубна паста са ферментима који уништавају штетне бактерије и изазиваче каријеса.

у Минесоти (САД) до пре извесног времена био је на снази закон који је забрањивао да се на истом конопцу суши мушко и женско рубље.

чувени фудбалски ас из Јувентуса (Италија) Роберто Бетега познат је и као водитељ једне ТВ-емисије у којој, између осталог, даје и савете за спортску прогнозу. Досад је имао једном 13 и седам пута 12 погодака. А сви они који су следили његов савет и играли систем од седам дуплих добили су укупно 2.5 милијарде старих динара.

НЕЗАБОРАВНЕ
ОМАШКЕ

У ЗЛАТО ВЕРУЈЕМО

Према чувеном Конану Дојлу, аутору још чувенијег Шерлока Холмса, детективов верни помоћник др Вотсон задобио је за време једног окршаја рану од пушчаног зрна. Али, у „Скарлетној студији“ др Вотсон је рањен у раме, а у „Знаку четворице“ иста повреда је – на ноzi.

Вилјем Џенингс Брајан је у својству министра иностраних послова Сједињених Америчких Држава на свечано званично отварање Панамског канала 1915. године позвао швајцарску флоту да увећика прославу. Питање је само да ли министар збиља није имао појма да Швајцарска не излази ни на какво море или је мислио да Швајцарци држе флоту само због Женевског језера.

Далеке 1863. године извесни Пол Ибер из француског града Бордоа оптужен је за убиство и осуђен на доживотну робију. Пошто је двадесет једну годину отчајно у затвору, његов случај је поново претресан и тек тада је откривено да је несрећни Ибер осуђен зато што је убио – самог себе.

У биографији председника САД Абрахама Линколна под насловом „Абрахам Линколн – године у Преирији“ (детинство и младост) Карл Сенберг је написао: „Линколнова мајка је стајала на вратима њихове колибе и певала „Ледену планину Гринленда“... Ово је с њене стране био приличан подвиг с обзиром да је дотична песма написана двадесет две године после Линколнове смрти.

Познати енглески сликар портрета сер Џошуа Реналдс (1723–1792) освојио је Лондон још на почетку каријере и једва је стизао да удовољи свим наруџбинама, па је морао да изнајми и помоћнике. Маестро је по свој прилици био ужасно преморен када је, на једном од око три хиљаде портрета које је направио, центлмена који му је позирао насликао са два шешира, једним на глави и једним испод руке.

Године 1961. Музеј модерне уметности у Њујорку изложио је слику „Лађа“ чувеног уметника Анрија Матиса (1869–1954), вође сликарског правца познатог под именом фовизам. Пуних четрдесет седам дана посетиоци су се дивили делу, а онда је неко случајно открио да је слика постављена наопачке.

Када је завршена изградња хотела „Хауард“ у Балтимору, стручњаци су поставили котлове за гре-

јање и упалили ватру. Из зграде је покуљао дим кроз прозоре и врата и тада се испоставило да су градитељи заборавили да сазидају димњаке.

На мировној конференцији у Версају 1919. године председник владе Велике Британије Лојд Џорџ саветовао је представницима у првом светском рату поражене Италије да изваде своје

1977. пола године после делеверског похода првог америчког председника Џорџа Вашингтона.

У свом бесмртном роману „Робинзон Крусо“ енглески књижевник Данијел Дефо (1660–1731) показао је „рупу“ у памћењу. Његов јунак на пустом острву говори у првом лицу једине следеће: „Одлучио сам, ако је могуће, да се домогнем лађе (насукане у

губитке повећањем узгоја банана. Италијани су били дирнути до суза јер у њиховом поднебљу, мада оно даје раскошне плодове раз-
ног воћа, нико никад није убрао ниједну банану.

На историјској слици „Вашингтон прелази Делевер“ амерички сликар углавном историјских призора Имањул Лоитсу (1816–1868) приказао је брод на коме се вијорила заставица са пругама и звездацама. Уметник је нехотице показао много авангардног смисла јер су пруге и звезде прихваћене као америчка заставица четрнаестог јуна

близини његовог острва), па сам свукао одећу јер је било ужасно топло, и бацио се у воду“. Пошто се голи Робинзон успентрао на брод, он даље наставља: „Открио сам да су све намирнице на лађи суве и, како сам жудео за храном, отишао сам у одељење за пецива и напунио џепове бисквитима“.

На познатом уљу „Израиљци скупљају ману у пустињи“ славни италијански сликар Венеције Ђакопо Робусти звани Тинторето (1518–1594) наоружао је Мојсије-ве људе пушкама-сачмарама. Најранија пушка за коју се зна појави-

ОСВАНУЛО ЈЕ ПРЕ ДОСТА
ГОДИНА НА СЕРИЈИ
ЗЛАТНИКА КОЈЕ ЈЕ
ЕМИТОВАЛА КОВНИЦА
СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ
ДРЖАВА. МАДА НИКО НЕ
СУМЊА У ИСКРЕНOST
УРЕЗАНОГ ГЕСЛА, ОНО ЈЕ
ПОГРЕШНО И ТО САМО ЗБОГ
СЛОВА „Л“: УМЕСТО GOD,
КАКО СЕ ЕНГЛЕСКИ КАЖЕ
БОГ, НЕКОМЕ СЕ ИЗ ДУБИНЕ
ДУШЕ ОМАКЛО GOLD ШТО
ЗНАЧИ ЗЛАТО. ОВАЈ МОТО,
НАРАВНО У ПРАВИЛНОМ
ОБЛИКУ, НАЛАЗИ СЕ ОД
1862. НА СВИМ
НОВЧАНИЦАМА САД,
ПАПИРНИМ И МЕТАЛНИМ.

ла се 1326. године, рекло би се „нешто“ пре библијског Ексода, изласка Израјљца из Египта (Мисира) описаног у другој књизи Старог завета.

Фламандски сликар и гравер Антони Ван Дајк (1599–1641), Рубенсов ученик, постао је од 1632. године дворски сликар енглеског краља Чарлса II. На једном од портрета Ван Дајк је приказао његово краљевско величанство под пуним оклопом са две пригодне рукавице, али обе за десну руку.

Водећи амерички драмски писац двадесетог века Јуџин О’Нил, троструки добитник Пулицерове награде и добитник Нобелове награде за књижевност 1936. године, аутор чувених драма као што су: „Жеђ“, „Иза хоризонта“, „Ана Кристи“, „Необична међуигра“, „Велики Бог Браун“, „Император Џонс“, „Чезња под брестовима“, „Дани без краја“, „Динамо“ и многих других, дао је најблаже речено чудна упутства за позоришно извођење једне сцене драме „Где је начињен крст“. Ево шта је тражио од редитеља: „Пошто је његова десна рука ампутирана у висини рамена, рукав на тој страни млитаво виси. Он затим прилази столу, седа и подбочивши се лактовима, с брадом у рукама, тмурно буљи испред себе“.

Наименовани чиновник при америчком Конгресу уместо да напише: „Све стране расаде воћа ослобађамо царине“, откуцао је: „Све стране расаде и воће ослобађамо царине“. Ово једно уметнуто „и“ коштало је владу САД два милиона долара пре него што је Конгрес стигао да закаже следеће заседање на коме је грешка званично исправљена и издат нов документ.

Приредила: Бојана Дожић

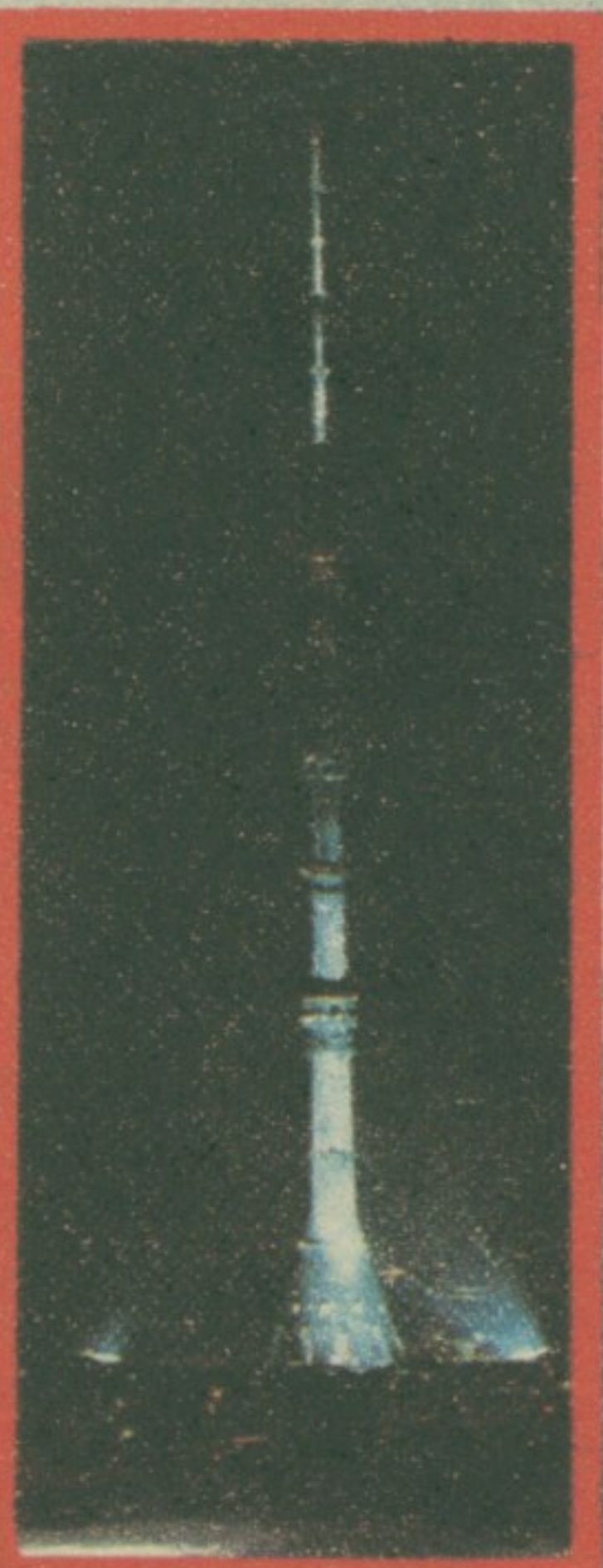
НАЈВИШЕ

ГРАЂЕВИНЕ

НА СВЕТУ

ТВ ТОРАЊ У МОСКВИ

НА СЕДМОМ НЕБУ

Тачна висина тв-торња Остенкино у Москви зависи од температуре ваздуха: кад је плус 20°C висок је 540,74 м, а кад стегну љути мразеви торањ се смањи за читавих 100 милиметара.

ра, укопаном на дубину од свега три и по метра.

Првих година здање се слегало по 8 до 10 милиметара. Потом је наступио период стабилизације. Данас се торањ годишње слеже свега 1 милиметар.

Торањ је од врха до дна пресвучен специјалном хидрофобном превлаком с циљем да се смањи утицај атмосферских падавина на бетон и метал.

Могла би се прича написати о служби која контролише стање бетона. А и о самом бетону. Цемент марке „600“ допремљен је из Вољске и Волковиске цементаре, шодер из Украјине, а песак из Подмосковља.

У петом кругу око Земље

Ушли смо на тренутак у салу за екскурзије. Пре него што се посетиоци попну на осматрачницу, дају им се следеће информације:

...Конструкциона идеја врло је једноставна. Торањ је у ствари шупља цевна конструкција која се са десет својих ногу ослања на железнобетонску плочу темеља. Висина ногу је 17 метара. Ноге даље прелазе у коничне темеље, на којима се држи монолитни железнобетонски стуб који у подножју има пречник 18 метара, а на висини од 321. метра – 8,2 метра. Железобетонски стуб завршава се на висини од 385,5 метара. На њему је инсталирано пет великих антена пречника од 4 метра до 70 центиметара. На самом врху налази се још једна антена квадратног пресека. Ту је још и мотка за заставу.

Стручњаке није лако разумети: цифрама барајају као од шале. А пажњу понајвише привлачи реченица: „Идеја је једноставна!“ Када се то каже за једно од највиших здања у свету, звучи помало чудно.

Улазимо у торањ. Пролазимо између огромних бетонских шапа конуса и ула-

Одакле да кренемо да бисмо вам дочарали торањ? Одозго, са врха на којем се виори застава? Или одоздо, од темеља? Хајде да најпре обиђемо око торња. Са мном је геодета Герман Брикмен. Прави ми друштво, разговарамо. А има о чему да се прича док се путује око тог циновског стуба. У радијусу од 300 метара од стуба ископане су четири групе контролних бунара, објашњава ми пратилац. Какве везе имају бунари с торњем? Најнепосредније! Сваких десет дана у њима се мери ниво и хемијски састав подземних вода. А када падају кише,

та мерења су чешћа. Тако се одређује слегање фундамента.

Спор стручњака

Сваки час погледавам у небо, не бих ли на самом врху угледао заставу. Пада ми на ум: како је могуће прецизно измерити висину овог здања. Пратилац ми одговара, али тешко схватам. Причу није лако репродуковати. Међутим, разумем оно најважније: при температури ваздуха од плус 20 степени Целзијусових висина торња износи 540 метара и 74 милиметара. А када стегну љути мразеви торањ се смањи

за читавих 100 милиметара.

И цела ова грдосија, веровали или не, лежи на темељу дубоком свега три и по метра. И ова бројка има своју историју. Око ње су се ломила копља. У време утврђивања нацрта било је доста опречних мишљења о томе на којој дубини градити темеље. Проучени су хидролошки услови грађевинске платформе. Испоставило се да се горњи слојеви тла, до дубине од 10 до 12 метара, углавном састоје од компримираног стеновитог талог – песковите иловаче са шљунком и облацима. Пре неких

двадесетак-тридесетак хиљада година њих је компримирао ледник.

А на дубини од четрдесетак метара, пре седиментних стена од калцијум-карбоната, лежи знатно слабији талог од ситног песка и глине.

Постојале су две основне варијанте: или градити темељ на чврстом стеновитом талогу, или ићи дубље, до правих стена. Живот је доказао да су били у праву они који су се задржали на првој варијанти, једноставнијој и економичнијој. Тако данас оних десет ногу телевизијског торња стоји на бетонском прстену пречника 65 мета-

**МОСКВА ЈЕ ДРЕВНИ,
АЛИ ИСТОВРЕМЕНО И
МЛАД ГРАД. КРЕМЉ
ЈЕ СИМБОЛ ЊЕГОВЕ
СТАРОСТИ. СИМБОЛ
МЛАДОСТИ ГРАДА
СВАКАКО ЈЕ
ОСТАНКИНСКИ
ТЕЛЕВИЗИЈСКИ
ТОРАЊ, ДРУГО
ЗДАЊЕ ПО ВЕЛИЧИНИ
НА СВЕТУ.**

свако да ради овде јер су оптерећења огромна. Лифтови се крећу брзином од 7 метара у секунди.

Са мном у лифту је и главни инжењер телевизијског торња Николај Јуловски. Позвао ме у свој кабинет на осмом спрату. Један од зидова у његовом кабинету иде укосом према плафону. То је, у ствари, огромни прозор илуминатор који кабинету даје некакав жилверновски изглед. Наш домаћин личи на капетана брода.

— Срце телевизијског торња није ресторан „Седмо небо“ — објашњава Јуловски — већ генерална сала у којој се налазе телевизијски одашиљачи. Та

сала је доле, код конусног дела телевизијског торња. Четрнаест милиона телевизијских гледалаца живи у зони сигурног пријема емисија из нашег телевизијског центра. То је отприлике радијус од 120 километара. Не говорим сада о релејним и кабловским линијама и систему „орбита“ који обухватају целу Земљу.

Свака муња се фотографише

Време је ручку. Свраћамо у производну службену мензу на 11. спрату — у кухињу ресторана „Седмо небо“. Ту упознајемо Хајдара Икснова, руководиоца групе радника чији је задатак да се пењу на највишу тачку торња. Њихово је задужење, поред осталог, да замењују платно заставе јер се тканина мора мењати на сваких три месеца.

— Је ли страшно тамо, на врху — питам не очекујући одговор који ће ме разочарати.

— Обичан посао — кажу. — Није нам први пут да се пењемо тако високо. Стекли смо искуство. Забрање-

Студио Централне телевизије за време снимања врло популарне емисије „Очигледно-невероватно“.

Ресторан „Седмо небо“ истовремено служи и као видеовац.

У торњу је смештена велика сала у којој су телевизијски одашиљачи тако да се 14 милиона гледалаца налази у зони тзв. сигурног пријема емисија из тв-центра. На фотографији је једна од магнетоскопских сала Централне телевизије.

но нам је да идемо горе када су јаке олује. А ми бисмо хтели и то да пробамо.

У службеној мензи пуно је славних људи. Ту су инжењер Ала Терехина и старији научни сарадник Енергетског научноистраживачког института Анатолиј Шкиљев. За њих телевизијски торањ није само објект коме треба осигурати поуздану заштиту од муње, већ и јединствен научни полигон. У току године на десетине муња удара у антене и стуб. Свака муња се фотографише и проучава. А то раде управо Ала и Анатолиј.

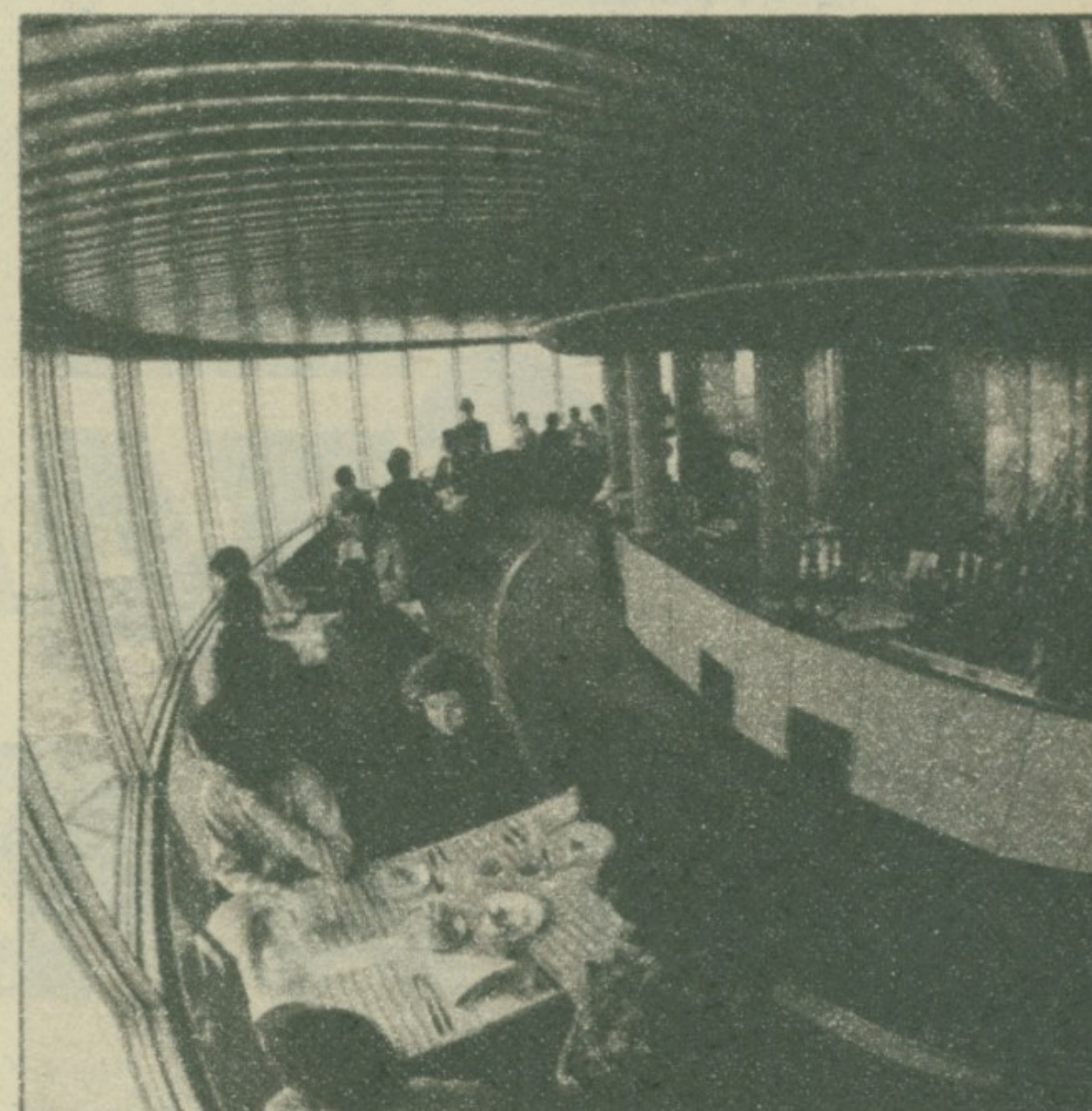
Свртели смо и код шефа кухиње. То је Александар Курочка, човек који је радио у Америци при ОУН, у совјетској амбасади у Паризу. Учествовао је на великим међународним конкурсима, припремајући јела француске, италијанске, источне и руске кухиње.

— Пренесите вашим читаоцима да их позивамо у ресторан „Седмо небо“ — каже Александар. — За

Код начелника смо стигли на време. Најпре нам је показао салу за конференције са 800 седишта и две друге сале са по 95 седишта. Ту су још и просторије за водиче и продавница сувенира.

— Штампана је својевремено са усхићењем писала о торњу — каже начелник. — Човек се још никада није осмелио да гради објекте више од 500 метара. О овом техничком чуду причаће се и у наредном столећу!

Да знате да хоће. Јер, ево неколико импресивних цифара. Првобитна висина са антеном била је 533 метра. Ајфелова кула, која је до 1931. године сматрана највишим објектом на планети, чак је и након инсталирања телевизијске антене (1957) била висока свега 320 метара. Овај торањ висок је 540 метара и 74 центиметра, тежак је 55 хиљада тона, а запремина унутрашњих просторија износи — 70 хиљада кубних метара. Унутар стуба има седам лифтова, од којих су четири из категорије су-

зимо у застакљени ходник. Чекамо лифт. Кабине бешумно стижу. Отварају се врата. Жена која ради у лифту позива нас да уђемо и кренемо пут неба. Питам је: колико сте километара превалили овим лифтом за последњих десет година.

— Пут неба возе још три оваква лифта и три нешто спорија — каже она. — Па, за последњих десет година сва четири супербрза лифта превалила су пут дуг око 700 хиљада километара. Значи, свака од нас већ је у петом кругу око Земљине кугле.

Жене које раде у лифтовима имају шесточасовно радно време. И не може

њих ће се наћи сто преко реда. Иначе, домаћи гости резервишу места у ресторану као за воз — десет дана унапред.

10 метара тамо-амо

Журимо на састанак са начелником телевизијског торња. На путу до његовог кабинета свртали смо још и код ватрогасаца. Највиши у свету противпожарни регистратор налази се на висини од 381 метра. У суседству са ватрогасцима су и синоптичари. Торањ је изузетна метеоролошка сонда која Хидрометеоролошком центру редовно саопштава о времену изнад Москве.

пербрзих. Они се на висину од 337 метара подижу за само 58 секунди.

А ево неких података и о стабилности торња. Он може да издржи земљотрес јачине 8 степени. Приликом јаког ветра горњи део торња клати се тамо-амо 10 метара.

И тако, стоји торањ онако величанствен, строг, прав као стрела, растући под ужареним сунцем и скупљајући се по љутим мразевима. Ноћу сија као да је опточен дијамантима и рубинима. Пројектанти су предвидели његов век трајања — 300 година.

Рајко ДОСКОВИЋ

**СА 40 ГОДИНА МОРА
ИЗА ЛЕЂА И КУГЛОМ
ЗЕМАЉСКОМ У ГЛАВИ,**

**ПОШТО ЈЕ 28 ПУТА
ОПЛОВИО СВЕТ,
ДРУЖИО СЕ НА
ПАЛУБАМА
НАЈЛУКСУЗНИЈИХ
БРОДОВА СА
ДРЖАВНИЦИМА,
УМЕТНИЦИМА,
СТЕКАО ВЕЛИКО
БОГАТСТВО, ИВАН
ГЛУМАЦ ЈЕ ОСТАВИО
СВЕ У ДАЛЕКОЈ
АМЕРИЦИ И ВРАТИО
СЕ ОДАКЛЕ СЕ И
ОТИСНУО – У МИР И
ТИШИНУ РОДНОГ
ЛАСТОВА. СА СОБОМ
ЈЕ ДОНЕО
ДОЖИВЉАЈЕ ЗА
УЗБУДЉИВ РОМАН
ИЛИ ФИЛМ И
НЕСВАКИДАШЊЕГ
ПРИЈАТЕЉА.**

стигла право из романа „Зов дивљине“ Џека Лондона. У стари, чувени Бак и овај аљаски маламут и јесу сродници.

За шаку долара

– Имао сам 26 година и био први стројар на једном нашем броду када нас је окупација затекла далеко од домовине, у Америци – прича Иван Глумац, седећи на кревету који, као и цео стан, подсећа на брод. Све то је Иван сам направио... – У земљу нисам могао да се вратим, иако сам то желео од свег срца. Атлантиком су харале Хитлерове подморнице, чуо сам да су нам краљ Петар и компанија скували гадну попару, а ја сам желео да се било како борим против оног гада, минхенског молера с брчићима. Пријавио сам се као

Најдража играчка огромног Спанка је сићушна „бејби“ – гумена лутка која пишти.

СПАНК СА АЉАСКЕ

Сваког јутра, без обзира да ли над Ластовом сија сунце или фијуче бура, на каменитим улицима овог месташца можете видети кошчатог човека у фармеркама, патикама, морнарској ветровци, с необичном капом – такође морнарском. Ход му је гибак, тело усправно, покрети брзи па нико не би рекао да његове као море плаве очи, уоквирене хемингвејском брадом, гледају свет већ 68 година...

Уз бок му послушно иде пас према којем и највећи вучјак изгледа неугледно. Та громада од мишића прекривена оштром сиво-бело-црном длаком, из чијих вилица беласају секутићи, дугачки преко пет центиметара као да је на ластовске кале (улице)

добровољац у америчку морнарицу. Јурећи немачке подморнице добио сам и чин наредника. Али, мисли су ми и даље биле у Југославији, на Јадрану, на Ластову, у овој старој породичној кући...

Спасавао сам америчке пилоте који би се обрушили у океан, гледао језиве прилике, сам безброј пута био на домаку смрти, кад ми је у тој грозоти стигла радосна вест: родио ми се син. Одлучио сам да му дам име Максим Горки, по мом омиљеном писцу. Седео сам, узбуђен, у бази у Јужној Каролини, и мислио чиме и како да обрадујем то мало створење. Листао сам неки часопис о псима и одједном радосно поскочи: купићу му – пса! Отишао сам на једну при-

ватну фарму паса и за последњих педесет војничких долара купио Спанка I. Био је то млад пас исте овакве врсте, пореклом са Аљаске. Његов деда Иго био је први у псећој вучи у једној предатној експедицији на Арктик...

Кад сам дошао кући у Сан Педро, жена је запрепашћено погледала ту велику живу лопту. Није волела псе и плашила се да Спанк I не повреди малог Максима Горког. Међутим, он се од првог часа није одвајао од бебе. Чувао би га кад спава, лизнуо пелене и бесно гледао сваког непознатог ко би му се приближио. Само кад бих пловио, Спанк је ишао са мном. На жалост, не дуго: ударио га је камион у Индијани и после

петнаестодневног боравка у болници угинуо је...

Већ сам пловио широм света, имао сам као први стројар на врло луксузним путничким бродовима раскошне кабине, али више није било мог Спанка. Он ми је на тим ваљањима морима и океанима био најближи пријатељ: једном сам за 33 месеца пловидбе код куће био само осам дана!

Онда је огромног Спанка I заменила једна друга животиња која је псу била слична само по неустрашивости и привржености. Била је то птица Линда, једна врста зебе са Мозамбика.

Пријатељ на лули

Линда је са мном пловила шест и по година. У ко-

јим све лукама нисмо били: Јокохама, Бомбај, Бејрут, Монте Карло, Марсеј, Њујорк, Акапулко, Хонгконг, Рио... Препловили смо преко милион миља. Никада нисам видео паметнију животињу: чим бих силазис низ бродске степенице и ступио на копно, она би долепршала, села на моју лулу и није ме напуштала све до повратка на брод. У таксију, у лучким крчмама, у скитњама далеким градовима она је мирно чучала на мојој лули гледајућу мудро све око себе. Ах, да: напуштала ме једино у морнарским тучама, али је брзо опет заузимала своје место, зна се – на лули. Тешко сам преболео и њену смрт, још је сањам, а лула ми се и не пуши од кад нема Линде...

Е, онда се у мој живот уселио он – Спанк II. Енога, чује мој глас па се и он јавља...

И заиста, из доњих просторија куће одјекну громогласан лавез: чинило се да од њега подрхтавају зидови, прозорска стакла, намештај. То је Спанк, у звучном издању. Иван журно устаје, шаљиво виче на енглеском и псује на нашем језику и отвара врата.

Спанк будно осматра околину са терасе Иванове куће. Сећа ли се на Ластову своје ледене постојбине?

Птичица Линдакоја је са Иваном препловила преко милион миља, седећи најчешће на његовој лули!

ЖИВА ФУРУНА

Аљаски маламут је добио име према једном ескимском племену, које га је највише и гајило. Ескимима, мисионарима и трговцима, дуго је служио за разне послове и потребе. Године 1926. маламут је као нова врста приказан ван Аљаске, на једној изложби паса. По својим особинама, то је прави поларни пас: бистар, послушан, изузетно добар и пажљив према деци коју својим нарочитим крзном греје у ескимским иглоима. Наиме, маламут има густу, дебелу и грубу горњу, такође густу, али масну и меку доњу дланку. Висок је до 70 центиметара. Пре неколико година, када је Иван Глумац последњи пут вагао свог маламута, Спанк је био тежак преко 80 килограма. У међувремену се разрастао и угојио, па Иван тврди да је сада много тежи!

Спанк не улази трком као већина паса кад се пусте на слободу. Улази полако и достојанствено, самоуверен и сигуран да је, у ствари, он господар свуда где год крочи његова огромна шапа. Прво се појављује округла глава с нешто косим очима. Црна њушка пажљиво испитује све нове мирисе у околини. Неколико тренутака касније пространа соба одјеном постаје тесна: изгледа као да је сву испунило велико Спанково тело.

Док прилази да оњуши незнанца (јер Спанк не напада непознате као други пси), неупућеног посматрача испуњава снажан осећај нелагодности и – дивљења. Да, то је Бак Џека Лондона, то је један од оних издржљивих и верних паса са далеког Севера које знамо из романа, путописа и филмова, а без којих људи надомак Северног пола вероватно не би могли да опстану. И Спанк је рођен стотинак километара од Северног пола. Његов деда могао је да повуче санке са тоном терета. Ни унук није ништа слабашији: иако стар само шест година, већ је суперпешка категорија – има

преко осамдесет килограма!

Међутим, тај циновски пас, ма колико изгледао застрашујуће, поготово кад зине и покаже зубе или доброћудно ми спушта медведасту шапу на колена. Већ следећег тренутка на пространој тераси, одакле, усправљен, поносно посматра људе и друге (сићушне) псе испод себе, игра се са Иваном као да је младунче пудлице! Огромни скокови, другарско рвање и ваљање по поду, грлења и „љубљења“. Колико нежности и дивовске снаге у једном истом телу.

Ожиљци од љубимца

Задихан, радостан, са веселим сјајем у насмејаним плавим очима, Иван наставља причу о Спанку. Као да разуме, пажљиво је слуша и главни јунак. Поносно надима велике груди које би човек тешко могао да обухвати обема рукама.

– Погледајте мој нос и ове ожиљке на ногама, није то од морнарских туча нити од бродолома. То је „урадио“ – Спанк. Да, да мој добри, ненадмашни Спанк. Ево га, и он чуљи

уши, вагабондо један...

Пензионисан сам у Сан Педру и у почетку сам био болестан без брода и пловидбе. Четрдесет година мора иза леђа, цела земаљска кугла у глави, а сад, одједном – копно. Плакао сам кад сам угледао мој последњи брод како пролази поред Сан Педра. Али, набавио сам једрилицу и опет сам био на мору. Наравно, са Спанком. Нас двојица смо побеђивали на регатама... Заједно смо увек били и на копну, у шетњи. Међутим, он не подноси много друге псе. Напада муњевито и као да нема те снаге која га може задржати. Тако једном угледа неког вучјака, појури за њим, као палац дебело кожно уже заплете ми се око ногу и ја паднем на асфалт. Онестивим се први пут у животу. Кад сам дошао к себи, већ је била ноћ. У зглобу леве ноге несносан бол. Спанк поред мене. Дошли су ватрогасци и одвезли нас кући. Показало се да ми је нога врло незгодно сломљена. Девет месеци носио сам гипс, а Спанк је, све време не дозвољавајући никоме да ми приђе, упорно покушавао да га скине с ноге, да ме ослободи.

На сличан начин добио сам и овај боксерски нос: Спанк види другог пса, тргне поводац, а ја – трас! То ми се дешавало три пута, и увек кад се погледам у огледало не могу а да не мислим о Спанку.

Међутим, у том Сан Педру, у Калифорнији, на обали океана, а некако далеко од мора, усамљен и разочаран, осетим и ја нешто као „зов дивљине“. Ваљда су и из мене проговорили преци, шта ли... Максим Горки је погинуо у саобраћајној несрећи. А преживео је вијетнамски рат. Луксузна вила са базеном у Сан Педру за мене више није значила ништа. Остао ми је само мој Спанк, моје поморске карте које свакодневно раширим и тако опет „пловим“ у луке где сам некада био. Ево, сандуке са врло вредним стварима које сам донео овде, на родно Ластово, још нисам отпаковао, а већ је седма година како сам се вратио.

Моји Ластовци, који су први пут видели таквог пса, у почетку су зазирали од Спанка. Кад би га угледали и магарци би се дали у бесомучан трк. Срећом, ускоро су се навикли једни на друге.

Замишљен, Иван Глумац је заћутао. Спанк је у његово лице упорно продоран поглед, а затим му на крило наслонио своју велику главу.

Иван ПОНЧАР

ПОТЕРА ЗА ГЕНЕРАЛОМ

У америчком грађанском рату који је вођен од 1861. до 1865. и по људским жртвама – преко 800.000 – надмашио све наредне ратове у којима су САД учествовале, одиграо се необичан догађај о коме се дуго причало, поготову у државама Конфедерације. Главна личност био је скромни машиновођа Вилијам Фулер који је преконоћ постао славна личност.

У рано јутро 12. априла 1862. у малом месту Биг Шанти у држави Џорџији, која је била у саставу Конфедерације, двадесет северњака – у ствари федерални војници преобучени у цивилну одећу, неприметно се укључало на локомотиву „Генерал“ док су железничари пословали око композиције, а путници мирно доручковали у станичној згради. Смелу акцију предводио је славни северњачки агент Џејмс Андрејус који је добио наређење да уништи што је могуће више шина док се уграбљеном локомотивом буде пробијао према северу.

И тако док је воз који су отели северњаци убрзавао излазећи из станице, једини човек у Биг Шанти који је схватио шта се дешава био је машиновођа „Генерала“ Фулер. Иако му је разум говорио да се ту више ништа не може учинити, никако се није мирио са тим да његов „Генерал“ буде отет тако испред носа, па је као луд потрчао за возом. На његову срећу у близини је угледао једну дресину, скочио на њу и заједно с још једним железничарем кренуо у потеру. Међутим, убрзо су морали да се зауставе јер су шине биле уништене. Упорни Фулер није се предавао, наставио је потеру за „Генералом“ пешице.

Чим се у јужњачком штабу чуло да је у Биг Шанти отета локомотива, три ванредна воза кренула су са севера у сусрет бегунцима. За Андрејуса и његове другове настао је прави пакао, али су се ипак некако сналазили. Најчешће су се скривали на споредним пругама док потера не протутњи. Пробијајући се према северу секли су телеграфске жице да би јужњаке онемогућили да се договарају с локалним властима.

Фулер није одустајао. С једним водом војника Конфедерације наставио је потеру у једном возу и успео толико да се приближи бегунцима да Андрејусови људи више нису имали времена да уништавају шине и пале мостове. У очајничком покушају да заустави Фулера нова посада „Генерала“ окренула је скретницу не би ли се гониоци преврнули. Али, Фулер је на време приметио замику и успео да је избегне.

Схвативши да је све узалуд, Андрејус је учинио последњи покушај: наредио је да се последњи вагон запали и откачи на врху једног брда. Док је запаљени вагон јурио низ брдо претећи да се судари с возом гонилаца, Фулер је своју локомотиву потерао уназад, тако је не само ублажио налет запаљеног вагона већ га и зауставио. Гурајући запаљени вагон испред јужњачке композиције упорни машиновођа наставио је потеру за својим „Генералом“. Неколико пута два воза била су тако близу један другом да су посаде пуцале из пушака. И „Генерал“ је оштећен.

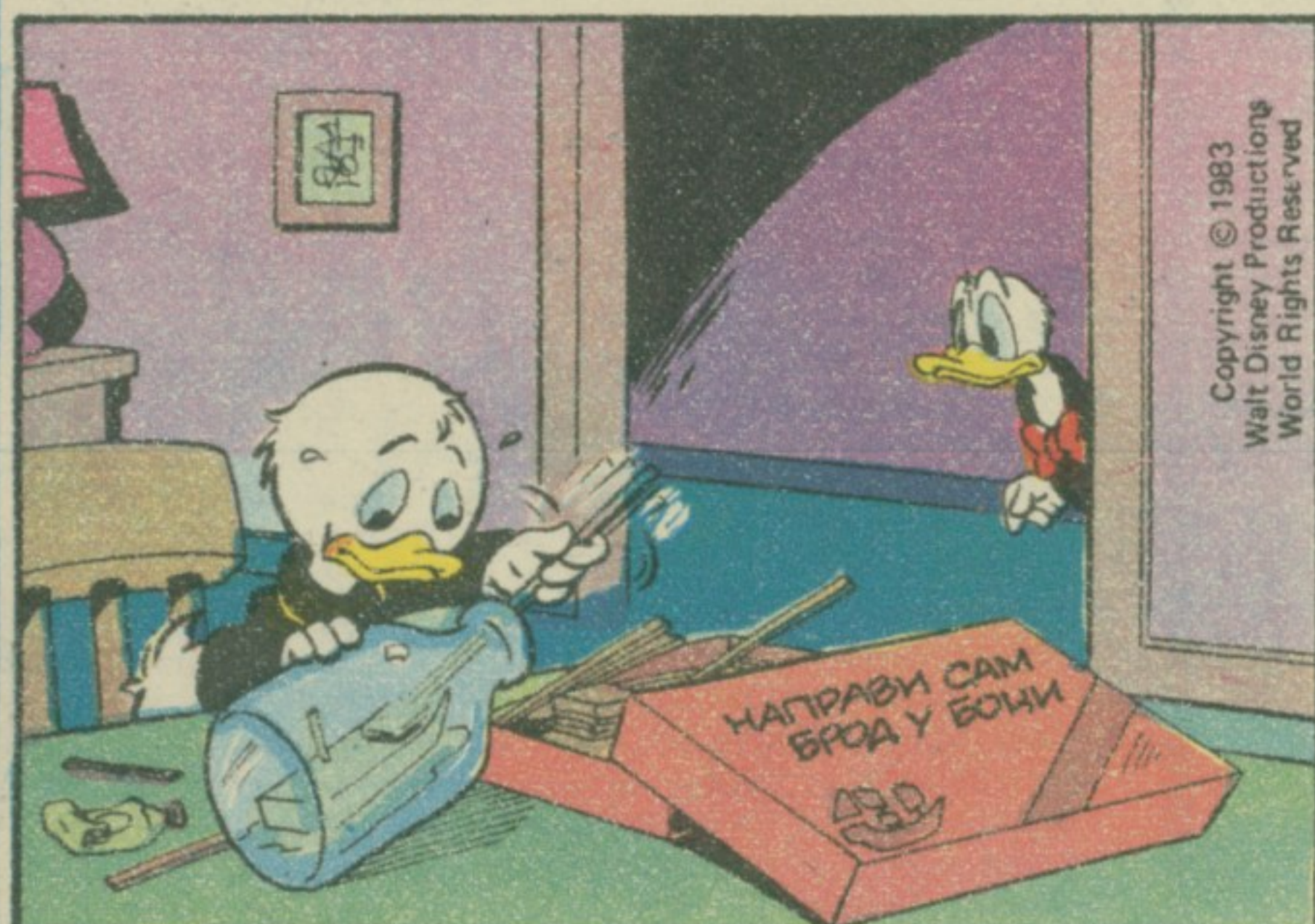
У близини места Ринголд, Андрејус и његова посада били су приморани да напусте „Генерала“ јер су остали без горива. Јужњаци су стигли до напушеног воза, али Фулера није напуштао бес. С водом војника наставио је потеру за бегунцима пешице. Већина федералаца ускоро је заробљена, а кад су изведени на суд зато што су „у цивилној одећи извели субверзивну акцију“ Фулер је редовно долазио на суђење. Био је задовољан пресудом, сви су добили вишегодишњу робију. Али, после три године, напреднији и индустријски развијенији Север победио је заостали Југ који је желео да се отцепи од Сједињених Америчких Држава. Стотине хиљада Црнаца ослобођено је ропства. На слободи су се нашли и храбри Андрејус и његови другови. Ипак, међу јужњацима је до данас остала легенда о храбром машиновођи Фулеру који је пуних 150 километара гонио северњаке, вратио „Генерала“ и спасао линију снабдевања до источног дела државе Тенеси.

А. Т.

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ПРОДАВНИЦА
ИГРАЧАКА

Copyright © 1983
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

Distributed by King Features Syndicate.

Рецепт је помало необичан иако веома делотворан. Протеини и друге различите супстанце из тела неких животиња, ставе се у специјалне посуде, а затим у вакууму подвргну ниској температури. Фина, лака и порозна опна, која се тако добија затим се кува, да би јој се обезбедила отпорност, превлачи слојем синтетичког материјала и на крају осуши. На овај начин створена је прва вештачка кожа способна да, макар привремено, замени праву.

Вештачка кожа која се засад примењује само у САД помаже при спасавању особа чија је површина тела оштећена чак и до 90 одсто. Следећих месеци, кад буде обезбеђена довољна количина ове материје, започеће се и са експериментима у Европи, тачније у Амстердаму и Милану.

— Вештачка кожа је нешто о чему смо дуго маштали — каже стручњак за пластичну хирургију Италијан Луиџи Донати, прима-

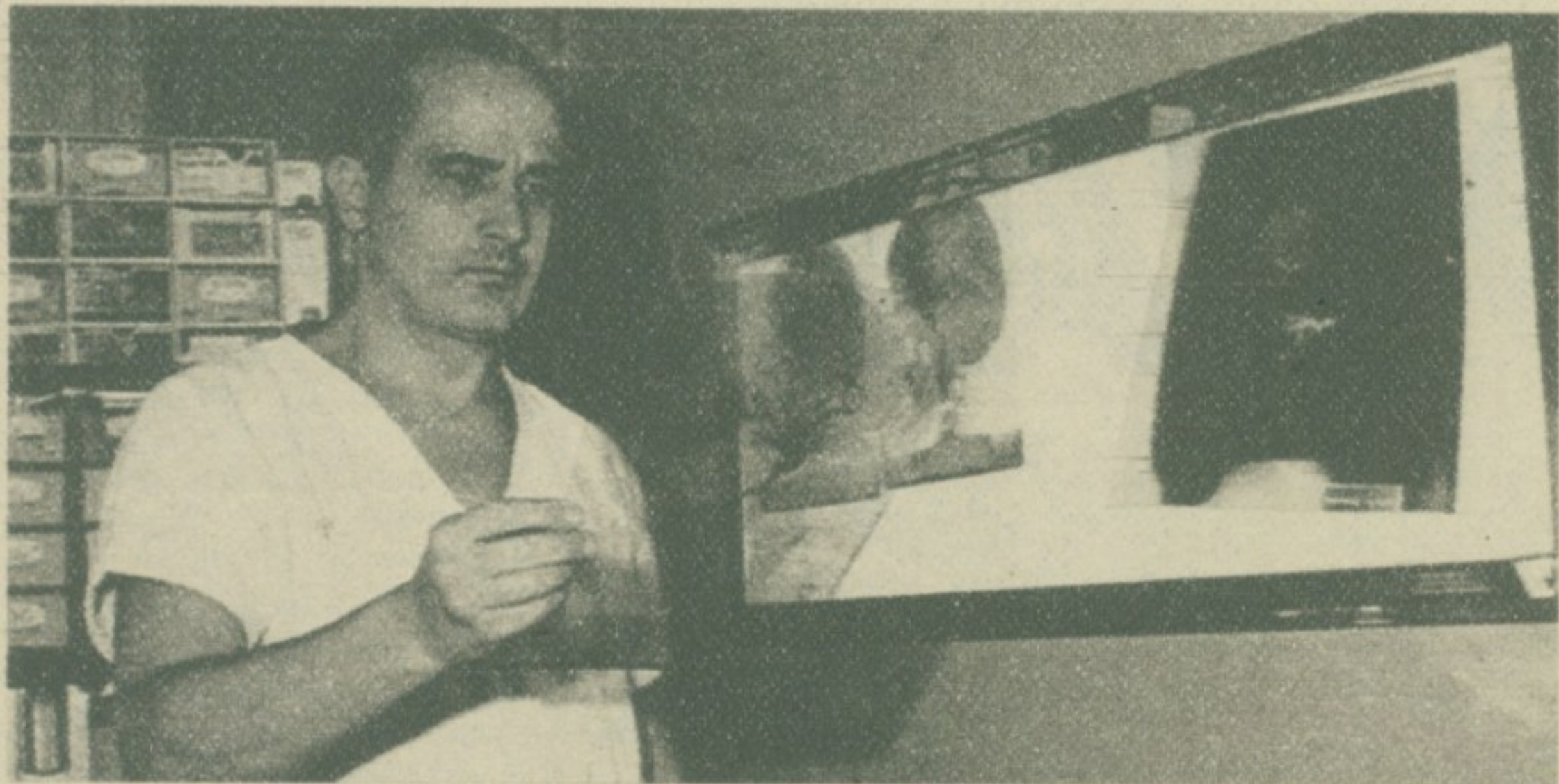
КОЖА ИЗ ЕПРУВЕТЕ

ОД СВИЛЕ ДО ПОЛИПЕПТИДА

Особа којој је кожа оштећена налази се у двострукој опасности: може да изгуби драгоцену течност или да се инфицира бактеријама, јер више не постоји права одбрана. (Инфекција је крива за осамдесет одсто смртних случајева). Међутим, кад се ово преброди, започиње дуга и веома заморна серија пресађивања коже којом се прекривају спржени делови.

За оваква пресађивања најбоља је, свакако, кожа исте особе, иако тзв. ав-

**ЉУДСКЕ ЋЕЛИЈЕ
ОДГАЈАНЕ У
ЛАБОРАТОРИЈИ,
СУПСТАНЦЕ ИЗ ТЕЛА
ЖИВОТИЊА,
СИНТЕТИЧКИ
МАТЕРИЈАЛИ. СВЕ ЈЕ
ТО ИСПРОБАНО СА
МАЊЕ ИЛИ ВИШЕ
УСПЕХА. АЛИ, ИМА И
НЕШТО НОВО...**

Луиџи Донати тренутно експериментише са вештачком кожом у миланској болници.

ријус Медицинског центра у Милану. Иако неки досадашњи покушаји нису дали добре резултате, дванаест година упорног истраживања и две веома успешне терапеутске године показале су да можемо да рачунамо на успех и да овом проблему можемо прићи са више самопоуздања.

Расте у реторти

Главна заслуга свакако припада заједничком раду специјалиста болнице у Бостону, које предводи хирург Џон Берк, и техничара научне лабораторије Технолошког института у Масачусетсу. Плод њиховог рада — материја која није чисто вештачка — не замењује у потпуности људску кожу, али има одлучујућу улогу у лечењу опекотина највишег степена и досад је хиљаде њих спасла сигурне смрти.

тотрансплантација не може да буде успешна и довољна ако су оштећене веће површине. Зато се често користила кожа умрлих особа, али је постојао проблем одбацивања и веома често долазило је до нових компликација. Установљене су чак и банке за ткива у којима се чувају резерве коже конзервиране помоћу азотне течности — на температури од минус 196 степени... О неопходној и веома сложеној опреми да и не говоримо.

Све су то разлози због којих је потребно да се располаже кожом која може да се држи на собној температури и да увек буде спремна за употребу.

Забележено је да су још у стара времена Кинези лечили опекотине тканином од свиле натопљеном специјалним мастима. Од почетка овог века вршени су експерименти са кожом

различитих животиња, плодом постелицом преживара и слојевима колагена, протеина који се налази у поткожном ткиву и костима. Међутим, организам је, пре или касније, одбацивао ова страна ткива.

Последњих година радило се на два различита колосека: у епрувети су се гајиле људске ћелије које су помоћу одговарајућег раствора производеле природну кожу (парче коже нарасте тачно до одговарајућих димензија), а с друге стране, остварена је једна биолошка творевина која може да замени оштећену кожу, све док организам сам не регенирише своје ткиво.

Сад ме видиш...

Али, ни овај покушај се није показао нарочито успешан јер је такође дола-

Џон Берк (десно), примаријус из Бостона, са заморцем на коме је испробана нова кожа.

зило до инфекција, одбацивања, па чак и некрозе, односно изумирања коже. Осим тога, да би се произвела одговарајућа количина коже за једно пресађивање, потребно је две до три недеље, а то је период у коме је повређена особа изложена великом ризику. Остаје, дакле, други пут — онај који утире Џон Берк. Он је успео да створи такав тип вештачке коже који не надражује заштитне механизме људског тела, смањује могућност инфекције и обезбеђује спонтано обнављање кожног ткива, и то до његових најдубљих делова.

Постављена преко оштећених места, ова кожа обезбеђује нормално дисање ткива, јер је порозна, задржава течност, непромочива је и штити од микроба. За само десетак дана организам је прихватио и, буквално, упија. У том

тренутку пацијент је спреман за пресађивање. У међувремену, вештачка опна подстиче циркулацију и нимало не смета пацијенту да поврати уобичајену осетљивост: његова нова кожа постаје осетљива на бол, топлоту и хладноћу.

Има стручњака који су још амбициознији. Желе да добију синтетичку кожу помоћу вештачког колагена, тако се већ у овом тренутку у француским лабораторијама „Делалан“ експериментише са полипептидом, вештачким протеином за који се верује да може да послужи као заштита, али и да потпомогне функцију људских ћелија. Укратко: за лечење опекотина користиће се кожа добијена из вештачке природне материје. Зар није успех и то што је већ данас могућа и једна оваква комбинација?

С. И.

Специјално за
ПОЛИТИКНИ
ЗАБАВНИК

ВОЗИО САМ АУТО КОЈИ ГОВОРИ!

**РЕНО 11 LE ЋЕ ВАС
ОДМАХ ЈАСНО И
ГЛАСНО ОБАВЕСТИТИ
АКО ВОЗИТЕ С
ПОДИГНУТОМ
РУЧНОМ КОЧНИЦОМ,
АКО ЈЕ НИВО УЉА
ОПАО, АКО ВАМ
ВРАТА НИСУ ДОБРО
ЗАТВОРЕНА...**

Живимо у доба чудесне електронике и роботике, па се зато и нисам превише изненадио док су ми стручњаци „Реноа“ причали о свом најновијем подухвату — аутомобилу који говори. Ако је већ начињен аутомобил који реагује на глас возача (истина експериментални, намењен инвалидима) зашто да и ауто не буде омогућено да поразговара с возачем?

Ипак, и поред детаљних

техничких објашњења које сам добио од француских колега, кренуо сам према „једанаестици“ узбуђен. По навици извадио сам кључеве да отворим врата, али то уопште није било потребно. Електроника почиње пре но што уђете у аутомобил. Довољно је, објаснили су ми, да даљински управљач који није већи од најобичнијег привеска, уперим према унутрашњем ретровизору, зачуло се једно „клик“ и за-

тварач на вратима је искочио. Ја бих се, признајем, и даље забављао бравицама, али сам знао да ме унутра чека нешто још узбудљивије.

Господин Жак има примедбу

Сео сам у удобну фотелју, иза веома угодног управљача и — остао запањен. Све оно што сам раније видео на проспектима било је далеко од утиска

уживо. Мада припадам возачима који воле мноштво инструмената испред себе, табла која се нашла пред мојим очима учинила је да у трену заборавим све оне демодирани четвртасте или округле инструменте. Равна плоча, изразито једноставног облика оборила ме је с ногу лако читљивим показатељима. Право царство електронике и течног кристала: бројеви, цртице, разне ознаке светлуцале су у пријатним светлоплавим, наранџастим, жутим и белим тоновима. По дану не превише упадљиво, у ноћној возњи, уверио сам се, суперпрактичан техникolor. То је тај информативни систем који треба да прецизно обавештава возача о свему што га интересује. Покренуо сам мотор горећи од радозналости: да видимо да ли је заиста тако?

На великом паркиралишту потерао сам „једанаестицу“ да прво проверим кочнице и остало. Направио сам неколико оштрих кругова и на крају снажно повукао ручну кочницу. Истог трена се из звучника зачуо глас:

„Возите са затегнутом ручном кочницом. Спустите је. Ниво уља у кориту мотора је опао. Долијте уље или се обратите најближем сервису“. „Добар дан, господине Жак“ — рекох и ја гласно и зауставих кола. Господин Жак је још једном поновио исти текст и ућутао. Желећи да још мало причам са њим, притиснуо сам дугме испод волана на сателитском прекидачу. Мој нови познаник поново се огласио: „Функције у контроли не показују грешку“.

Непознатог који је свој глас позајмио компјутеру назвао сам Жак зато што говори француски, али како се једанаестица извози и на друга тржишта, то може бити Чарлс, Фриц или Марио јер се синтетизер гласова може подесити, односно сва упозорења могу се снимити на енглеском, немачком или италијанском.

Невероватно упоран

У даљој возњи нисам морао много да провоцирам Жака. Кад сам после једног заустављања потерао брзином од 18 километара на час, поново се јавио. Шта сад хоће? „Предња десна врата нису затворена“. Наравно, био је у праву.

Информације које можете добити од Жака подељене су на три подручја: узбуна, преткритично стање и заборавност. Узбуна, рецимо, обухвата мотор, кочнице и електрични систем. При том осим наредбе следи информација: „Расхладна течност на минималном нивоу – проверите ускоро расхладни систем“. Ако сте заборавни, чућете да пртљажник није добро затворен или да су вам светла по изласку из тунела остала упаљена. Сва гласовна упозорења прате и трепћући сигнали, па не можете, све и да хоћете, да их пренебрегнете. Уз то, Жак је ако треба лудачки упоран. Падне ли притисак уља у мотору, он се с наређењем јавља већ после две секунде од регистровања и понавља савет све док не искључите мотор, па и после тога ако га позовете на „консултацију“.

Микропроцесори, меморије, магнетопони и сензори, сплетени у информативни систем „једанаестице“ неће остати само њена привилегија. Планира се да се Жак усели у „рено-40“ и неке друге аутомобиле. А ако ме неко на крају упита колико је, поред једне комплетне инструмент-табле, у квалитетном аутомобилу као што је овај „рено-11“ чију су шкољку „сашили“ роботи у Дуеу. Жак уопште потребан, рекао бих да је за мене он био и користан и занимљив сувозач. Не и досадан, он се заиста јавља само кад човек омане. Наравно, Жак је и скуп, али у „Реноу“ знају да има купаца који на дугом путу, сами за управљачем желе да поред свог сопственог диско-клуба, поразговарају са својим аутомобилом. Или, просто да забаве дру-

ге, изненада, па и оставе утисак.

Сви у школу!

После узбудљиве тест-вожње зауставио сам кола и бацио поглед на све што ме је окружавало у кабини. Једно је јасно: електроника од човека захтева бар минимално познавање да би се користила. Сетио сам се пријатеља који има изванредан јапански кварцни часовник, али већ месецима не уме да подеси алармни систем за буђење. Како би се он снашао у овом аутомобилу? Свакако не би искористио све могућности које му конструктори „Реноа“ нуде.

Упутство за употребу аутомобила једноставније је од оног за електронске уређаје, а уз то овај други део је обимнији. Како је за пуно задовољство возача потребно и нешто више од технике вожње, људи у „Реноу“ верују да ће купци којима је „једанаестица“ намењена моћи да се снађу иако нису инжењери електронике. Првенствено уз помоћ овлашћених сервисиса у којима ће стручњаци давати детаљна упутства онима који воле „брбљиви ауто“.

И тако, док с једне стране електроника брине о напајању горивом, благовременој и снажној варници на свећице смањујући на тај начин потребу за честим сервисирањем аутомобила и удаљујући возача од механике, кроз систем који пружа „рено 11 ТЛЕ електроник“ она ће га заинтересовати за једно сасвим ново подручје. А њему, уверавамо се сваког дана и на сваком кораку, припада будућност. Незамењива електроника.

Миодраг НИКОЛИЋ

САМЕ СЕ СНИМИЛЕ

У ТОКУ ЕВОЛУЦИЈЕ ЖИВОТИЊЕ СУ РАЗВИЛЕ НАЈРАЗЛИЧИТИЈЕ НАЧИНЕ КРЕТАЊА КАКО БИ СЕ ПРИЛАГОДИЛЕ СВАКОЈ СРЕДИНИ И ДО МАКСИМУМА ИСКОРИСТИЛЕ СВОЈЕ СПОСОБНОСТИ. НАЈСПЕКТАКУЛАРНИЈИ СУ ПОКРЕТИ ЖАБЕ И ЗМИЈЕ.

Жабе су најбољи скакачи, и то искључиво мале и оне средње величине. Rana Dalmata, на пример, скаче по метар и по у висину и преко два метра у даљину, а то је бар тридесет пута више од дужине њеног тела. Можда нисте знали да је скок жабе један од најједноставнијих скокова кичмењака. То значи да за његово извођење није потребна координација удова па је, вероватно из тог разлога, њихов мозак веома малих димензија.

Далеко сложеније је кретање змија. Иако немају ноге лако се крећу по сваком терену, у води и по дрвећу. Задивљујући су њихови покрети главом приликом одбране или хватања плена. Најлепши опис овог покрета може се наћи у Киплинговој Књизи о џунгли – кад говори о борби на живот и смрт између мунгоса Рики Тики Таве и кобре која жели да освети своје младунце: муњевитом трзају главе, који људско око не може да види, претходи благо њихање предње трећине тела ослоњене на остали део који је склупчан и чини противтежу како би се одржала равнотежа у тренутку кад истура главу.

Д. В.

ПОЗНАЈЕ АЕРОДИНАМИКУ: Жаба-леопард је у стању да снагом својих задњих ногу постигне брзину од 2,5 метара у секунди и изведе скок који је дванаест пута дужи од њеног тела. Док лети кроз ваздух жаба увлачи очи како би их заштитила, али и да би телу обезбедила највише могући аеродинамички облик.

У 25-ХИЉАДИТОМ ДЕЛУ СЕКУНДЕ: За откривање плена змија има специјалне рупице смештене између ноздрва и очију. Реагује попут муње. Склупчани задњи део тела, при том, служи јој као противтежа истуреном делу. И једна и друга животиња саме су се снимиле на тај начин што су у тренутку трзаја пресекле телом светлосни зрак повезак са окидачем фото-апарата који их је „ухватио“ у 25-хиљадитом делу секунде.

МАМА - РЕКОРДЕР

Изобел и Јан венчали су се 1976. године и од тада живе у шкотском граду Риппу. Убрзо су добили близанце, два сина - Јане и Стјуарта. Ништа чудно, колики парови добијају двојке! Али, када су Јан и Стјуарт напунили две године, Изобел се породила и поново добила близанце, овог пута кћер

и сина - Ему и Хејлија. Трећи порођај и још једном двојке - Клер и Скот. Изобел и Јан Мекара постали су рекордери, стручњаци кажу да се једном у педесет милиона случајева догађа да жена три пута роди близанце. На све ово Изобел се само смешка, лепо је бити мама-рекордер али још лепше имати толику децу, у кући им је увек весело.

НЕ КРАДИ ПРЕСКУПУ МАЦУ!

Да би се ухватио крадљивац прескупих мачака треба прво наћи прескупу мацу. Тако је бар било у Сан Франциску. У овом случају, дотична (абисинска) мачка звала се Два, а лопов Роберт Ли О'Конор. Роберт је мацу украо не зато што није могао да одоли њеној егзотичној лепоти него зато што је прескупа: коштала је две хиљаде долара.

Маца је пре годину дана украдена из куће Питера Карпентера, директора медицинског центра Станфордског универзитета. Пуних годину дана истрага је тапкала у месту, а онда је полиција у башти извесне Ненси Ен Берт спасила киднаповану животињу. Полицијци нису успели поштено ни да проговоре са Ненси, када је са прозора на

другом спрату искочио један човек. Како се прописно угрувао, дотични није могао одмах да се да у бег, па су га полицијци без по муке ухватили. Испоставило се да се непознати зове Роберт Ли О'Конор и да је Два његов поклон Ненси. У његовом стану у Ла Хонди нађено је украдених ствари у вредности од 750 хиљада долара, тек делић од оних 3 милиона долара за које се основано сумња да их је „присвојио“ у 130 пљачки за две године лоповске каријере. Наравоучење: не кради прескупе маце!

Што се Два тиче, она је поново у окриљу своје праве породице, чека суђење на коме ће се појавити као - сведок оптужбе. Име Два, иначе, тврде прави власници, нема никакве везе са оне две хиљаде долара, него са чињеницом да је Два била друго од три мачета у пакету.

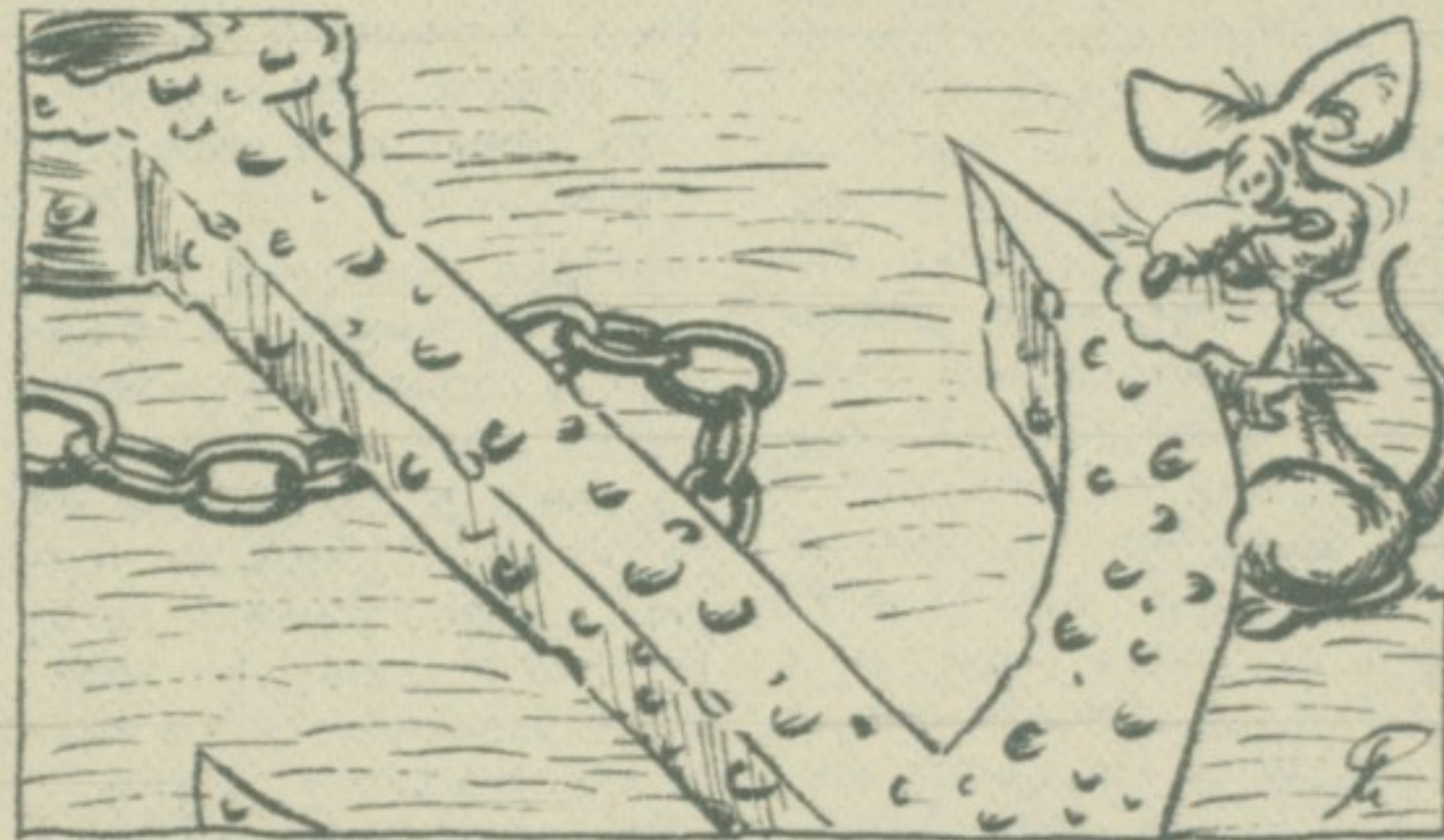
ДОЛЕ ГУТЕМБЕРГ!

Недавно су британски рониоци начинили откриће врло интересно за историју - штампарства. Они су са морског дна у Ламаншу извукли на површину мора сандуке који су лежали у олупини једног холандског једре-

њана потонулог у 18. веку. У једном ковчегу је пронађена и сребрна медаља израђена 1740. у Хагу. На једној њеној страни приказана је фигура жене која гази књигу на чијим корицама пише „Гутенберг из Мајнца“, а на другој страни је смештен текст који каже да је пре

ТО СЕ ЗОВЕ СИР!

Најтврђи сир на свету произведен је у Енглеској у 18. веку. Прављен је од овчијег млека и био намењен првенствено морнарици. Ставар је у томе што је овај сир тврђи као камен служио на броду не само као храна већ и као универзална замена: морнари су колутове користили као сидро за чамце, точкове за бродске топове.

АУТОМОБИЛ ОД СРЕБРА

Слободно се може рећи да стари аутомобили данас по ценама надмашују нове. Наравно, мисли се на очуване. У мно-

га цене све вртоглавије. Недавно је, на пример, у Енглеској аутомобил „Дајмлер“, произведен 1926, продат за астрономску цену од 125 хиљада фунти стерлинга (преко милијарду и по старих динара). Зашто толико? Ни-

гим земљама организовани су музеји старих, ретких аутомобила, све је више и приватних колекција. Колекционари не жале новаца да у својој збирци виде аутомобил, рецимо, с почетка нашег века. Лицитације старих четвороточкаша све су бројније,

је чудо ако се зна да је цела каросерија овог аутомобила израђена од сребра, а први купац био је пребогати индијски махараџа Рајвара. Иначе, аутомобил дугачак седам метара направљен је по поруцини самог махараџе.

триста година, односно 1440, Холанђанин Лоренс Костер изумео штампање књига. Аутор медаље додаје да је Костер био учитељ Гутенберга, али је незахвални ученик од њега украо рељефна слова.

Научници су потакнути овим тврђењем прелистали новине 18. века и утврдили да пронађена медаља верно илуструје жестоку полемику која се у то време водила о томе ко је заправо први пронашао штампање књига. Костер је заиста био један од првих штампара, али је Европу освојио савршенији Гутенбергов систем покретних слова.

ЛЕВИ ЋУРЕЋИ ПРСТ

Одговарајућа владина агенција и званично је потврдила вест: 1684 места широм САД у својим именима имају и именицу - ћурка. Читаву ствар проверио је компјутер, треба му веровати. Како то изгледа када ћурка кумује! Па, рецимо, овако: у Кентакију постоје Десни ћурећи прст и Леви ћурећи прст, а у Монтани Ћурећа Алапљаница.

Толика популарност ћурке и није тако бесмислена као што можда на први поглед изгледа: прве досељенике у САД спасла је глад, без ње се ни данас не може замислити гозба за Дан независности, а колико је ћурка у овој земљи уважена сведочи и чињеница да је Бенџамин Франклин својевремено (сасвим озбиљно) предлагао да се белоглави орао на националном амблему замени - баш ћурком.

ВОЗАЧКИ, ПО МЕКСИКАНСКИ

Саобраћајна правила у Мексику морају да знају и власници магарца и мазги. Чак су обавезни да полажу испит пред специјалном комисијом. Кад се пријављују за полагање, уз молбу морају да приложе четири своје фотографије и две магарчеве.

ПИСАЋА МАШИНА ЗА КОМПОЗИТОРЕ

У Великој Британији недавно је пуштена у продају писаћа машина која штампа ноте. Овај изум није већи од обичне писаће машине и, што је и занимљиво и корисно, може да користи и специјалну нотну а и обичну хартију. Кад се користи обична хартија, на машину се монтирају специјалне дирке које одштапају нотни систем.

СНЕГОЧИСТАЧ

Група младих проналазача из фабрике оруђа и алатки у Дрездену конструисала је механички снегочистач. Изум који је у прво време био намењен чишћењу снега из фабричког круга показао се више него практичан. Покреће га мотор обичног мопеда и може, како су израчунали конструктори, сваке године да уштеди хиљаду радних часова који су раније били потребни да се снег очисти лопатама.

НАЈВЕЋИ ГЛОБУС НА СВЕТУ

У данском граду Силкеборгу налази се највећи глобус на свету. Овај модел Земљине кугле првобитно је направљен као резервоар за природни гас, а онда је одслужено своје, па је 1936. сликар Оге Хаструп одлучио да од њега направи туристичку атракцију. На велику металну лопту специјалним бојама нанео је карактеристичне ознаке географских карата и послао и дан-данас цвета.

КО ТО ТЕСТЕРИШЕ АУТО?

Трез Хаусли из Екслсфилда у јужном Јоркширу ни за живу главу неће да прода свој аутомобил. Треба је разумети. Такво возило има само она и нико више на белом свету.

Чудо од аутомобила стајало је 175 фунти (око 22.050 динара), а сада јој за њега нуде хиљаду фунти (око 126.000 динара). Шта је то тако необично на њему? Па, то што је — од дрвета...

Жути аутомобил изграђен је на шасији „остина 1000“, а пројектовао га је и изградио породични пријатељ Хауслијевих, градитељ чамаца. Покреће га мотор од 100 см. Поносној власници се ау-

то од прве свидео, али су представници осигуравајућег друштва и саобраћајне милиције били нешто мање одушевљени у први мах. Дрвени ауто је на крају ипак регистрован

и осигуран. Трез тврди да јој осигурање и није нарочито потребно: аутомобилчић ће, тврди, трајати вечно... Сем уколико не-коме не падне на памет да га претестерише.

ИСПРЖИЋЕМО СЕ ЗБОГ ТЕРМИТА?

Научни свет је прошле године упознат с ужасавајућом претпоставком да би термити могли да изазову катастрофалне климатске промене на нашој планети. Теорија се заснива на чињеници да термити приликом варења биљне хране, ослобађају угљен-диоксид, а управо угљен-диоксид у атмосфери чува топлоту Земљине кугле. Претерана доза овог гаса довела би до прегревања и директно угрозила цео живот на Земљи. Термити, речено је том приликом, „производе“ четрдесет одсто од укупне годишње ослобођене количине угљен-диоксида која одлази у атмосферу. Овај проценат штавише и рас-

те пошто савремена пољопривреда снабдева термите све обилнијом храном.

Научни часопис „Нејчер“ (природа) даје ове године нешто утешније податке бар што се тиче термитског процентуалног доприноса катастрофи. Процењено је да он не износи четрдесет већ само петнаест одсто што је прилична, али не опасна количина. Часопис, међутим, истиче да ни једна ни друга процена нису сасвим поуздане. Постоји веома много врста термита, а још нико не зна колико количина угљен-диоксида која врста ослобађа. Каква нам све изненађења термити припремају не може ни да се наслути јер нико живи нема ни најблажу идеју колико ових инсеката уопште има у свету.

ПРЕПАД У АВИОНУ

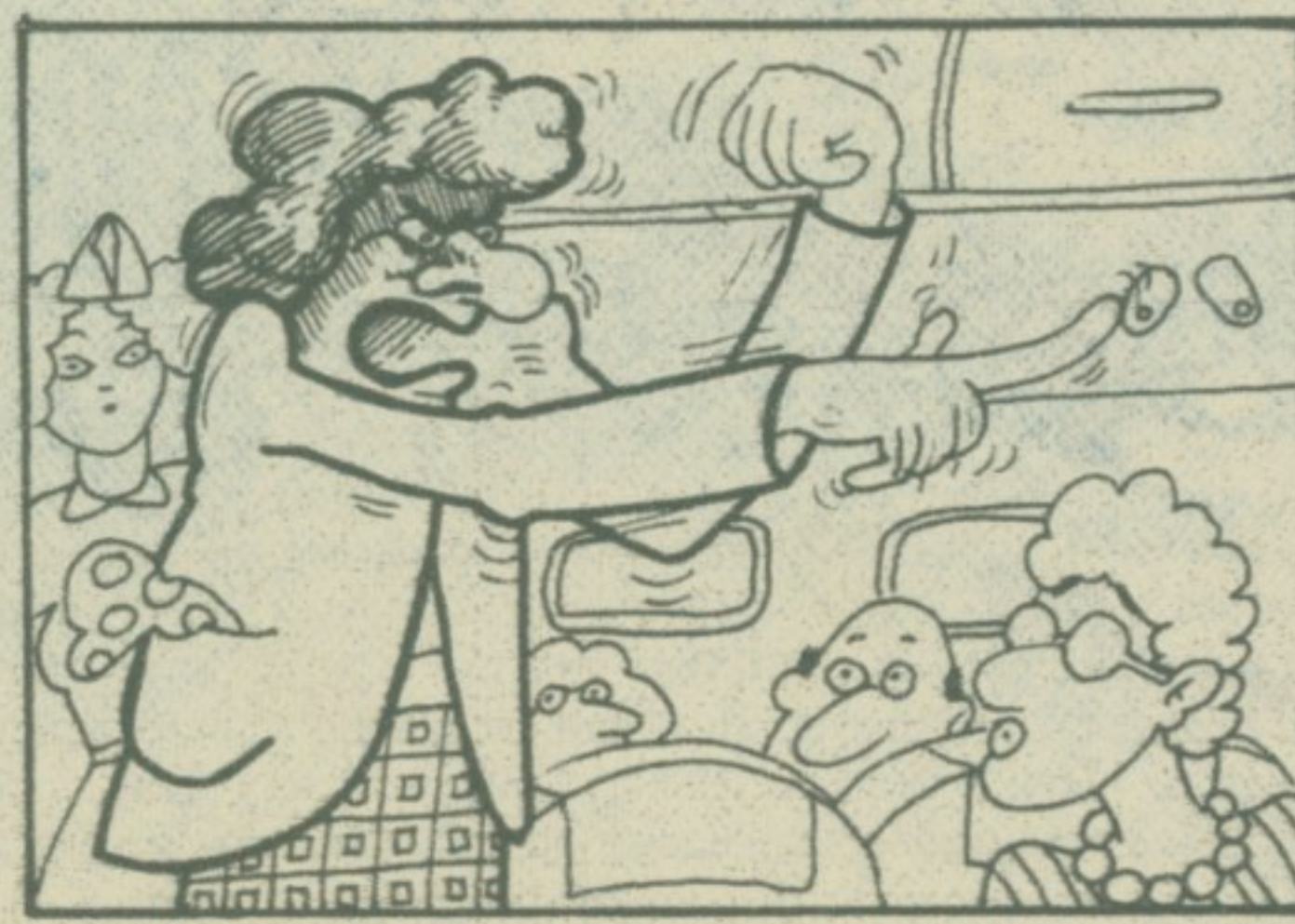
За време лета из Њујорка за Мајами глумца Џастин Макданау учио је нову улогу и толико се заaneo да је, тек кад су слетели, приметио да само он стоји док сви остали путници мирно као бубице седе на својим местима. У том тренутку у авион је ушло неколико дозуба наоружаних полицајаца с пиштољима наготовс. На стјуардесин крик: „То је тај!“ бацили су се на запрепашћеног глумца, спутали му руке лисицама и спровели га у аеродромску полицијску станицу.

Шта се, у ствари, догодило! Једна путница, која је седела близу Макданауа, обавестила је за време лета стјуардесу, која је то пренела пилоту, који је хитно јавно контроли-

лета у Мајамију да се у авиону налази отмицар, припадник неке револуционарне групе, који себи у браду мрмља „о слободи, слободи и неопходној потреби да се збаци лоша влада“.

Чим је сазнао о чему се ради, Макданау је шефу полиције показао текст своје позоришне улоге и

одмах је пуштен. Макданау је учио напамет чувену Декларацију о независности из 1776. године, најзначајнији амерички историјски документ, којом се тринаест северноамеричких колонија отцепило од Велике Британије и основало Сједињене Америчке Државе.

ЗАРОВАЉЕНИЦИ ГРАНИТНОГ ОСТРВА

**МОРЕ ЈЕ БЕСНЕЛО КАО
ПОМАХНИТАЛО И ОТЕЛО ЦОНУ
ЧАМАЦ. ОН И МЕРЦИ НАШЛИ СУ СЕ
НА ГОЛОМ ОСТРВЦУ ПО ЦИЧИ
ЗИМИ. ОСТАТИ ТУ, БИЛО ЈЕ ИСТО
ШТО И САМОУБИСТВО. ПОСТОЈАО
ЈЕ САМО ЈЕДАН ИЗЛАЗ...**

На копну су своје две кћерке, од 11 и 13 година, одвели код шефа поште Елфија Греја и његове жене Хелан, а седамнаестогодишњег сина код поштаревог суседа: ту су деца боравила у току школске го-

После непуног километра угасио се ванбродски мотор малог чамца. Док га је Цон поправио, већ се био подигао силовит ветар. Само што су кренули даље, несрећни мотор је опет отказао послушност. Ветар је одмах захватио чамац без погона и понео га према малом гранитном острву. Цон је бацио котву, али она није дохватила дубоко дно. Сад су њих двоје били препуштени на милост и немилост стихији. Цон се највише бојао да високи тала-

Море је било мирно кад су Цон Ферсервис и његова супруга Мери превезли своје троје деце после зимског распуста на копно, у мало место Самбро, где су ишли у школу. Цон, као светионичар, и његова Мери, били су једини становници малог острва Утер Самбро у канадској провинцији Нова Шкотска. Црвено-бели светионик који је већ два века наводно бродове ка луци Халифакс, био је и дом и радно место Ферсервисових.

дине. Затим су покупували све што им је било потребно и у 16 часова кренули натраг ка светионику.

Службеним моторним чамцем, дугачким 4,5 метра, они су пут до куће – свега пет километара – обично превађивали за петнаестак минута. Али, данас тек што су запловили, Цон примети да се на небу гомилају претећи црни облаци.

Под пуним гасом, светионичар усмери чамац према каналу који је раздвајао острво Утер Самбро од острва Ег Јаленд Рок, у ствари повеће гранитне стене што је штрчала из мора. Из тог канала улазило се у лучицу Цоновог острва.

си не разбије чамац пошто га баце на стену јер Мери није умела да плива. Стао је на прамец, рекао жени да легне на дно и вребао погодан тренутак да искочи на острво. И успео је, повукавши са собом и уже за везивање чамца. Још је ваљало искрцати и Мери.

Цон је нашао упориште уз једну плићу стену и борећи се с ветром и таласима, навлачио чамац на погодно место где би и Мери могла да искочи на копно. Она се полагано привукла до прамца и најзад успела да се искрца. Склизнула је са стене и нашла се до колена у мору. Цон се за то време борио са олујом, настојећи да увуче чамац између две стене. Али, један велики талас истраго је Цону конопца из руку и однео чамац.

Били су одсечени и од светионика и копна, сами на голој гранитној стени дугачкој тридесетак метара. Од њиховог острва Утер Самбро делио их

је канал широк само петнаест метара, али веома дубок. Море у каналу врло је као у котлу. Хладан зимски ветар сад им је продирао до костију. Било је 17 часова и ускоро ће почети да пада мрак.

Мерци је била одевена у панталоне и најлонску ветровку, а на ногама је имала плитке ципеле. Једино су јој шаке биле топле јер је понела вунене рукавице. Џон је био у гуменим чизмама, а преко одела је имао поморски гумени прслук који се могао надувати и тако претворити у појас за спасавање.

Било се већ смркло и светлосни сигнал са светионика у равномерним размацима осветљавао је про-

Утер Самбро и, пошто се не би јавили, послао спасиоце у потрагу.

18 часова: Алена Хенберија, дежурног обалске страже у месту Самбро, сменено је његов брат Гај. По пропису јавили су радио-везом командиру спасилачког чамца број 117 да су сва месна пловила при обали.

20 часова: У заветрини једне стене Џон и Мерци већ су знали шта морају предузети. Били су пуна три часа на Ег Ајленд Року. Провести ту ноћ, по ветру и мразу, значило би да ће се до зоре смрзнут, или што је још горе, да ће их потопити плина кад надође. Једина могућност да се спасу била је да Џон преплива канал, стигне до куле и радиом позове помоћ.

Али, није могао рачунати да кроз ледену воду превали само 15 метара јер је преко пута гранитног острвца била дугачка стрма стена. Требало је да плива укосом, до мале плаже, где се могао домоћи копна. Надуваће свој гумени прслук да га таласи не потопе. Али, мораће да сачека још сат и по док не наступи потпуна осека. Тада ће му пут бити краћи, а море у каналу макар мало мирније.

Управо у то време Хелен Греј упитала је тринаестогодишњу Кели Ферсервис да ли се јавила родитељима да би проверила јесу ли срећно стигли кући.

– Заборавила сам! – збуњено је одговорила Кели.

Хелен је радио-везом позвала светионик, али се оданде нико није јављао...

21.30 часова. Наступила је пуна осека, време да Џон заплива. Први пут у току пет часова проведених на острвцу, приметио је у Мерциним очима страх. Оставио јој је своје панталоне и џемпер. Посматрала га је док је надувавао прслук, силазио низ клизаву стену и бућнуо у море. Вирила му је само глава а онда је нестао у мраку.

Вода је била знатно хладнија него што је Џон претпостављао, а таласи су му се непрекидно преливали преко главе и пунили му нос и очи сољу. Мучно је напредовао јер би понеки замах рукама отишао „у празно“, кад би се нашао на врху вала. У једном тренутку учинило му се да ће му се крв залепити у жилама. Рукe су му постале тешке као олово. Намах је помислио да му је дошао крај. Још један талас га је прелио, па још један... Одржавала га је још само помисао на беспомоћну Мерци. Сноп светлости с куле за тренутак је осветлио малу плажу: још свега три-четири метра!

Успео сам! – прошаптао је Џон кад је ногама додирнуо дно.

Једва се извукао на обалу и исцрпљен остао лежећи. Знао је да мора одмах устати јер се рубље

ледило на њему. Скупио је снагу и кренуо. Читав километар имао је да превали до куле – готово наг, по мразу и леденом ветру. Повремено му је светионик осветљавао пут.

Најзад је стигао до степеница. Стан није био закључан и он је ушао, сад већ с новом снагом. Прво је упалио све сијалице у кули како би Мерци видела да је срећно стигао на циљ, а онда појурio ка радио-одашљачу.

Дежурни у обалској стражи Гај Хенбери чуо је позив с канала 9 и једва разабрао речи: „Чамца одне-ло море... Мерци сама на стени...“ Појачао је тон јер је познао Џонов глас који је једва чуо: „Мерци је на...“

Истог часа Гај је схватио да се догодила несрећа, зграбио капут и потрчао до командири спасилачког чамца 117, да с његовог радио-предајника позове светионик Утер Самбро. Тек оданде је јасно чуо Џона: „Мерци је сама на Ег Ајленд Року. Ја сам допливао до светионика...“

Браћа Хенбери и командир спасилачког чамца Бил Стјуарт одмах су запливили. Снажна машина од 200 коњских снага засекала је таласе. Упркос јаким рефлекторима управљали су се према гранитном острвцу гледајући његове обриси на радарском екрану. Под малим гасом приближавали су се гранитној стени. С напором су претраживали острвце рефлектором и најзад спазили Мерци која је била изишла из заклона, усправила се и махала својим шалом.

– Жива је и здрава! – јавили су Џону. – Маше нам.

Онда је почела операција спасавања. У немирно море Бил Стјуарт је спустио велики гумени чамца који ни ударом стену не може разбити. Браћа Хенбери ускочили су у њега и успели да га доведу до острвца, на погодно место, тачно између две стене. Гај је искочио и пошао по Мерци. Одмах јој је обукао гумени прслук и надувао га, па је онда повео ка чамцу који је његов брат Алан једва држао уз обалу јер се ветар опет појачао а таласи порасли. Уз велики напор Гај и Мерци су се укрцали, а затим срећно стигли до великог спасилачког чамца. Смрзнуту жену одмах су сместили у топлу кабину, али је она непрекидно дрхтала целим телом... Нешто после поноћи и Мерци је била код куће.

Чим је свануло, Џон је погледао кроз прозор према острвцу Ег Ајленд Рок. Њега уопште није било. Високо море и велика плина прелили су га тако да му ни један део није вирио из воде...

зоре стана Ферсервисових док су они лежали на голем граниту како би их ветар мање шибао. Разматрали су свој положај. Џон се горко кајао што није чим је спазии црне облаке обавестио обалску стражу да с копна креће ка светионику. Онда би дежурни радио-везом проверио да ли су стигли на

„ЗАБАВНИКОВА“ ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

БОКВИЦА

(*Plantago sp.*),
Plantaginaceae

Народна имена: за широколисту боквицу: вела боквица, велики трпотец, велики трпустац, вучац, женски жиловлак, жилагац, жиловлак, марина боква, мушка боквица, паскавица, питома боквица, тарпотац, тарпустац, терпут, тегавац, трпустац, челник, широки трпустац. **За усколисту боквицу:** буквица, главор, дуга боква, дуги трпустац, женска боквица, жиловлак, коњско ребро, крепотец, мала буквица, мушки жиловлак, попова лозица, трепустац, трипотец, тропустац, црноглавац. **За средњу боквицу:** боква, женска боквица, средња боква, сридња буквица, трипустац, широки трпотец.

Налазишта

Боквица расте поред путева, по баштама и пољима, по шумским чистинама и пашњацима и по речним долинама.

Опис биљака

Код нас успева већи број врста боквица. Код свих врста лишће је у облику розете која се налази призем-

но. Биљке немају стабло с лишћем, него само једну или више цветонских стабљика које се завршавају танким цилиндричним класом. Цветови су мали, неугледни, светлосмеђе боје. Боквице се међусобно разликују по облику листова и цвасти. У лековите сврхе користе се три врсте.

Широколиста боквица (*Plantago major L.*) као што име каже има широке јајасте, дебеле и сјајне листове с лучним нервима који се спајају при врху лиске. Листови су на широкој дршци. Цваст је ваљкаста, дугачка, сивкаста или ружичаста.

Усколиста боквица (*P. lanceolata L.*) има уске дугуљасте и шиљасте листове на широкој али краткој дршци. Цваст је мала, кратка, јајолика или округла а цветови беличасти.

Средња боквица (*P. media L.*) има широко овално лишће а цваст је дугачка и сребрно-бела.

Сакупљање

Боквице се веома много користе у народној медицини за лечење разних болести. У ту

сврху се употребљавају лист и корен а понекад и цела биљка с кореном. Лишће свих врста боквица се бере док биљка

цвета, а корење се вади преко целе године. Лишће ове три боквице не сме да се меша за трговачке потребе јер се свака за себе траже одвојено. Пре сушења лишће и корен се добро оперу хладном водом неколико пута, а потом суше за потребе фармацеутске индустрије или апотека.

Употреба

Лист свеже боквице је добро познато природно нешкодливо средство које се у народној медицини користи за превиање на ране. Ставља се сам или премазан уљем. Понекад се лист истуца и превиие на рану. То делује успешно на зарашћивање рана јер су у листу боквице поред осталих присутне и антибактеријске материје. Свеже лишће боквице или заједно с корењем користе се у народној медицини за справљање сирупа против кашља који помаже избацивање слузи из бронхија. Свеже исцеђен сок из биљке помаже код надимања и болова у цревима.

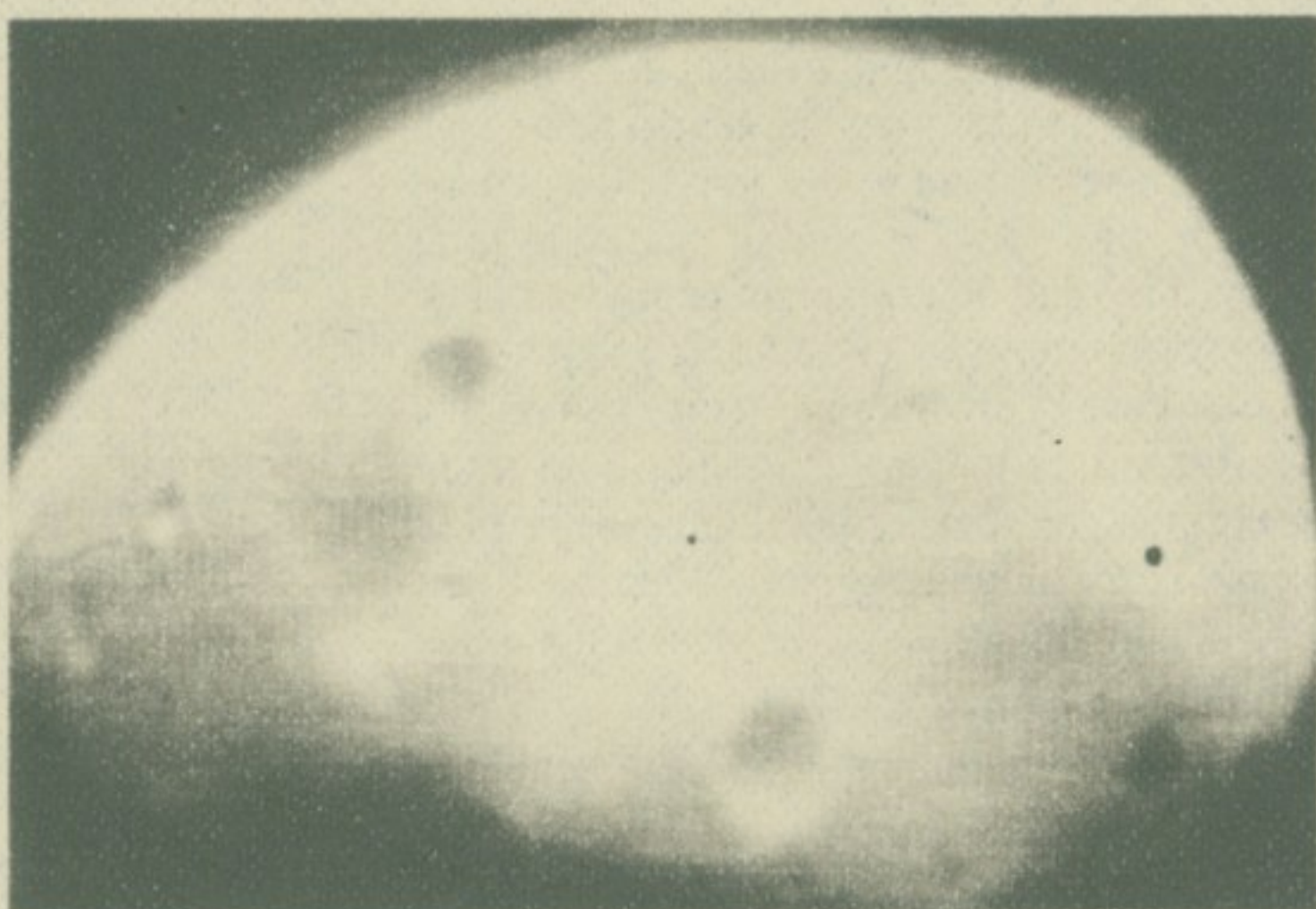
ТРЕПЕЊЕТ ОКО МАРСА

Фобос и Дејмос,
јединствена небеска
тела нашег Сунчевог
система, заголицали су
машту научника чим су
откривени. Према
једној од низа
претпоставки
направили су их и
лансирали у орбиту
Марсовци пре више
стотина милиона
година да би у њихову
шупљу унутрашњост
сместили библиотеке и
музеје и тако за будуће
истраживаче сачували
историју и драгоцену
достигнућа своје на
смрт осуђене
цивилизације.

Пуким случајем је година 1877. испала веома значајна за историју проучавања Марса, четврте по реду планете рачунајући од Сунца и прве чија је орбита већа од Земљине.

Италијански астроном Ђовани Шјапарели, који је Марс посматрао из опсерваторије у Милану и направио дотада најбоље мапе његове површине, издао је 1877. карту на којој су

Мањи Марсов месец Дејмос димензије $13,6 \text{ km} \times 12 \text{ km}$ подсећа на кромпир. Његова два највећа кратера – виде се на слици – зову се Волтер и Свифт у част књижевника који су у својим романима „предвидели“ да црвена планета има сателите.

први пут учртане тек откривене праве, као вештачки направљене линије између тамних подручја, такозваних „оаза“. То су познати Марсови „канални“ које су, после Шјапарелија, видели и други астрономи.

Најдоследнији Шјапарелијев следбеник био је амерички астроном Персивал Луел који је са опсерваторије у Аризони посматрао само Марс и дошао до закључка не само да је ова планета испресецана мрежом канала већ и да су их изградила интелигентна бића.

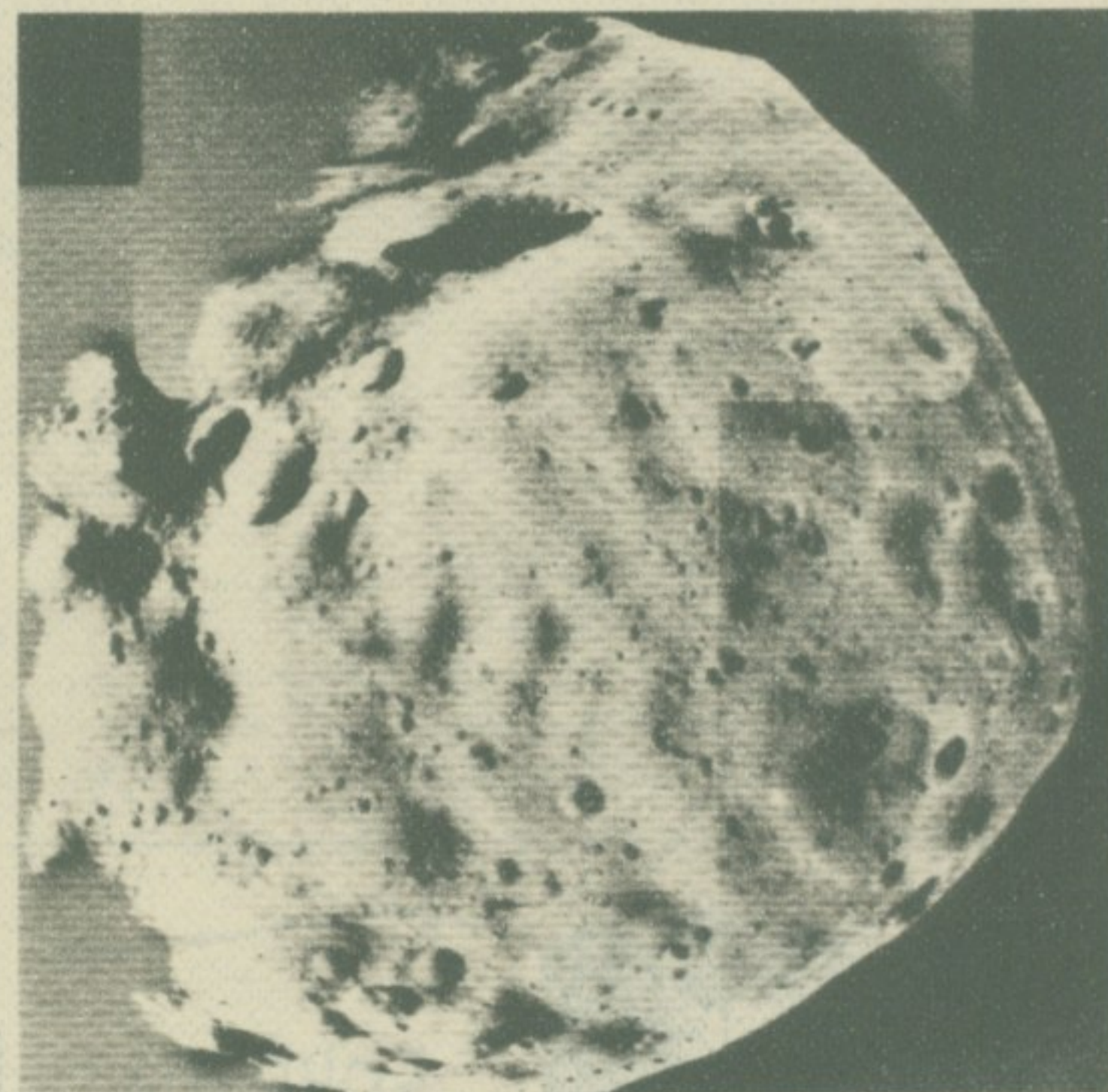
Веровање у Марсовце пољуљано је тек 1924. када је астроном Кил на основу разних психолошких експеримената показао да су Марсови канали највероватније оптичка варка! Човечије око под неповољним условима видљи-

вости спаја ситне детаље у мрежу линија и на граничним зонама између светлих и тамних подручја види праволинијске структуре.

Проблем канала дефинитивно је решен када се 1972. на фотографијама послатим са сонде „Маринер-9“ није нашло баш ништа што би иоле одговарало тајанственим Марсовим каналима. Снимци су се поклапали са запажањима са Земље само у случајевима ретких, али јасно уочљивих „кањона“ широких на стотине километара који су већ раније били унети у Марсове карте.

Сићушни и тајанствени

Док је Шјапарели посматрао и учртавао „каналне“ астроном Езеф Хол с опсерваторије у Вашингто-

Снимак Фобоса који је, као и слику Дејмоса, послала свемирска сонда „Викинг орбитер 1“. Овај већи Марсов сателит изрешетан је кратерима од којих су неки дословце један над другим. Највећи има пречник осам километара.

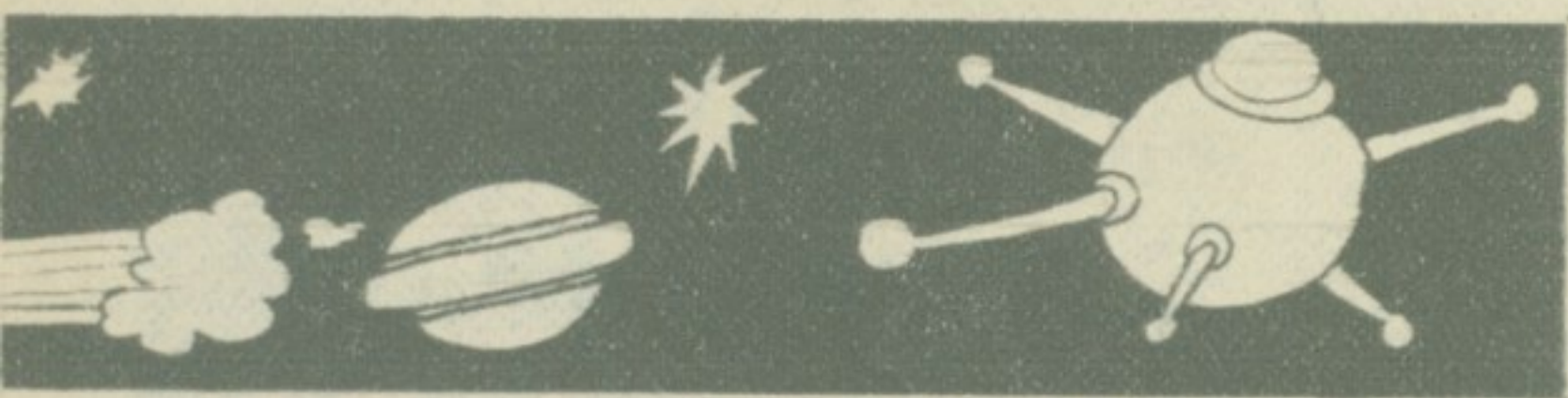
ну открио је исте 1877. године нешто што нико није побио: да Марс има два сићушна природна месеца или сателита. Како је Марс, због своје упадљиве црвене боје, још у древно доба добио име по богу рата из римске митологије, његови пратиоци названи су Fobos (грчки = страх) и Deimos (грчки = ужас, терор, насиље). Другим речима око бога рата Марса круже Страх и Трепет.

Фобос и Дејмос су патуљасте сателити и прави је подвиг снимити их и из свемирске сонде, а камоли сагледати их са Земље.

Фобос је дугачак око двадесет шест километара, а широк око деветнаест; Дејмос има дужину око четрнаест, а ширину два-наест километара. Димензије које се заиста не могу назвати „астрономским“.

Оба сателита су неправилног облика и неравних површина а покривени су кратерима, удубљењима и минералном прашином. Боја им је загаситосива и тмурна а сувише су ситни да би имали своју атмосферу. Чим су откривени, постали су за научнике привлачна загонетка.

Руски астроном Јосиф

Шкловски покушао је да је реши на веома занимљив и исто толико невероватан начин. Он је изразио мишљење да је Фобос шупља вештачка творевина, дело руку високоцивилизираних Марсоваца од пре неколико стотина милиона година. Када су се суочили са чињеницом да им предстоји изумирање, вероватно услед климатских промена на планети, направили су један или више вештачких сателита које су претворили у библиотеке и музеје да би за будуће истраживаче сачували историју и достигнућа своје на смрт осуђене цивилизације.

Ова теорија данас звучи фантастично, али треба имати на уму да се готово до половине 20. века сматрало како је, поред Земље, Марс једина планета нашег Сунчевог система на којој би могло да буде неког облика живота. У време када је Шкловски изнео своју теорију владало је мишљење да је тај живот могао бити сасвим сличан животу на Земљи.

Заробљени астероиди?

По тамносивој боји и величини Фобос и Дејмос веома личе на безбројне астероиде, у ствари мање или веће камене громаде неправилног облика који се роје у појасу између Марса и Јупитера. Научници су стога, као и због мале удаљености њихових путања од матичне планете, пребрзо закључили да

они јесу астероиди које је Марсова сила теже привукла и претворила их у сателите. Али, неке истраживаче није задовољио овај званичан закључак који сматрају пренагљеним и недовољно поткрепљеним, па су се за свој рачун бацили на посао.

Њихове главне замерке су следеће: поистовећење Марсових сателита с астероидима учињено је на основу њихове боје — боље речено коефицијента рефлексије који се зове алbedo и износи само 0.05 што значи да су тамнији и од Месечеве површине — а она може да буде и „знак“ минерала којих нема ни на једном астероиду. Такав је, на пример, базалт, магматска стена настала хлађењем лаве. Друго, према законима небеске механике да би једно небеско тело привукло и „заробило“ друго, неопходно је да се истовремено поклопи низ готово немогућих околности.

Француски научник Лисијен Романи недавно је на спорно питање: „Одакле потичу Марсови сателити?“ дао на први поглед фантастичан одговор: То су камене громаде које је приликом снажне ерупције у орбиту избацио један Марсов вулкан! Ова претпоставка дочекана је с крајњом неверицом јер је заиста тешко замислити да вулкан може да лансира стенчугу од пет хиљада кубних километара тешку десет хиљада милијарди тона до висине од двадесет хиљада километара.

Експлозије Пауновог кратера

Најновија теорија о пореклу Фобоса и Дејмоса ипак није пуки плод Романијеве маште. Пре него што је обелодањена, детаљно је простудирана и бројна запажања показују да је ако не тачна, а оно савршено одржива.

Тако, на пример, Фобос и Дејмос дуж својих путања око Марса пролазе тачно изнад Паунове планине (Pavonis Mons), једног од четири огромна Марсова вулкана. На Пауновој планини налазе се два циновска спојена гротла која као да сведоче о две узастопне експлозије. Један од ових кратера има пречник

од сто, а други од педесет километара, па је очигледно да су камене блокови који ће постати сателити кроз њих више него комотно могли да прођу.

Романи је дао одговор и на питање колика је енергија била потребна да би се избачене камене громаде „сателизовале“, односно достигле одређену висину и остале да круже по путањи као сателити уместо да после ерупције тресну на површину Марса услед његове привлачне силе. Енергију, иначе, није тешко израчунати — и са Земље су у свемир лансиране толике ракете које су остале у унапред одређеним орбитама.

Лисијен Романи је као поређење узео енергију ослобођену приликом ерупције Тамборе у Индонезији 1815. године, најснажније вулканске експлозије регистроване на Земљи. Према његовим рачунима ерупција Паунове планине на Марсу морала је имати сто педесет пута већу енергију него експлозија Тамборе да би се Фобос и Дејмос избачени изван домаћаја Марсове теже тамо и задржали, Фобос на орбити удаљеној од Марса око девет хиљада, а Дејмос двадесет и четири хиљаде километара.

Енергија ослобођена том приликом била је, ако је претпоставка тачна, више него огромна, али су и димензије Паунове планине гигантске — пречник овог Марсовог кратера износи пет стотина километара, а висина седамнаест хиљада метара!

Тајну ће решити ракета

Ово нису једини елементи којим Романи поткрепљује своју теорију коју су на нож дочекали многи астрономи, геолози и физичари чије се озбиљне замерке не могу тек тако одбацивати. Извесно је само једно: тачно порекло Фобоса и Дејмоса, јединствених небеских тела Сунчевог система, биће познато тек кад се на њихову површину буде спустила истраживачка свемирска ракета лансирана са Земље.

Ако се, рецимо, кроз коју десетину година, испостави да је површина Фобоса или Дејмоса базалтног састава, прихваћена теорија да су Страх и Трепет астероиди пашће у воду, а смела ерупциона претпоставка Лисијена Романија доживеће тријумфалну потврду.

Бојана Дожић

БАТИНЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

КОБНА ВОЖЊА

Аутомобили и мотори су ме привлачили још од раног детињства. Са 15 година знао сам о њима готово све, али нисам имао прилике да возим ни ауто ни мотор, мада сам знао како се то ради. У кући смо имали аутомобил, тачније „заставу 101“, коју ми отац није давао да возим из неких својих предрасуда и због тога, како је говорио, што нисам положио возачки испит.

Баш та његова одбојност навела ме је да једног дана, када он није био код куће, кришом узмем кључ, упалим кола и провозам се неких тридесетак километара. Тада нисам ни претпостављао да једна обична вожња може да буде толико кобна. Што је још трагичније, све време сам возио кола под руч-

АКО СТЕ НЕКАД ДОБИЛИ БАТИНЕ У ПРИРОДИ, ЗНАТЕ КАКО ТО ИЗГЛЕДА. АКО НИСТЕ, БОЉЕ И ДА НЕ ПРОБАТЕ.

подне. Пут до села није дуг али је пун кривина, успона и низбрдица. Тако се десило да већ на првој низбрдици откажу кочнице на колима која су постепено хватала све већи залет. Отац је једва успевао да држи волан у рукама. У прву кривину смо улетели великом брзином тако да се ауто занео у десну страну. Срећом у несрећи, ако се тако може рећи, отац је приметио попречни макадамски пут на који је скренуо без размишљања. Уз много трескања и буке, зауставили смо се стотинак метара даље. Резултат: разбијено ветробранско стакло и поломљена предња лева осовина на колима.

ном кочницом тако да је радна кочница претрпела велика оштећења а ја то нисам ни знао. По повратку паркирао сам кола на старом месту и пошао да вратим кључ у очеву собу. Запрепастио сам се кад сам га угледао где седи на столицу. Мрко ме је погледао и рекао:

— А момак се малко провозао. — Добио сам два снажна шамара и савет да то више не чиним. — А ако си нешто покварио на колима, за то ћеш посебно добити — наговестио је отац.

Утоку неколико наредних дана прашина се полако слегла и мој испад је мало помало заборављен. Дошао је позив са села да породица пође на заветину код мајчаних родитеља. Кренули смо почетком викенда, у петак по-

Ако сте некада добили батине у природи, знате како то изгледа, ако нисте, боље да их не добијете. Отац ме је тако пребио каишем да ми је требало недељу дана да залечим „ране“. Што је најгоре по мене све то је речено и на заветини где се окупило доста људи. Најтеже ме је ипак погађала сама истина — да смо сви могли да изгинемо због моје грешке, а не могу рећи и да сам лако прешао преко очевих речи.

Данас имам 18 година и управо полажем возачки испит. Мислим да један „искусан“ возач као ја не треба да се прибојава да ли ће га положити или не. Ствар је јасна, зар не?

Р. МИЛОВАНОВИЋ
Узун Миркова 5
Пожаревац
(хонорар: 1000,00)

ЕИАНУЕЛ МАК РЕБОЗ

ФЛАШ ГОРАДОН: ИНВАЗИЈА СА МРАВОЛИЈЕ

ДОК ПРЕРИЗ-
СКИ ПОЖАР
ТУЋИ КА
ЛОГОРУ МРА-
ВОЉУДИ...

ПОЖУРИТЕ С ПУМПА-
МА ПРЕ НЕГО ШТО
ВАТРА ЗАХВАТИ
АПАРАТ!

ЧИТАВА ДОЛИНА
ЌЕ БИТИ РАЗ-
НЕСЕНА У
ПРАХ!

ДОТЛЕ У
БЛИЗИНИ...

БРЗО!
ТРИТЕ
ПРЕМА
ШУНГЛИ! И НЕМОЈТЕ
ЗАСТАЈАТИ!

САДА
ЌЕ СЕ
КЕЛГО
ОСВЕ-
ТИТИ...

ОХХХ...

ХА! АКО НИЈЕ МРТАВ,
ПРЕПУСТИ КУЏИНОВ-
СКИМ ЖИВОТИЊАМА
ДА ГА ЗГАЗЕ! УТА
ЈЕ ОПЕТ МО-
ЈА!

А ЗАТИМ...

А САДА ДО ФЛАША!

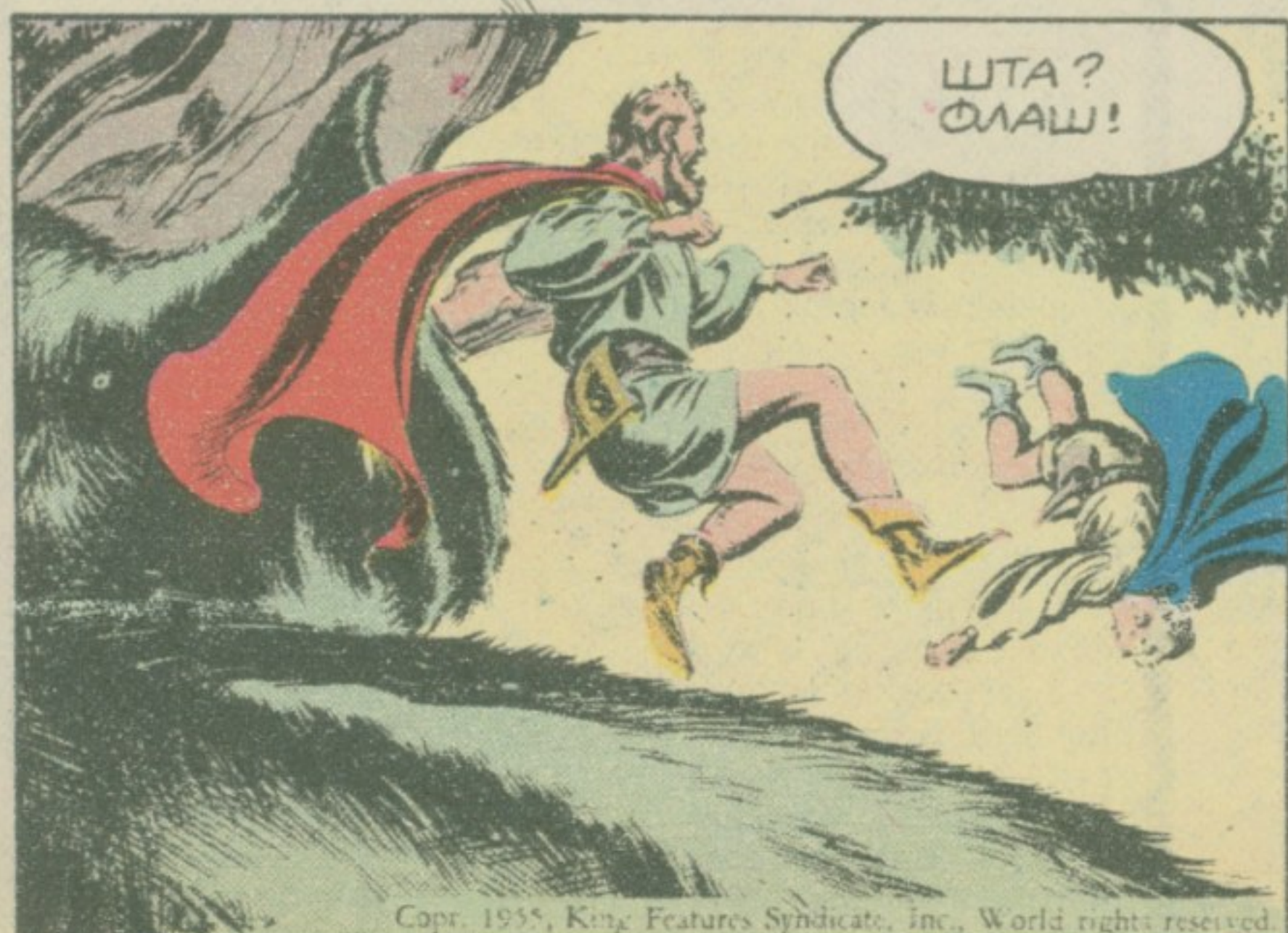
БЕЖИТЕ! НЕ
МОЖЕМО
ЗАУСТАВИТИ
ПЛАМЕН!

ОЧЕКИВАО ЈЕ
СТАМПЕДО, А НЕ
ПРЕРИЗСКИ ПОЖАР!
МОЖДА НИЈЕ УМА-
КАО НА ВРЕМЕ!

ШТА?
ФЛАШ!

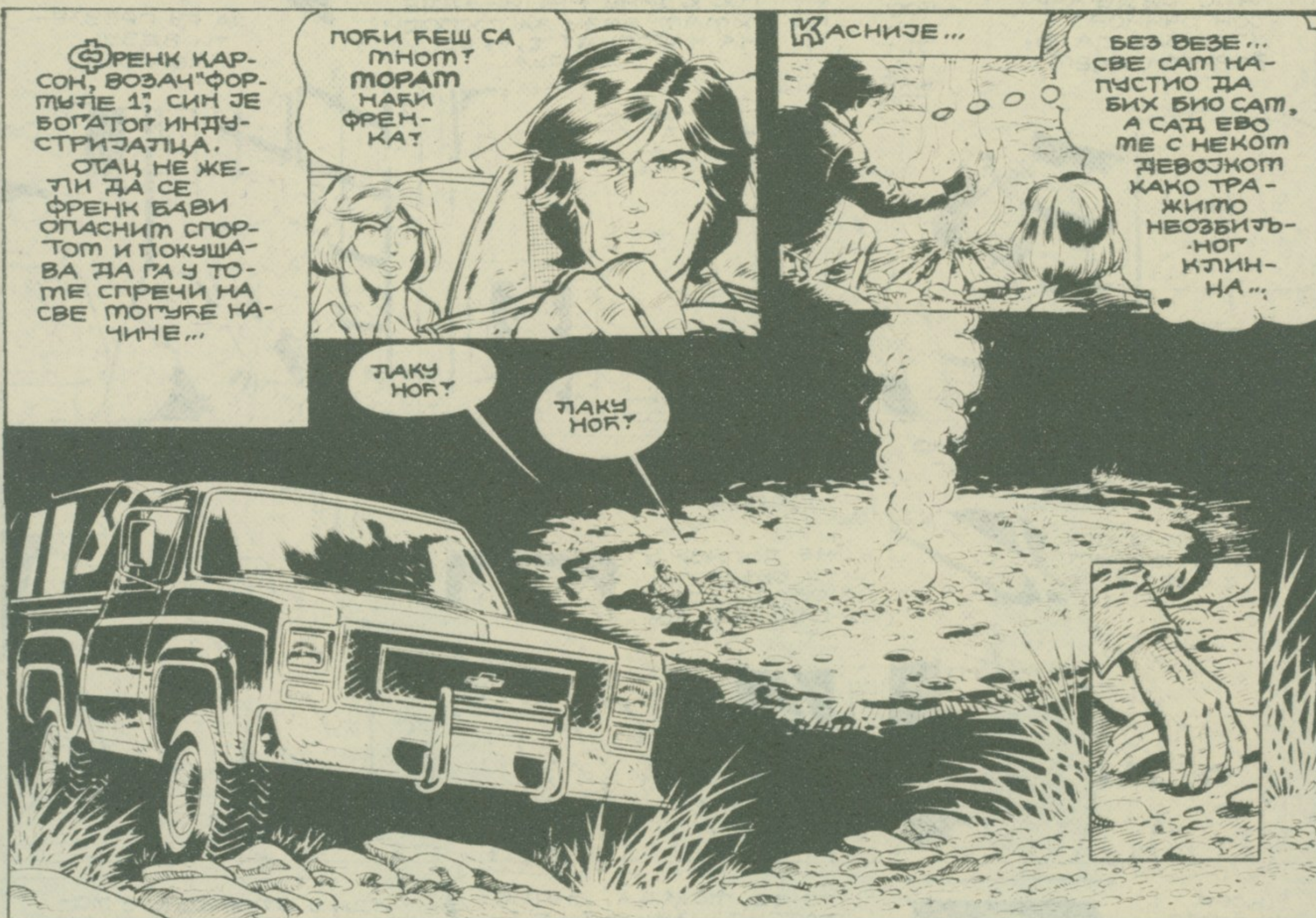
ПЛАМЕН ЈЕ ЗАХВАТИО АПА-
РАТЕ! БЕЖИМО!

БЕЖАТИ?! АЛИ ГДЕ?
СВИ ЋЕМО ОТИКИ
У АТОМЕ!

ИДУЌЕГ ПЕТКА:
КАТАКЛИЗМА

Ален Шевапије: НАСЛЕДНИК III ДЕО

АЛО? ОВДЕ КАР-
СОН ЈУНИОР?
ХТЕО БИХ ДА ГО-
ВОРИМ С ОЦЕМ...

ТРЕ-
НУ-
ТАК,
ГОС-
ПО-
ДИ-
НЕ
КАР-
СОН?

ГОСПОДИНЕ РЕЦИНАЛДЕ,
ИМАМ ВЕЗУ ЗА ГОСПОДИ-
НА КАРСОНА? СИН СЕ
ЈАВЉА...

ЈА ЋУ ПРЕУЗЕ-
ТИ ВЕЗУ...
ХВАЛА?

АЛО... ОХ, КАКВО ПРИЈАТНО
ИЗНЕНАЂЕЊЕ? ОВДЕ РЕ-
ЦИНАЛД МЕЈСОН?

ХТЕО БИХ СПЕС-
ТА ДА ГОВОРИМ
С ОЦЕМ?

ЗНАТЕ... УПРАВО СЕ ОДМА-
РА... ОСТАВИТЕ ПОРУКУ,
ГОСПОДИНЕ ФРЕНК?

НЕ ДОЛАЗИ У
ОБЗИР?
ОВАЈ... ХТЕО
САМ РЕКИ ДА
П

КОРА,
МОРАМО
БРЗО ДА
РЕАГУ-
ЈЕМО...

ДАК-
ЛЕ?

НИСУ
МИ ДАЛИ
СТАРОР?
КАЖУ
ДА СЕ
ОДМА-
РА?

ТО ЈЕ, МОЖДА, ДИПЛО-
МАТСКО ИЗВИЊЕЊЕ?

ТИМ ГОРЕ?
МОРАШ ГА ХИТ-
НО ВИДЕТИ?

А ЈА?

ИДИ У ФЛОРИДУ, У МО-
ТЕЛ "ФРЕНК КАРСОН" У
САРАСОТИ? ТАМО СИ МОЈ
ГОСТ ДОКЛЕ ХОЋЕШ?

СВЕ ЈЕ ЛЕП-
ШЕ ЧИМ ИМА
ЛОВЕ?

БУТРАДАН...

НЕ ВЕРУЈЕМ ДА БИ СЕ
ТВОЈ ОТАЦ ТАКО ИГРАО ТВО-
ЈИМ ЖИВОТОМ НЕ БИ ЛИ
ТЕ ОДВРАТИО ОД ТРКА?
ИМА ТУ НЕШТО ДРУ-
ГО?

СТАЖЕМ СЕ?
ЉУДИ КОЈЕ ЈЕ
ИЗНАЈМИО СУВИ-
ШЕ СУ РЕВНОС-
НИ?

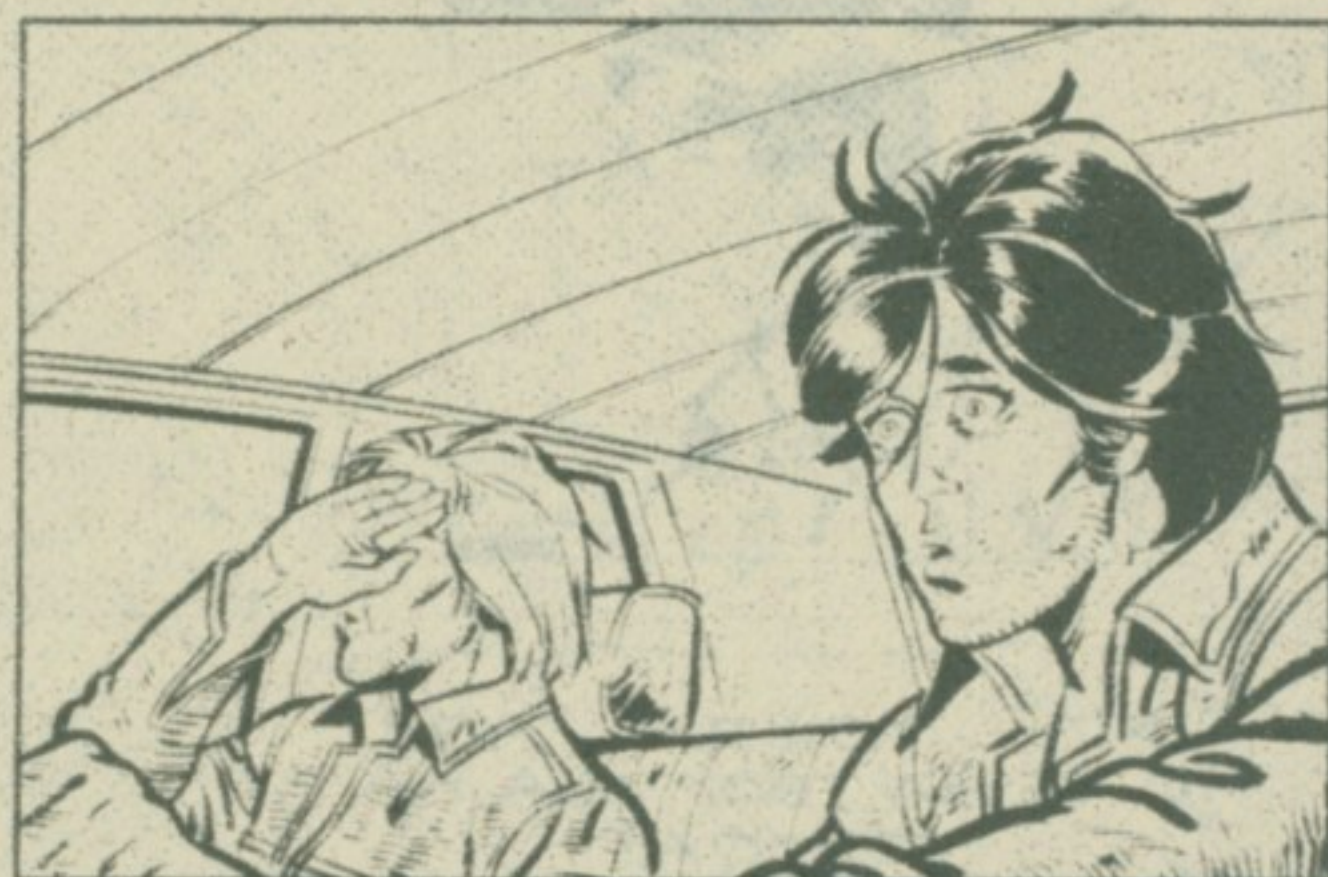
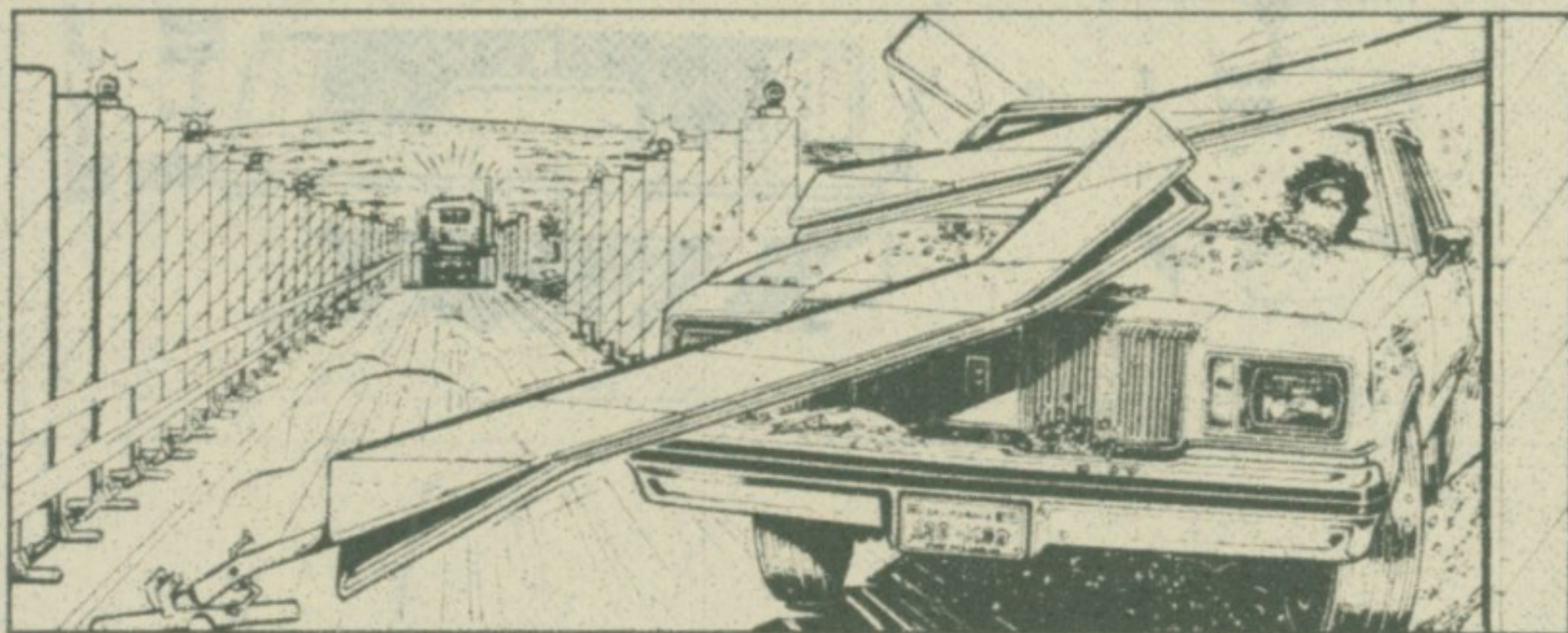
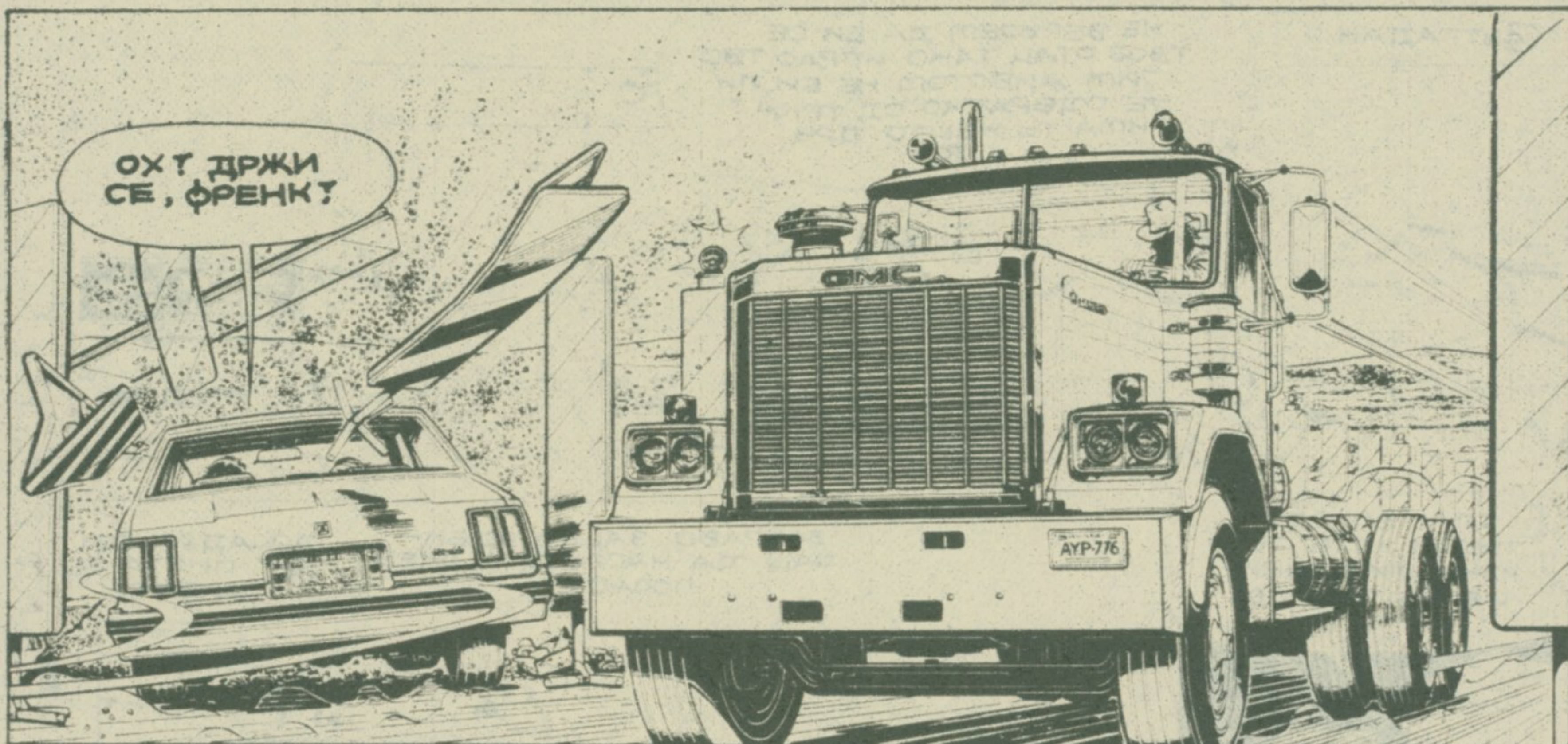
ЗАПРАВО, ЗАШТО ОДБИ-
ЈАШ ДА НАСЛЕДИШ ОЧЕВ
ПОСАО?

ДОСАДАН МИ
ЈЕ? ПИСТА ЈЕ
ЖИВОТ?

ХМ... МОЖДА... АЛИ
ТО ЈЕ ЗА ТВОЈ ОЦА КАТА-
СТРОФА?

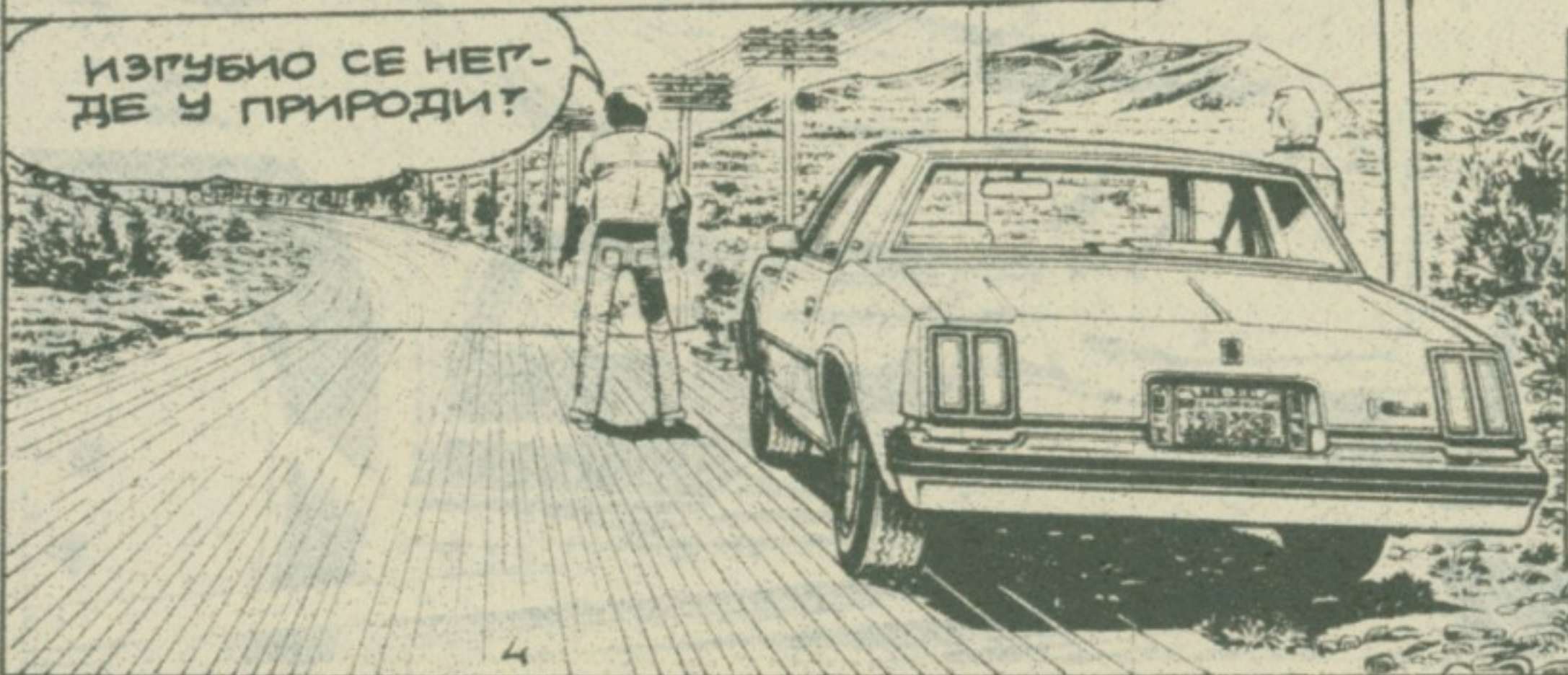
МА НЕ... ТУ ЈЕ
РЕЦИНАТИД...
ОХ? ПА-
ЗИ?

ПРЕКАСНО,
АЛЕНЕ?
ОХ... ЗАБОГА...

Али, све је било добро испланирано - камион је нестao без трага...

Стотинак километара даље...

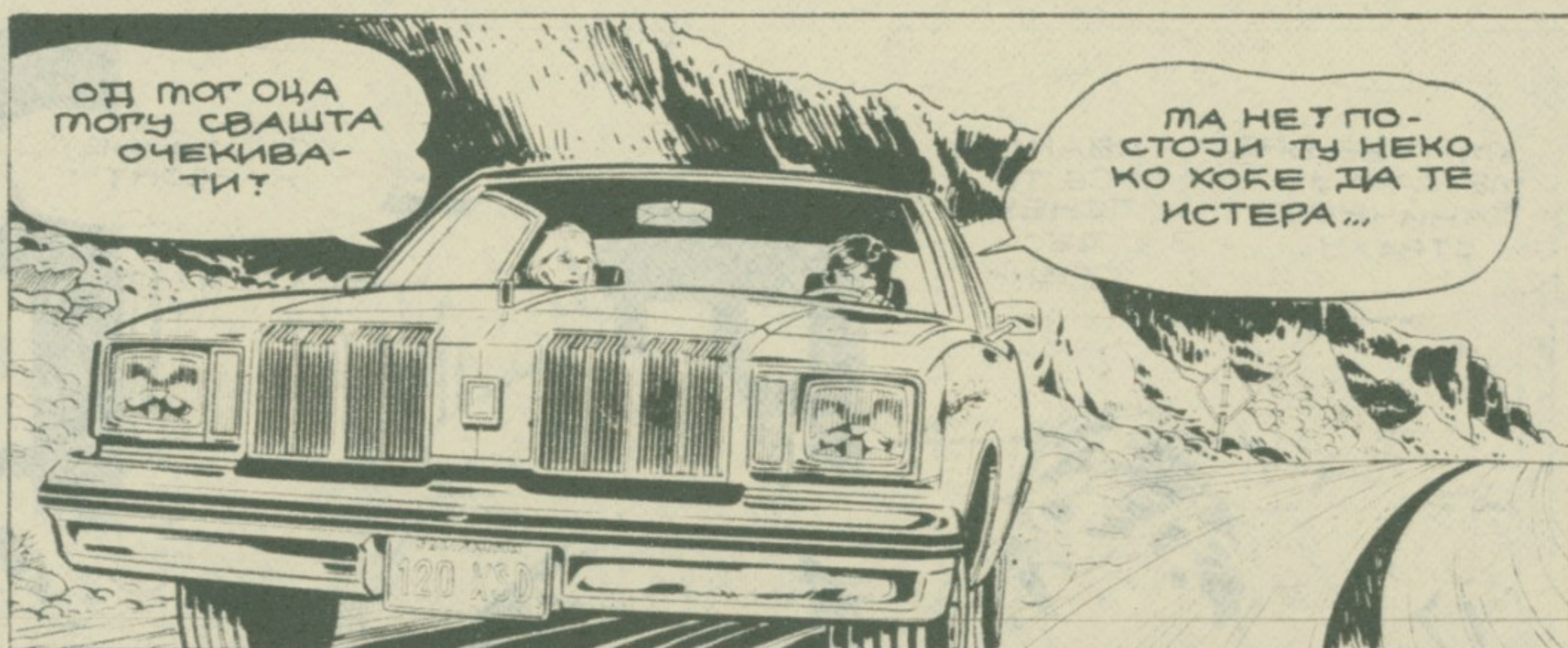

И ДОК СУ
ФРЕНК И
АЛЕН
ВОЗИЛИ
ДАЉЕ...

ВОЗАЧ
КАМИОНА
ЈЕ МОРАО
БИТИ ОБА-
ВЕШТЕН О
НАШЕМ
ДОПАСКУ?

ОД МОГ ОЦА
МОГУ СВАШТА
ОЧЕКИВА-
ТИ?

МА НЕГ ПО-
СТОЈИ ТУ НЕКО
КО ХОКЕ ДА ТЕ
ИСТЕРА...

МИСЛИШ?

ДА, И
ПРЕСТАНИ
ДА СВЕ
ПРИПИСУ-
ЈЕШ ОЦУ
КАО БАЛА-
ВАЦ?

ЗА ТО ВРЕМЕ...

ШТА?? ПОНО-
ВО ПРОМАШАТ?
ДОБРО, ЈАВИ-
ЋУ?

МАЈИ ФРЕНК
САМО ШТО НИ-
ЈЕ СТИГАО...
МОРАМ ХИТНО
РЕАГОВА-
ТИ?

ИМА
САМО
ЈЕДНО
РЕШЕ-
ЊЕ...

ПОЖУРИ, АЛЕНЕ!
ИМАМ ПРЕДОСЕКАЈ ДА
ОЦУ НИЈЕ ДОБРО И
ДА МИ ЗАТО РЕЦИНАЛД
НИЈЕ ДАО ВЕЗУ?

ТИМ ГОРЕ ПО
ЊЕГА?

ВРУМ?

ШТА
СЕ ДЕ-
ШАВА,
ГОСПО-
ДИНЕ
ФРЕНК
?

НИШТА...
САМО ВАС
МОЛИМ,
РЕЦИНАЛ-
ДЕ, ИСПРА-
ТИТЕ ГОСПО-
ДИНА ШЕ-
ВАЛИЈЕА?

ШТЕТА, ФРЕНК, БИО
САМ СЕ ПОНАДАО ДА РЕШ
ИПАК...

У СТВАРИ, И НЕ ЗА-
СЛУЖУЈЕ ДА СЕ БРИ-
НЕМ О ЊЕМА...

ХМ, САД БУ ЛАКШЕ ДА ИЗБЕГ НА
КРАЈ С ФРЕНКОМ... СИГУРНО БЕ МИ
ДАТИ ОБЛАШТЕЊА, А ОНДА...

ГОСПОДИНЕ ФРЕНК, ВИ САД
СИГУРНО ЖЕЛИТЕ ДА, ЗА
ПОЧЕТАК,
ЈА
ВО-
ДИМ
ПОС-
ЛО-
ВЕ?

ХВАЛА, РЕЦИНАЛ-
ДЕ... СХВАТИТЕ,
САД НЕ МОГУ ДА
НАПУСТИМ...

НЕ ДОСТАЈЕ
ТИ ПЕТЉА,
ФРЕНКУ

МОЖЕТЕ СЕ
ПОТПУНО ОСЛОНИ-
ТИ НА МЕ-
НЕ?

НЕ! СВЕ УЗИ-
МАМ У СВОЈЕ
РУКЕ, РЕЦИ-
НАЛДЕ?

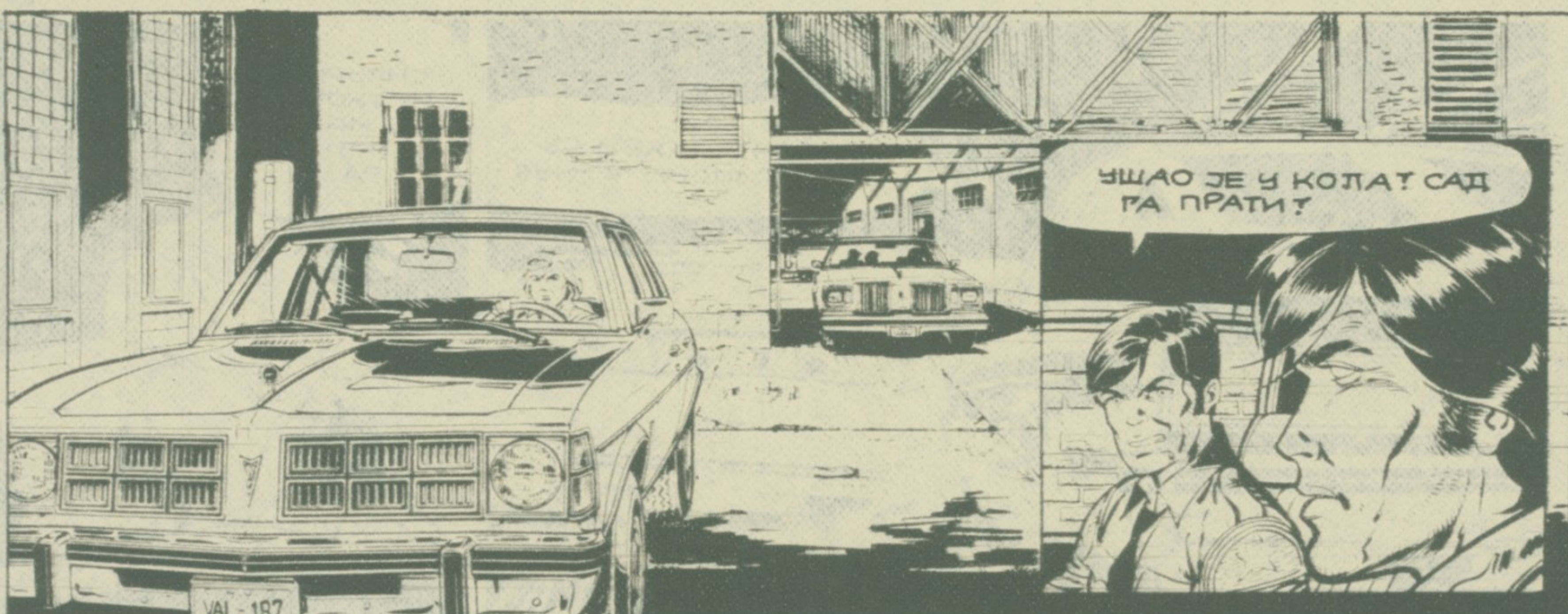
СЛУШАЈТЕ, УПРАВЉАТИ ТРУС-
ТОМ НИЈЕ ИСТО ШТО И АУТО-
МОБИЛОМ НА ТРКАМА?

НИШТА ВАМ НЕ
ВРЕДИ... ОДЛУЧИО
САМ?

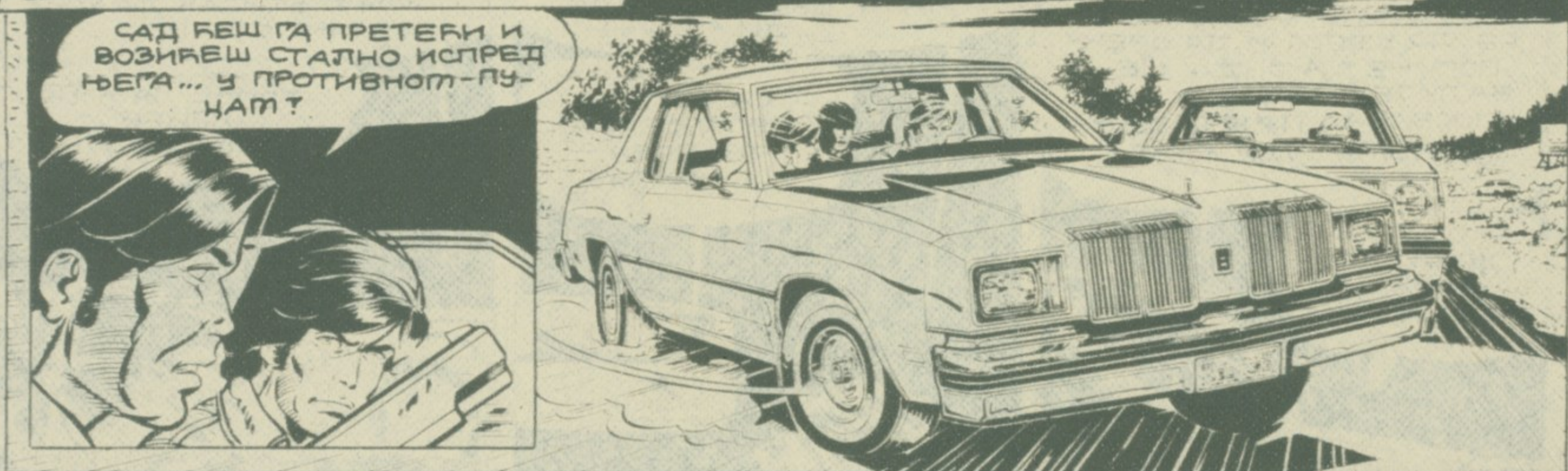

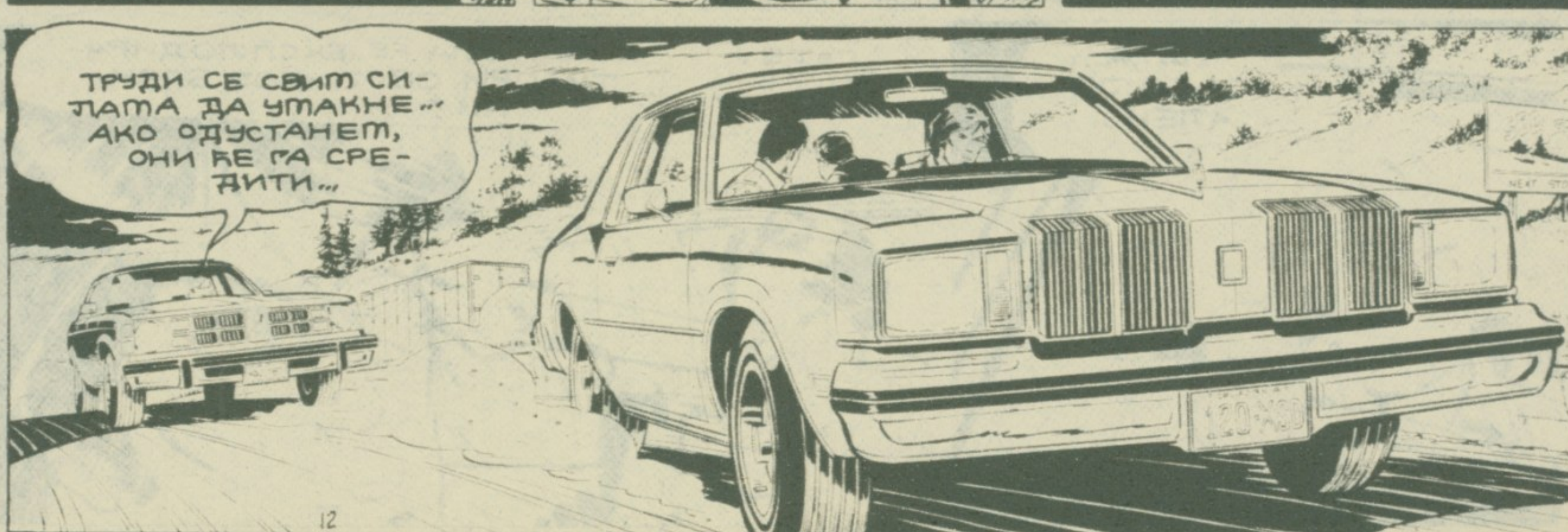
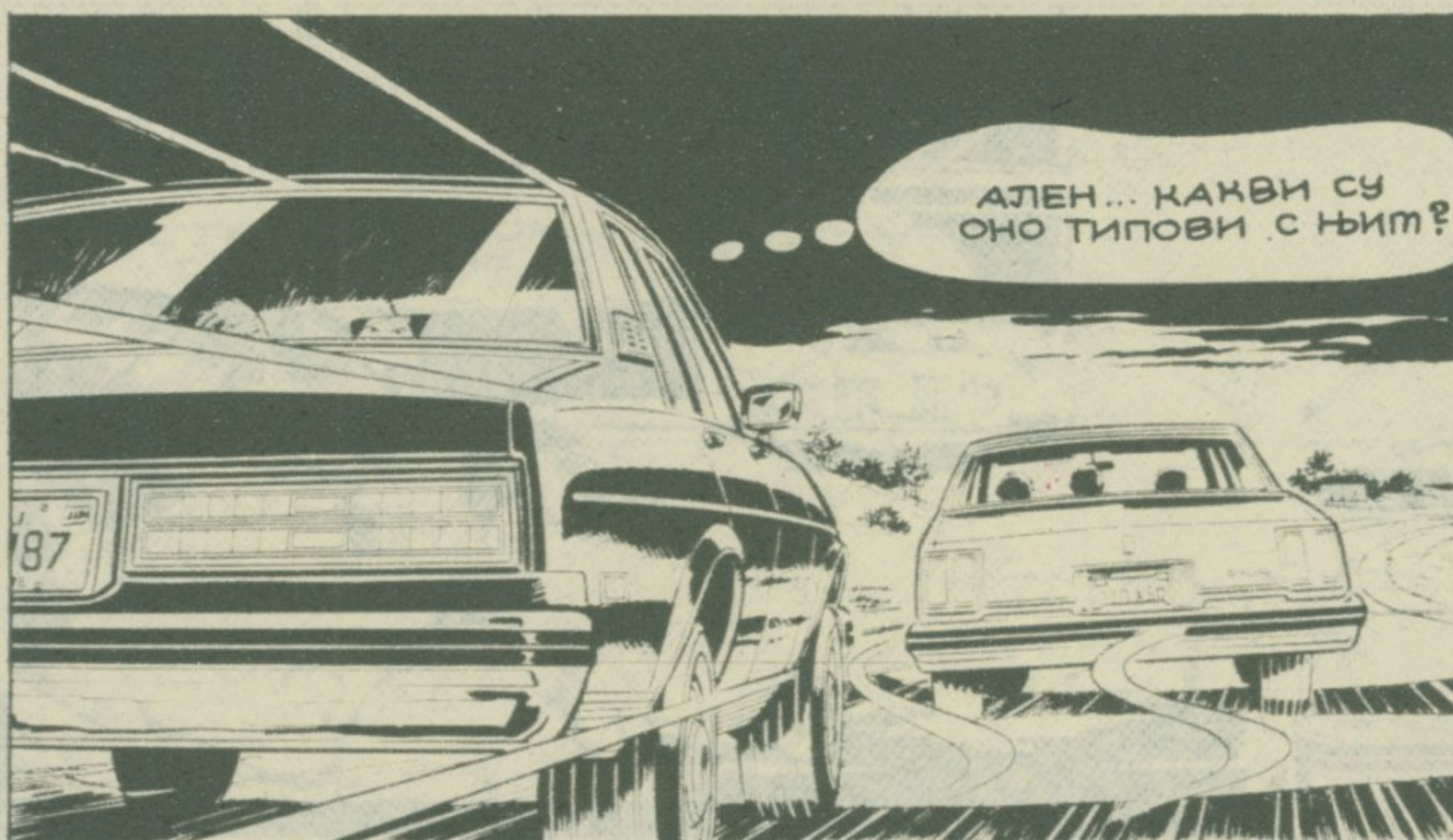
ЈА ТАКОБЕ?
САМО МИ ОЛАКША-
ВАШ СТВАР, МАЛИ?

ПОСЛЕ НЕКОГ ВРЕМЕНА...

БИЛА ЈЕ ТО НЕОБИЧНА
ТРКА...

НЕ ДАМ МУ
ДА МЕ ПРЕ-
ТЕКНЕ,
ИНАЧЕ...

ОВАЈ ПУТ МОРАМ
ПОБЕДИТИ,
АЛИ НЕ ЗБОГ
СЕБЕ ВЕГ ЗБОГ
ЊЕГА...

УСПОРИ,
ЧУЈЕШ?

АЛЕН ЈЕ НАГЛО СКРЕ-
НУО НА ПОПРЕЧАН ПУТ...

ИДИ ДО
БАВОЛА!

... АЛИ, И ФРЕНК ЈЕ УЧИ-
НИО ИСТО...

ИИИИИ!

ЕВО ГА? СТИЖЕ НАС?

НА ЊЕГОВУ НЕСРЕКУ,
ДАНАС ОДЛИЧНО ВОЗИ...

ОНАЈ ПОЗАДИ
ЋЕ МЕ УБИТИ, А
ОВАЈ ЋЕ ПРЕУ-
ЗЕТИ ВОЛАН...

У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ ФРЕНК
СТИГАО АЛЕНА...

УСПОРИ
ИЛИ
ПУЦАМ?

НЕ ПУЦАЈ!
У РЕДУ!

... АЛЕН НАПЛО ОКРЕНЕ ВО-
ЛАН...

ИИИИИ!

ЗАБОГАТ
АЛЕН!

АЛЕНЕ?
НЕМО-
ГУЋЕ...
НЕЕЕ

КАСНИЈЕ...

НЕ БРИНИТЕ, ИЗВУ-
КАО СЕ? ИМАО ЈЕ ВИ-
ШЕ СРЕЋЕ ОД ОНЕ
ДВОЈИЦЕ?

ДА... ЗНАМ... ОНИ
СУ ТЕШКО РАЊЕНИ?
АЛИ, ТО СУ И ЗА-
СЛУЖИЛИ?

ЕВО, ОТВАРА
ОЧИ... НЕ ЗАМА-
РАЈТЕ ГА МНО-
ГО...

КАКО ЈЕ,
СТАРИ?
А?

ДОБРО... А ТВО-
ЈА ТРКА?

НЕ МИС-
ЛИ НА
МЕНЕ...

АЛИ... ТИ
СИ МНОГО
РИЗИКО-
ВАО...

МАЛО КАСНИЈЕ...

ГОСПОДИНЕ ФРЕНК?
ОТАЦ ВАС ОЧЕКУЈЕ... БО-
ЉЕ МУ ЈЕ? ИМА НЕШ-
ТО ВАЖНО ДА ВАМ
КАЖЕ?

СЈАЈНО? САМО, ПОЗ-
НАТО МИ ЈЕ ШТА ЋЕ РЕ-
БИ? ОДЗВОНИЛО ТИ
ЈЕ, РЕЦИНАЛ-
ДЕ?

КРАЈ

**ДОКТОР
БАКСУЗИН:
ПУТУЈУКИ
ТРГОВАЦ**

ДА ПРЕЛИСТАМ ПАНЧИ-
ТИНУ КЊИГУ ТРОШКОВА И
ВИДИМ ШТА ЈЕ ДАНАС КУ-
ПИЛА ЗА РУЧАК?

ОБЕГАЛА ЈЕ ДА
БЕ ДА МИ СКУВА
ПАСУЉ?

ШТА? ОПЕТ ГА
НИЈЕ КУПИЛА?

НИСАМ ГА ЈЕО
СТО ГОДИНА?

СТАЈНО МИ КУВА
НЕКЕ СВОЈЕ БУЉКУ-
РИШЕ?

КО ЈЕ САД ОНАЈ ТИП
ШТО СТОЈИ ПРЕД МОЈОМ
КАПИЈОМ?

МОРА ДА ЈЕ НЕКИ
ПУТУЈУКИ ТРГОВАЦ? СА-
КРИКУ СЕ У СВОЈУ РАД-
НУ СОБУ?

НЕМАМ НАМЕ-
РУ ДА МУ ОТВО-
РИМ ВРАТА?

ЈА САМ... НЕ ЗАНИМА
МЕ КО СТЕ? ОДЛАЗИТЕ?

ЖЕЛИМ САМО ДА
ВАМ КАЖЕМ...
ОПЕТ ОН?

ПРОКЛЕТА ВРА-
ТА? НЕБЕ ДА СЕ
ОТВО-
РЕ?

СПИШАЈ-
ТЕ...

МОРАМ ДА ПО-
БЕГНЕМ ОД ОНЕ
ДОСАДЕ?

МА, САМО
САМ
ХТЕО...

НЕ,
НЕ И
НЕЕЕ?

САКРИКУ СЕ
НЕГДЕ ГДЕ МЕ
НИКО НЕБЕ НА-
БИТ

ДОКТОРЕ, ВРАТИЛА
САМ СЕ?

ПАНЧИТИН ГЛАСТ
ВАЉДА СЕ ОТРЕСЛА
ОНОГ ТИПА?

ВИДЕ ЛИ
ТИ ОНОГ
ТРГОВЦА?

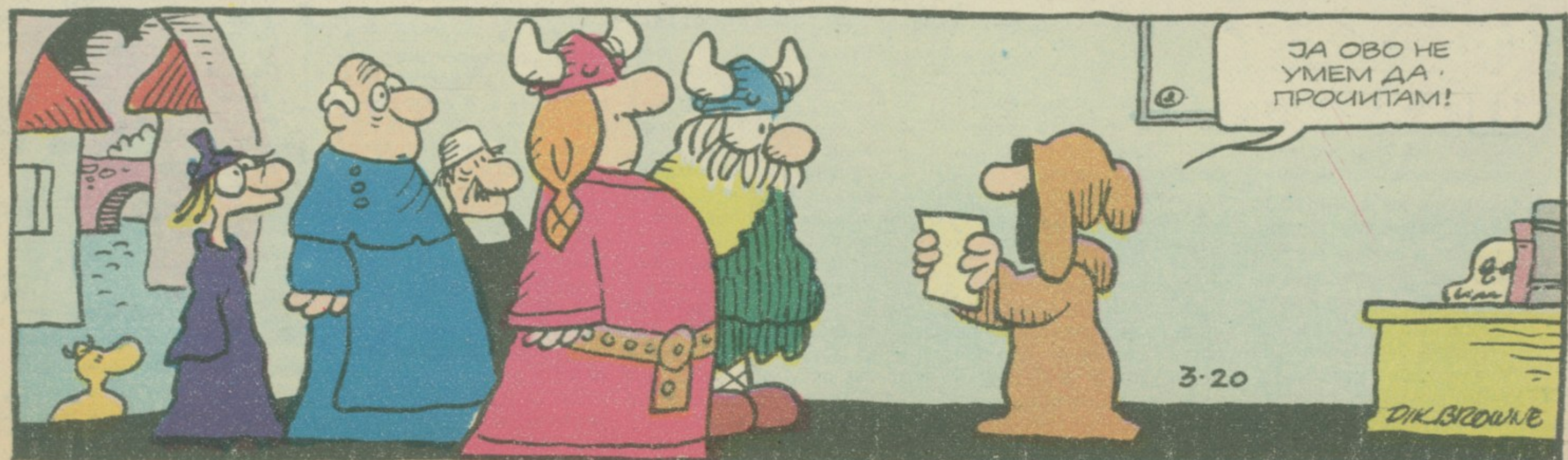
ДА? ЈА САМ
ГА ПОЗВАЛА
ДА НАМ ДОНЕ-
СЕ ПАСУЉ

...АЛ' ПОШТО СТЕ
МУ ВИ РЕКЛИ ДА
НЕБЕТЕ, ДАНАС БЕ-
ТЕ ОПЕТ ДА ЈЕ-
ДЕТЕ КЛИН-ЧОР-
БУ?

Dik
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

СТЕРЕОФОНСКЕ ТРУБЕ

ПРОНАЛАСЦИ И ПРОНАЛАЗАЧИ

ЗА ДВОКАНАЛНИ СИСТЕМ СНИМАЊА И РЕПРОДУКОВАЊА ЗВУКА МОЖЕМО ДА ЗАХВАЛИМО И ЈЕДНОЈ КРОЈАЧКОЈ ЛУТКИ ПО ИМЕНУ ОСКАР. ШТО СЕ ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ ЧИТАВУ СТВАР СМИСЛИО ТИЧЕ, ОН ЈЕ ДОЖИВЕО САМО ДА ЊЕГОВО ОТКРИЋЕ ДОБИЈЕ САСВИМ НЕОЧЕКИВАНУ ПРИМЕНУ.

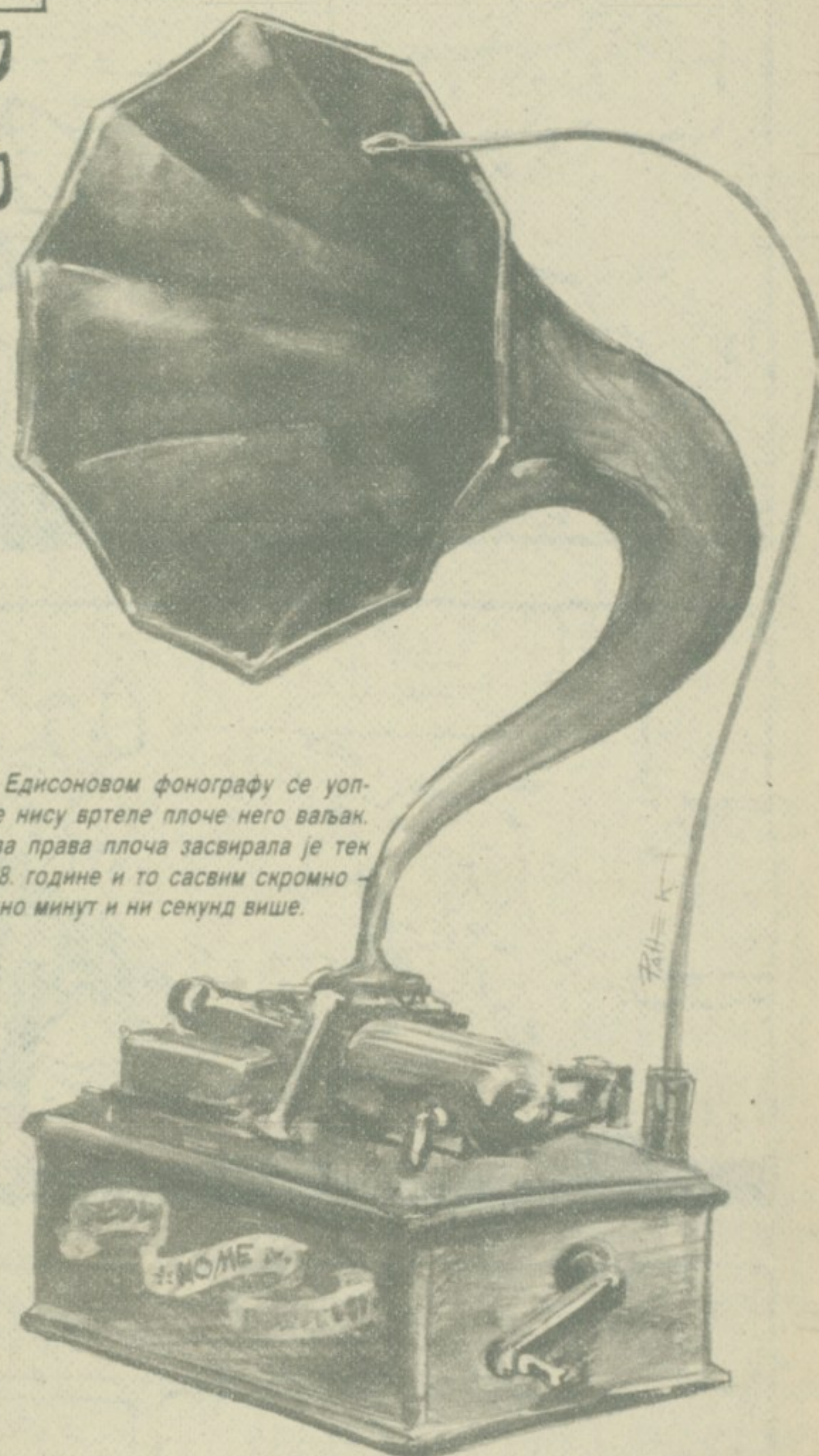
три године пре његове смрти.

Тачно минут и квит...

Тридесетог августа 1881. године Француз Клемон Адер патентирао је први систем стереофонског преноса на свету. У први мах никоме није било баш много јасно о чему је реч, али се посетиоцима Светске изложбе у Паризу убрзо пружила прилика да се упознају с Адеровим проналаском. Одважни добровољци могли су, бесплатно, да уживају у преносу концерта који се одржавао неколико километара даље, у Париској опери.

че? Није. У то доба грамофонска плоча још није била измишљена. На Едисоном фонографу се, додуше, већ четири године обртао ваљак, али је свет на прву праву плочу морао да причека још седам година.

Коначно, 1888. године, Американац немачког порекла Емил Берлинер патентирао је „уређај за репродукцију звука на плоче с ручним погоном за кућну забаву“ који је назвао грамофон. Ништа није као што је некад било, па ни плоче: оне Емилове свирале су само с једне стране и то тачно минут и квит... Што

На Едисоном фонографу се уопште нису вртеле плоче него ваљак. Прва права плоча засвирала је тек 1888. године и то сасвим скромно – тачно минут и ни секунд више.

Чак је и Јова Јовановић Змај комотно могао да ужива у стереофонској музици. Први стерео-пренос одиграо се још давне 1881. године.

Шта бисте рекли да вам неко каже како је чика Јова Змај уживао у стереофонској музици? Вероватно да је онај ко то тврди потпуно луд... Стерефонија је, верује се, техничко достигнуће неколико последњих деценија. Е па, није баш тако. Још је и чика Јова Змај могао да ужива у верно репродукованом звуку јер се први стереофонски пренос у историји одиграо двадесет

Како је то Клемон извео? Па, помоћу телефона... Сваки посетилац-добровољцац располагао је са по две телефонске везе од којих је свака преко слушалица преносила по један „канал“ – леви за лево, десни за десно ухо.

Скромно као и сваки почетак, али је Адер ипак наслутио основни принцип стереофоније: без два канала, нема ни верне репродукције звука. И, стерефонија је освојила и пло-

се стерео-плоча тиче, о њима тада још нико није ни сањао.

Експеримент Клемона Адера није нарочито узбудио научни свет. За то су постојала бар два јака разлога: као прво, квалитет добијеног звука био је више него скроман, а затим, много је, брате, коштало – ко да плаћа толике телефонске рачуне?

Дакле, прерано за стерео-грамофоне и стерео-плоче, али су зато измиш-

љене – стерео-трубе. За време I светског рата немачки војници навелико су користили дотичне трубе које су се састојале од пријемника налик трубама на старинским грамофонима и гумених цевчица преко којих су војници у „стерео-техници“ ослушкивали долазак непријатељских авиона.

ју две врло значајне ствари: да неко почне серијски да их производи и да се нађе неко ко ће смислити начин да се у један траг на плочи – упишу два канала, а не један као што је случај код моно-плоче.

Што се првог услова тиче, њега је 1895. године испунила америчка компанија „Берлинер грамо-

Фантомске главе

Стерефонија (од грчких речи стереос – чврст, просторни и фоне – звук) је начин снимања, преношења и репродуковања звука при чему слушаца има утисак стварног просторног распореда звучних извора. Тај утисак „дубине“ постиже се снимањем са два или више микрофона, који су просторно раздвојени, а имају два засебна снимка или канала. Репродукција се врши са најмање два звучника.

Да би се стерефонија применила и на плоче требало је да се прво одигра-

Адјева телефонска стерефонија имала је једну озбиљну ману: астрономске рачуне за телефон.

фон": прве серијске плоче првог серијског произвођача у то доба су још свирале само с једне стране и то не дуже од 4.5 минута. Тек 1905. године немачка фирма „Одеон“ запрепастила је посетиоце лајпцишког сајма својим експонатом: плоче које су изложиле биле су снимљене с обе стране!

Што се другог услова тиче, њега је тако рећи истовремено на два различита краја света испунило неколико људи. У Европи је то био Ален Довер Блумлајн из енглеске фирме „Електрикал енд мјузикал индустријс“ (ЕМИ), у САД група научника при Беловим лабораторијама предвођена физичарем Харвијем Флечером и композитором и диригентом Леополдом Стоковским.

Све се одиграло пре тачно пола века. Блумлајн је 1933. после вишегодишњег експериментисања успео да у стерео-техници сними на плочу Моцартову симфонију „Јупитер“. С друге стране океана је одмах уследио одговор: Скрјабинов „Прометеј“ у стерео-техници.

Какав био да био, квалитет америчког снимка дугујемо извесном Оскару лутки која је за ту прилику позајмљена од једног предусретљивог кројача. Оскар је био Флечерова замисао, а послужио је да му се на месту ушију поставе микрофони како би се приликом снимања звуци регистровали што верније начину на који их региструје прави слушалац. Давно прошла времена?! Не баш. И дан данас се у исте сврхе користе тзв. фантомске главе.

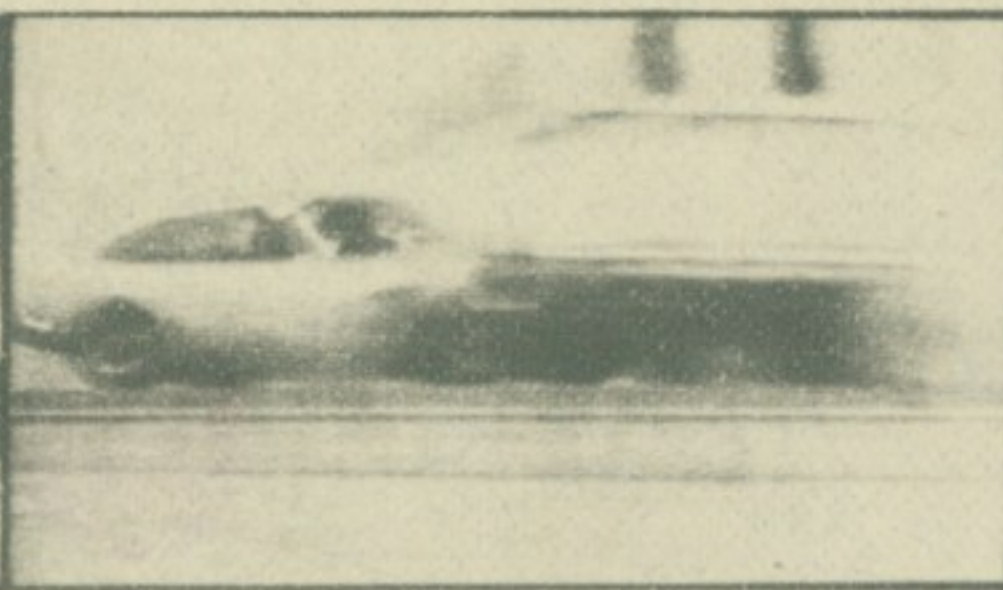
Шта би рекао Клемон?

Моцарт и Скрјабин у стерео-техници били су ипак само експерименти. Морале су да протекну још двадесет четири године истраживања и рада да би се на грамофонима коначно завртеле праве стереоплоче: користећи Блумлајнову технику произвела их је 1957. године америчка фирма „Вестерн електрик“.

Много пре плоча озвучили су се филм и магнетоплате: прва јавна демонстрација филмског стереозвука одржана је у САД 1937. године, а први стерео-магнетоплате за кућну употребу појавили су се у САД 1949. године. Радио је на стереофонију најдуже чекао – тек у пролеће 1959. у етар је отишао први стерео-програм на свету. Шта би видовити Клемон рекао да је којим случајем могао да га чује?

М. И.

НАДНИЦА ЗА СТРАХ

**ЗА САМО НЕКОЛИКО
ТРЕНУТАКА СРУШИО
СЕ ЧАРОБНИ СВЕТ
МЛАДЕ КАСКАДЕРКЕ
КОЈА ЈЕ У ФИЛМУ
„КЕНОНБОЛ РАН“
ЗАМЕЊИВАЛА
ПОЗНАТУ ГЛУМИЦУ
ФАРУ ФОСИТ.**

У јуну 1980. Берт Рејнолдс почео је са снимањем филма „Кенонбол Ран“, главне улоге поверио је америчким звездама Фари Фосит и Роџеру Муру. У овим акционим филмовима, као што је то већ уобичајено, у опасним сценама глумце су замењивали вешти дублери. Није било много двоумљења око тога ко ће у критичним тренуцима ускакати уместо Фаре Фосит: изузетно лепа двадесет трогодишња Хајди фон Белц у филмским круговима била је већ добро позната. Режијери су је ангажовали као дублерку познатим глумицама обећавајући јој самосталну каријеру. Треба стално да буде на оку режијерима, говорили су јој, макар и као дублерка па ће је већ једног дана неко од њих сигурно ангажовати.

У „Кенонбол Рану“ предвиђена је и сцена у којој Фара Фосит са Роџером Муром вратоломно јури у колима „астон мартин“ ауто-путем избегавајући при том возила која им долазе у сусрет. На снимању, за воланом је крај Хајди седео Џим Никерсон, каскадер са дугогодишњим искуством.

Предосећање

Освануо је леп дан, екипа је била спремна. Група сниматеља заузела је места на комбију који је требало да иде помоћном траком упоредо са „астон марином“ и верно бележи вртоглаву јурњаву Фаре Фосит и Роџера Мура, односно Хајди фон Белц и Џима Никерсона.

– Села сам на предње седиште – испричала је

касније Хајди – сасвим опуштена јер са таквим професионалцем као што је Џим није било разлога за страх. На знак главног сниматеља Џим је стартовао, у почетку возио је брзином од око шездесет километара на час. Још нисмо почели да се мимолазимо са возилима која је требало да нам јуре у сусрет. А онда смо зачули наређење преко радија: „Возите брже, брже!“

ибочним делом закачио возило. Осетила сам страхан ударац, стакло је почело да пршти, ја сам полетела напред јер у нашим колима није било сигурносних појасева.

Тих неколико секунди остаће ми у памћењу за цео живот. После ужасног удarca остали смо приковани за комби. Нисам изгубила свест све док спасилачке екипе нису дојуриле

Сниматељи филма „Кенонбол Ран“ могли су само да овековече тренутак трагедије – моменат када се аутомобил астон мартин судара са комбијем. Епилог несреће: Хајди је остала парализована, Џим је прошао са мањим оштећењима.

Хајди фон Белц, иако и даље прикована за инвалидска колица, не губи наду. Сигурна је да ће једног дана проhodати и остварити свој давнашњи сан да постане глумица.

КОЧНИЦЕ СУ ОТКАЗАЛЕ, ХАЈДИ!

– Џим је повећао брзину на око сто километара на час. Ни сама не знам због чега, али почела је да ме хвата нека језа. Није ми било први пут да „радим“ неку такву сцену, међутим овог пута као да сам нешто предосећала. Баш због тога нисам се изненадила кад ми је Џим тихим али успаниченим гласом саопштио да изгледа да нешто није у реду са кочницама.

Прво возило, неки форд, већ нам се приближавало страховитом брзином. Ми смо возили погрешном траком, као што је сцена захтевала, и покушавали да избегнемо сва кола која су нам долазила у сусрет. Форд смо успели једва да мимоиђемо. Нисмо прешли ни стотинак метара а испред себе угледали смо један повећи комби.

Покушавала сам да се смирим, да не мислим на најгоре, да саму себе убедим да ће све бити у реду. Понављала сам: „Не плаши се, биће све у реду!“ Али, у моменту кад је Џим покушао да избегне комби, занео се због велике брзине на погрешну страну

до „астон мартина“ и почеле да нас извлаче из смрског аутомобила. Сећам се да су тешком муком развалили врата настојећи да ме извуку. Последње што памтим било је да сам изговорила реченицу: „Пустите ме да умрем!“ Онда сам се онесвестила.

Ипак ћу ходати!

Хајди је дошла себи тек сутрадан, у болници. Лекар су били беспомоћни. Могли су само да констатују да је остала парализована од врата надоле. Када је отворила очи још није била свесна своје ужасне судбине. Али, убрзо је схватила – није могла да покрене ни руке ни ноге.

– Тешко речима могу да изразим како сам се осећала. Покушала сам да плачем, да вриштим, чак ни за то нисам имала снаге. Једино што ми је враћало наду у живот били су моји најближи који ме нису остављали ниједног тренутка саму. Непрекидно су бдели крај мог кревета и бодрили ме. Долазили су и сви из екипе, доносили ми

цвеће. Неколико пута посетила ме је и Фара Фосит. Кад сам видела да се осећа крива, ја сам њу на крају тешила!

Хајди фон Белц остала је у болници седам месеци, из ње је изашла у инвалидским колицима. Непрекидно одлази на специјалне терапијске вежбе. Недавно је успела да покрене десну руку, већ може, мада са тешком муком, да напише неколико реченица. Уз помоћ физиотерапута и сестара стоји неколико секунди.

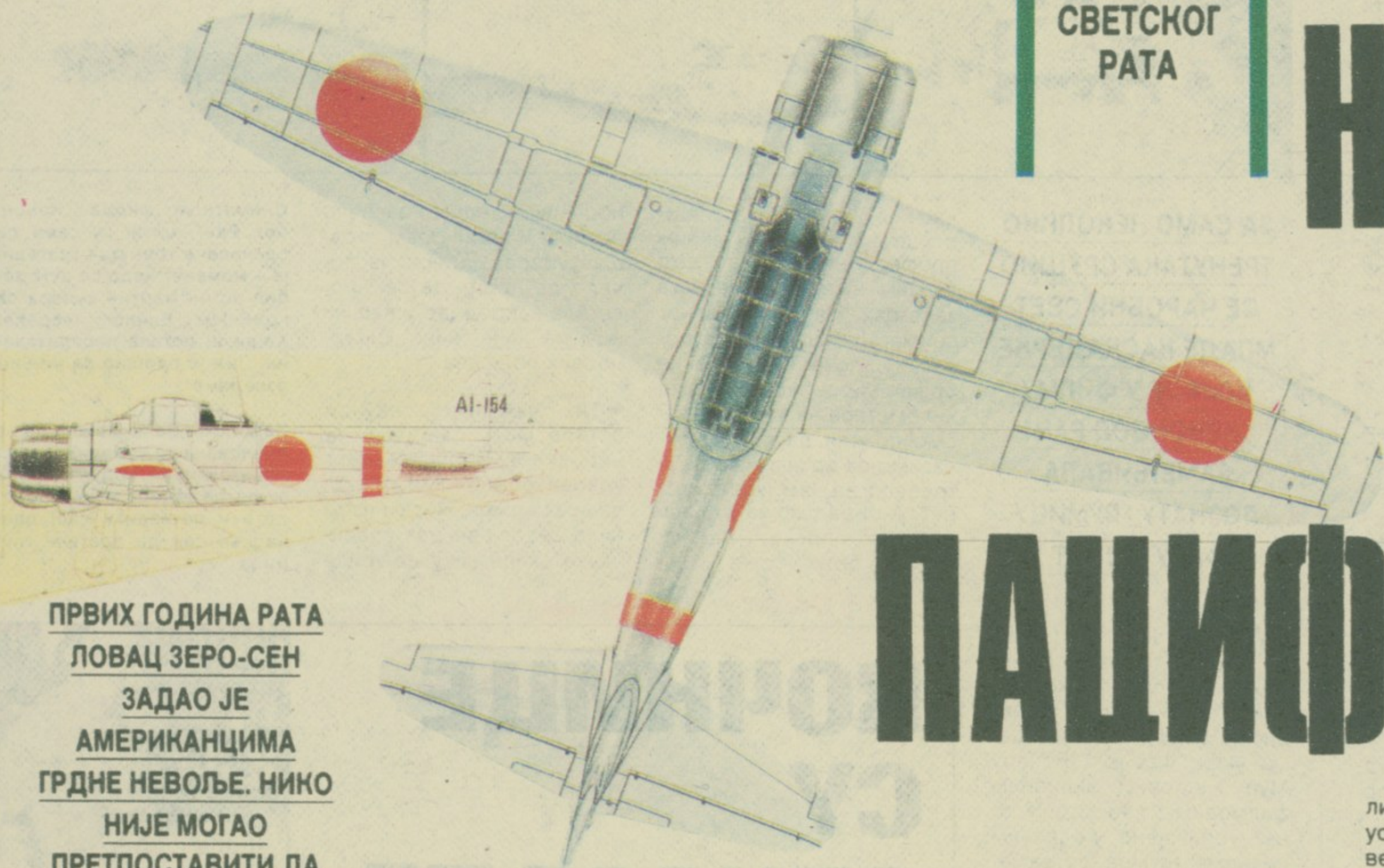
Од америчког осигуравајућег друштва добила је одштету од око осам и по старих милијарди, рекорд који је друштво исплатило. Наравно, Хајди тај новац ништа не значи осим што јој омогућава да плати најбоље стручњаке који се труде да је врате у нормалан живот.

– Пре несреће моја главна амбиција – каже Хајди – била је да постанем глумица. Те жеље се ни до данас нисам одрекла јер – ја сам сигурна да ћу једног дана поново моћи да ходам!

В. С.

АВИОНИ
ДРУГОГ
СВЕТСКОГ
РАТА

НУЛА СА ПАЦИФИКА

**ПРВИХ ГОДИНА РАТА
ЛОВАЦ ЗЕРО-СЕН
ЗАДАО ЈЕ
АМЕРИКАNCИМА
ГРДНЕ НЕВОЉЕ. НИКО
НИЈЕ МОГАО
ПРЕТПОСТАВИТИ ДА
ЈЕ ЈАПАНСКА
МОРНАРИЦА С
ВЕЛИКИМ
ПОДОЗРЕЊЕМ ДАЛА
САГЛАСНОСТ ЗА
ЊЕГОВУ
ПРОИЗВОДЊУ.**

Где год се појављивао јапански ловац зеро остављао је иза себе пустош. Од њега су зазирале не само посаде америчких ратних бродова, већ и становници острва широм Тихог океана. Ипак, придаван му је већи значај него што је по борбеним својствима заслуживао јер о правом разлогу – свеукупној војној надмоћи Јапана над Сједињеним Америчким Државама првих месеци рата – обичан човек није много знао.

У америчком списку шифрованих имена за јапанске снаге ловац је називан – Зики. Име ЗЕРО или нула добио је зато што морнари броје од нуле а не од један, а управо је америчка морнаричка авијација, стационирана на Далеком истоку, долазила у додир са тим авионима. Под службеном ознаком Мицубиши А6М2 био мало познат. У његову конструкцију није био упућенији ни штаб америчке пацифичке флоте. Требало је да прође готово годину и по дана од почетка жестоких борби на пацифичком ратишту,

па да га се Американци дочепају. Помогао им је случај. Оштећени ловац зеро којим је пилотирао потпоручник Кога принудно се спустио на острво Акутан. Кога је погинуо, а авион је одмах пренет у Сједињене Америчке Државе где је расклопљен до последњег закивка!

Тајни распис

Оно што су стручњаци утврдили изненадило их је. Зеро је имао добра својства, али и неколико веома изразитих мана. Одговорна је, дакле, лежала у томе што су зерои нападали изненада, у ројевима као осице. Требало их је

благовремено дочекати. Закључак је био исправан: захваљујући служби прислушкивања и осматрања и непрестаним ваздушним патролама „хелкети“ и „корсери“ који су узлетали са америчких носача авиона пред њихов долазак просто су их косили. Али, Јапанци нису седе-

ли скрштених руку. Зеро је усавршаван па је основна верзија А6М2 добила браћу. И не само то: авион је стицао све више присталица у врховима јапанске армије иако су по мишљењу неких стручњака ловци „накајима“ и „кавасаки хин“ вредели колико и зеро, а „кавасаки хин“ који се појавио пред крај рата био и далеко бољи.

Зеро се родио у мукама. Додуше, конструктори нису никад сумњали у њега, али командни кадар са застарелим схватањима није тако мислио, понајмање да ће представљати камен темељац јапанске ловачке авијације, што се касније догодило.

Цела прича о зероу зачела се тридесетих година када је јапанска морнарица послала тајни распис војним произвођачима. Потребан је такав и такав авион да помаже, писало је. Захтев је почивао на стеченом искуству. Још 1923. на једном носачу авиона формиран је одред летача, а три године касније при команди морнарице и морнаричко ваздухопловство.

Првих месеци 1937. штаб конструктора завршио је планове новог авиона који може да узлеће са носача. Пројект је предат на реализацију концерну Мицубиши. Стручњаци су започели радове и убрзо дигли руке. Неизводљиво, рекли су. Шеф конструктора Јиро Хорикоси са својим људима начинио је нов пројект. Замислио је да авион буде ловац, самоносећи нискокрилац и са трапом на

увлачење. Покретао би га мотор од 14 цилиндара постављених у двоструку звезду јачине 875 коњских снага. Означио га је са А6М1. Авион је напустио Мицубишијеву опитну халу у Нагоји фебруара 1939, а средином марта у великој тајности пренесен на аеродром Кагамигахара. После темељних испитивања на земљи, пробни лет је обављен 1. априла 1939. Двокраки пропелер је замењен трокраким. Армија је званично примила ловац 14. новембра исте године.

Лед је пробијен

Одговорни људи у морнарици нису били задовољни. Стављали су замерке новом авиону. Од свега одговарала им је само максимална брзина. У трећи примерак авиона уграђен је ваздухом хлађени мотор од 14 цилиндара у двострукој звезди из Накајиме типа „сакеа 12“. Развијао је 950 коњских снага на висини од 4200 метара. Маринцима ни то није одговарало.

Мицубишијеви стручњаци се нису поколебали. Остали су упорни. Крајем децембра 1939. завршили су и почели да испитују нову верзију ловца. Означили су је са А6М2. У јануару следеће године узлетео је на испитивање и други авион

исте верзије. Оба авиона су показала добра својства. Команда морнарице и даље је показивала подзорење. Крајем јула 1940. наручила је само тридесет авиона и од њих формирала две ескадриле. Стационарала их је у Ханкау и опробала у борби против кинеских авиона. Борбени учинак је задовољио, лед је пробијен. Последњег дана јула поринут је у море нови носач. На његову палубу слетели су ловци А6М2 модела 11. Од тада они су се стално ту налазили. Добили су име зиро-сен.

Прошло је само месец дана, а зирои су у једном окршају слисали 27 кинеских „поликарпова“ и „кертиса хауг III“.

Крајем 1940. године јединица Кокутаи имала је више од стотину зироа модела 11 и 21 којима је потпуно одржавала премоћ над небом Кине. У међувремену, на ловцу су вршене измене. Модел 65, на пример, добио је иновацију – крила чији су се врхови могли „преломити“ те га је дизалица с лакоћом спуштала у утробу носача.

Приликом мучког јапанског напада на Перл Харбур учествовало је и 79 зироа. У то време целокупна флота Земље Изразећег Сунца имала је на носачи-

ма 521 авион, од чега 328 типа Мицубиши А6М2. На захтев морнарице, од модела 11 начињен је хидро-авион, па је зиро учествовао и у амфибијским операцијама.

Без бензина за повратак

Рат на Пацифику затекао је Сједињене Америчке Државе неспремне. Било је јасно да предстоји борба на живот и смрт. Индустрија је радила даноноћно. После почетних јапанских успеха полако се успостављала равнотежа снага. Авиони са америчких носача све успешније су се супротстављали зироима. Јапански стручњаци усавршавали су га и тако одржавали корак. Још почетком децембра 1941. настала је верзија А6М2-Н. Испитивања је обавио конструктор Јокосука, а серијска производња започета је априла следеће године. Првих дванаест авиона добила је јединица Јокахама кокутаи. Премештена је на острво Тулаги у Тихом океану да брани ваздушни простор изнад Соломонских острва. Авиони су свакодневно узлетали. Били су велика опасност за америчку летећу тврђаву, бомбардер Б-17.

Ова верзија зироа учествовала је и у операцијама

на Алеутима грчевито бранећи базе Кисак у Атуу. После јапанског повлачења са Алеутских острва преостали ловци пребачени су у базу Шимуцу на Курилским острвима. Авион А6М2-Н учествовао је и у одбрани Јапана бесомучно јуришајући чак на америчке супертврђаве Б-29.

Рат је наметао све сложеније захтеве. Ловац А6М2-Н је побољшаван, настале су и нове верзије. Склопљен је и зиро за обуку пилота А6М2-Н-К. Пробе су почеле у новембру 1943, а већа производња тек три недеље пред крај рата. Авион је био двосед и имао дупле команде. На висини од 4000 метара летео је брзином од 476 километара на час.

На испитивању нове, такозване верзије А6М3, радило се и 1941. године. Уместо мотора „сакеа 12“ уграђен је мотор „сакеа 21“ са двостепеним компресором. Његова јачина од 1130 коњских снага омогућавала је да авион лети брзином од 540 километара на час на висини од 6000 метара. Тежак мотор захтевао је и промене на труп летелице. Због недостатка материјала често је долазило до застоја у испоруци авиона.

После јапанског пораза код Мидвеја и америчког

искрцавања на Гвадалканалу, зирои су морали да долећу са удаљених аеродрома. Мотори „сакеа 21“ трошили су много горива. Због утрошеног бензина авиони су у повратку падали у океан. Решење је нађено: на спољним крајевима крила додати су помоћни резервоари за гориво. Враћена су и крила чији су се врхови „повијали“. Авион је добио ознаку А6М3а.

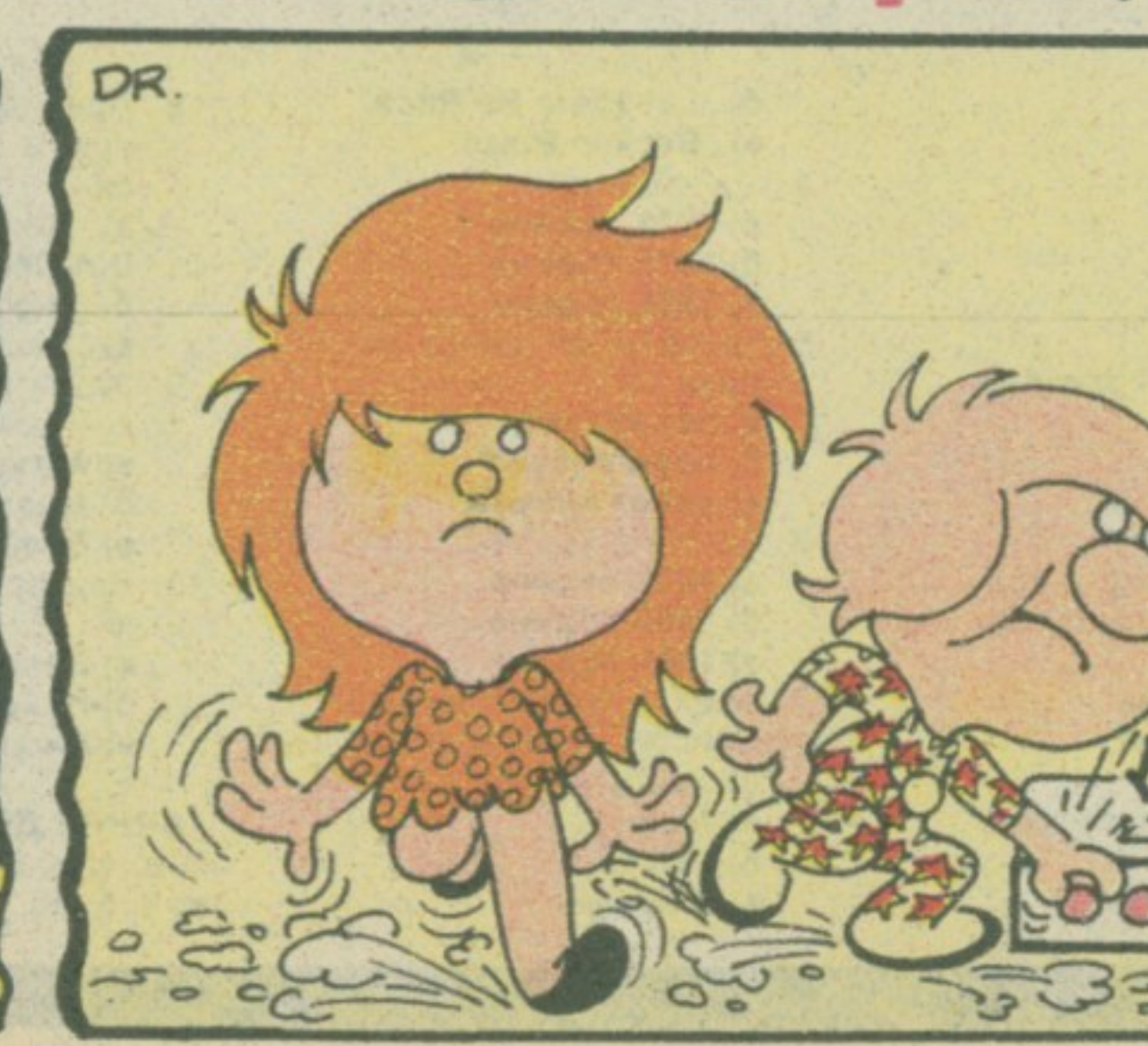
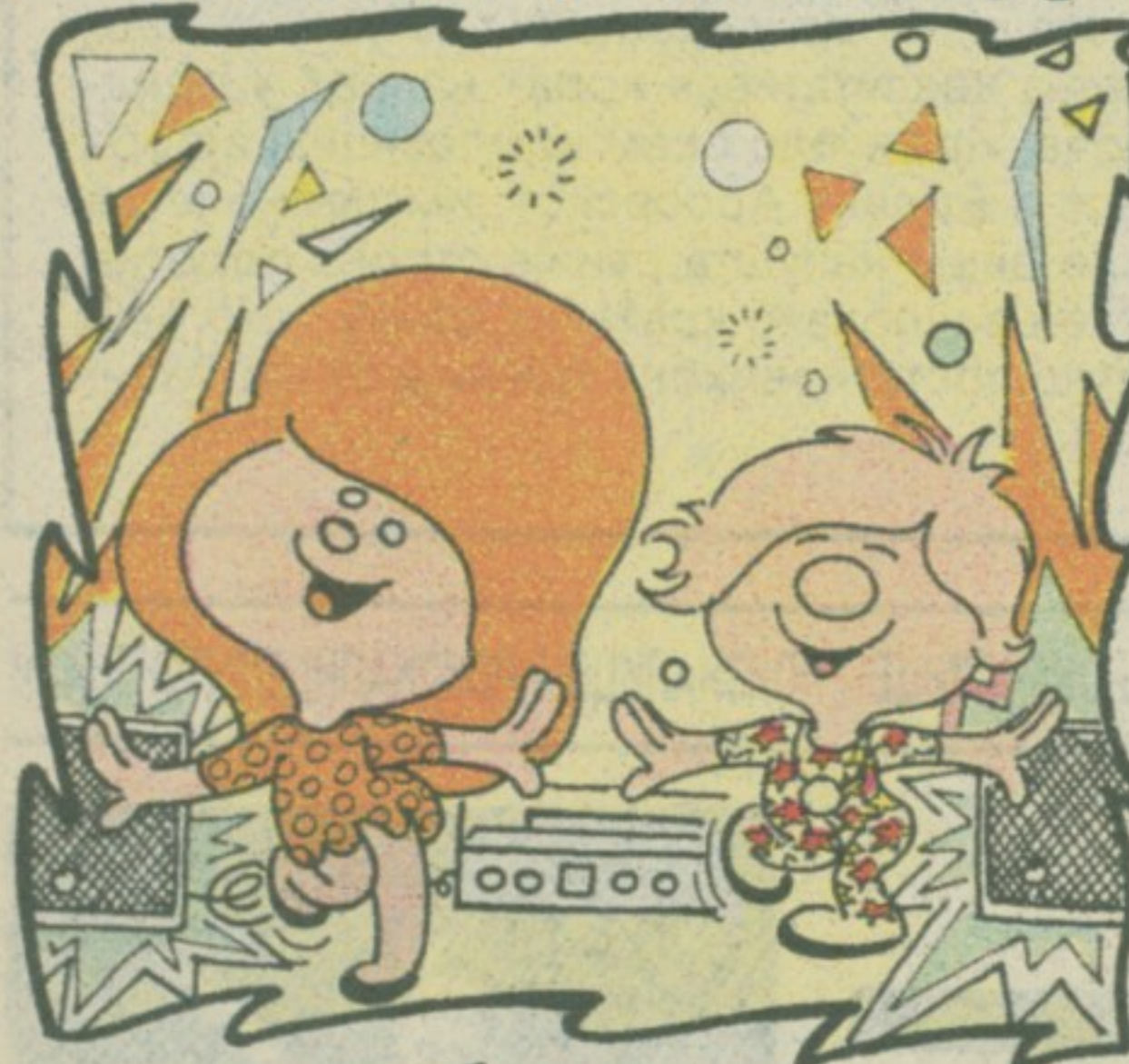
Следећа верзија – А6М4 није доживела ватрено крштење иако је поседовала турбокомпресор. Склопљена су само два авиона. Због тешкоћа у изradi армија није дала сагласност за производњу. Определила се за нову верзију – А6М5. Постоји податак да је највише произведено авиона овог типа. Они су летели до краја рата.

Последња верзија – А6М8 летела је брзином од 572 километра на час на висини од 6000 метара. Упркос безизлазној ситуацији у којој се Јапан нашао дат је налог за производњу 6300 авиона те верзије. Склапање је вршено упоредо у три Мицубишијеве фабрике. До краја рата, међутим, ниједан серијски А6М8 није напустио монтажну халу.

Миленко ТОДОРОВИЋ

TIN : TINA

НОВА ГУМА ЗА ЖВАКАЊЕ

СТИВИ ЗВАНИ ОРКЕСТАР И ХОР

Тако прича Стиви Винвуд, 33-годишњи музичар, који управо слави две деценије интернационалног успеха. Почео је 1963. у групи Спенсера Дејвиса. Са дозволом родитеља пошао је на прву турнеју и то, вероватно, захваљујући брату Муфу који је такође свирао у сас-

Средином 1974. распушта Трефик и повлачи се на своје имање у Енглеској.

— Све виše otkrivam da rokenrol ne захтева само младост и дух. Да би се направила добра музика, неопходно је умеће и искуство. Другачије се не може издржати бремене којим си у овом послу увек претоварен.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

There's a dove ascending
Like my thought in the summer sky
And she carries my soul along
Clear to eternity
And I know I am not alone

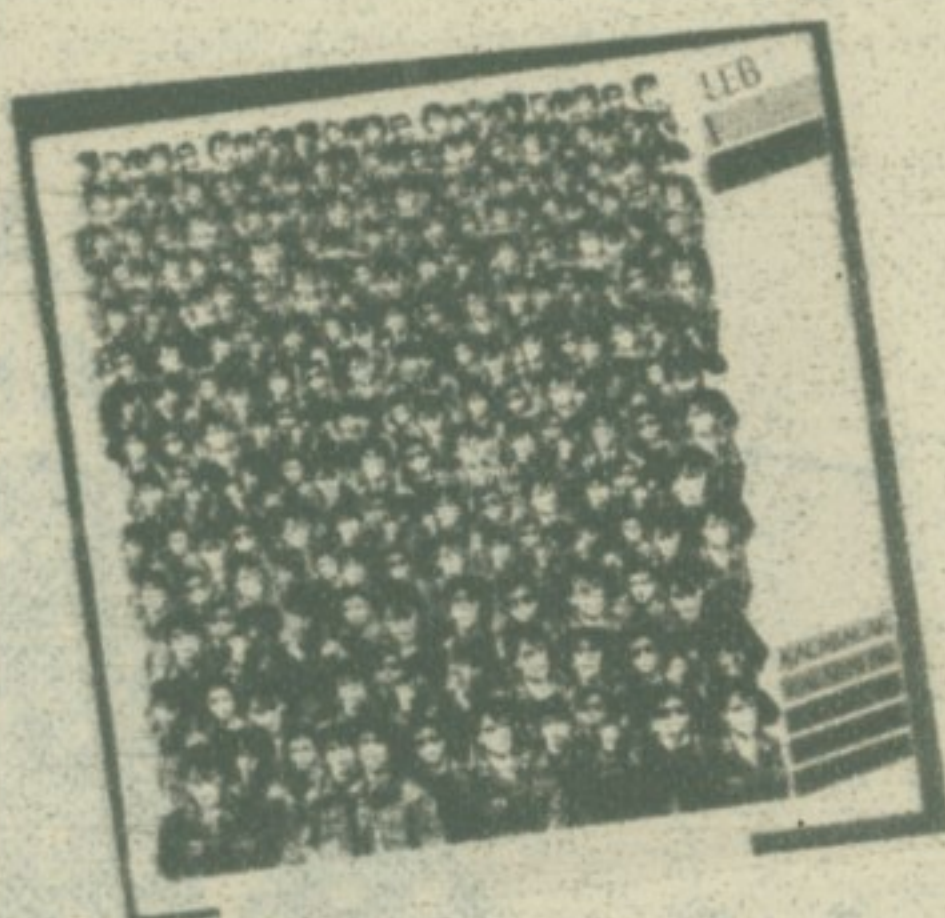
ДИСКОГРАФИЈА
ДИСКОГРАФИЈА

Група Блонди, чији је заштитни знак прелепа Деби Хари (Debbie Harry), од октобра прошле године више не постоји. Највећа поп легенда последњих година, која је својом активношћу обележила другу половину седамдесетих година, оставила нам је за собом мноштво слика, неколико видео-касета, 15 синглова и чак 7 (углавном одличних) албума:

1. "Blondie" (1977)
2. "Plastic Letters" (1978)
3. "Parallel Lines" (1978)
4. "Eat To The Beat" (1979)
5. "Autoamerican" (1980)
6. "The Best Of Blondie" (1981)
7. "The Hunter" (1982)

НОВА ПЛОЧА

„КАЛАБАЛАК” – ЛЕБ И СОЛ (Југотон)

Изузетни скопски трио већ је годинама синоним за одличну свирку. Ни њихов седми албум „Калабалак“ није изузетак, чак би се могло рећи да у извесном смислу својом свежином представља квалитативан корак напред у односу на претходне плоче. На укупно осам композиција аутора Влатка Стефановског и Бодана Арсовског очигледно је да група лагано, али све више напушта раније строго одређено џез-рок опредељење и полако креће ка фанку, што ће у будућности вероватно постати њихова трајнија оријентација.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

ДА ЛИ ВОЛИТЕ AC/DC?

1. AC/DC су пореклом из:
a) Енглеске
b) Америке
в) Аустралије
 2. Певач Бон Скот и браћа Јанг почели су заједно:
a) 1972. године
b) 1973. године
в) 1974. године
 3. Први албум групе звао се...
a) „High Voltage”
 4. ...и издат је:
a) 1974. године
b) 1975. године
в) 1976. године
 5. Група је до данас издала:
a) пет албума
b) осам албума
в) десет албума
 6. Бон Скот је умро:
a) 1979. године
b) 1980. године
в) 1981. године
 7. Нови певач Брејен Џонсон некада је певао у групи:
a) Mud
b) Sweet
в) Geordie
 8. Први албум групе са новим певачем звао се:
a) „Dirty Deeds Done Dirt Cheap”
b) „Highway To Hell”
в) „Back In Black”
 9. Заштитни знак AC/DC су кратке панталоне:
a) Ангуса Јанга
b) Малколма Јанга
в) Брајена Џонсона
 10. Најстарији члан групе је:
a) Брајен Џонсон
b) Клиф Вилијамс
в) Ангус Јанс
- ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1. а; 2. б; 3. а; 4. а; 5. б; 6. б; 7. а; 8. а; 9. б; 10. а

ПАРНИ ВАЉАК

Током протеклих осам година популарна загребачка група успешно се прилагођавала сваком времену које је дочекала и испратила и до данас остала као једна од највећих југословенских концертних атракција. Кроз Парни ваљак прошао је низ познатих загребачких музичара (Пико Станчић, Фума Миксић, Зоран Цветковић, Јурица Пађен, једно кратко време чак и Џони Штулић), да би данашња постава изгледала овако: **Аки Рахимовски** (вокал), **Хусеин Хасанефендић** (гитара), **Ведран Божић** (гитара), **Срећко Кукурић** (бас) и **Паоло Сфеђи** (бубњеви).

КАКО
ДА
ИМ
ПИШЕМ

VAN HALEN
The Van Halen Fan Club
P.O. Box 2128 North Hollywood,
California 91602, USA

J. GEILS BAND
EMI - America
1370 Avenue of the Americas,
New York, N.Y. 10019

ТУНЕЛ
Влада Јанковић-Џет
Кичевска 12,
11000 Београд

О КРИТИЦИ

„Критичари толико пишу о Елвису Костелу јер су, као и он, неугледни и носе цвике.“
Еди Ван Хален

ЗЛАТКО МАНОЈЛОВИЋ

— Своју музичку каријеру почео сам већ у трећој години певајући фамилији и гостима у то време најпопуларније шлагере. После сам похађао музичку школу где сам свирао виолину и контрабас, а када сам имао петнаест година победио сам на такмичењу „Студио VI вам пружа шансу“ са сопственом

композицијом „Пролазим“. У то време већ ме је привукла рок музика па сам почео да свирам у мањим саставима. Тада сам имао и своју прву електричну гитару коју сам сам направио, додавши акустичној један велики бели магнет, што је био изузетан догађај у мом животу. Онда сам основао састав Лор-

У име те
љуби

BEATLES

— Идеја за то име дошла ми је у сну — испричао је једном **Џон Ленон**. — Дух је долетео на летећем тањиру и рекао: „Од сада се твоја група зове Beatles са великим А уместо другог е у речи „beetles“ (бубе). А је прво слово и ви ћете бити први.“ И, кренуло нам је...

РОК ДАТУМ

24. јун 1944.

Рођен је Џеф Бек (Jeff Beck) у Сареју, Енглеска. Један од пет највећих енглеских рок гитариста постаје познат као човек који смењује Клептона у саставу Yardbirds. Године 1967. креће путевима соло-каријере предводећи увек групу која врши од сјајних музичара: Кози Пауел, Рон Вуд, Род Стјуарт, Кармин Апајс, Тим Богерт, Макс Мидлтон, Боб Тенч, Јан Хамер... Остаје неразјашњено да ли је овај мајстор гитаре увео у практичну употребу и студијска снимања ефекат „микрофоније“.

композицијом „Пролазим“. У то време већ ме је привукла рок музика па сам почео да свирам у мањим саставима. Тада сам имао и своју прву електричну гитару коју сам сам направио, додавши акустичној један велики бели магнет, што је био изузетан догађај у мом животу. Онда сам основао састав Лор-

РОК

ПОЈМОВНИК

Ју Ту (U2)

После успешних албума „Boy“ и „October“, ирски квартет U2 стигао је са својом изванредном плочом „War“ директно на прво место британске топ листе и побрао све похвале критике. Певач Боно, гитариста Еџ (Edge), басиста Адам Клејтон (Adam Clayton) и бубњар Лари Мјулен (Larry Mullen) једно су од најпријатнијих изненађења ове сезоне.

Ју група

После тринаест година рада, шест албума, десетак хит синглова и чувеног наступа у лондонском „Марки“ клубу 1973. године, Ју група је данас помало у забораву, иако с успехом наступа широм Југославије. Поново у својој најславнијој постави (Драган Јелић, гитара и вокал, Жика Јелић, бас гитара и вокал, и Раша Ђелмаш, бубњеви), ветерани југословенске рок сцене најављују да ће ова година, између осталог, бити упамћена и по њиховом новом албуму који управо припремају. Бубњар Раша такође ради на свом другом солистичком ЛП-ју.

Јураја Хип (Uriah Heep)

Настали су још 1969. године и до данас имају чак шеснаест снимљених албума. После почетних успеха, групу је средином седамдесетих захватила криза која ће потрајати више од пола деценије, да би тек крајем 1981. године оригинални гитариста Мајк Бокс (Mick Box) успео да окупи одговарајућу поставу и с њом сними одличан ЛП „Abominog“. Уз њега, чланови састава су: бубњар Ли Керслејк (Lee Kerslake), басиста Тревор Болдер, певач Пит Гоулби (Pete Goalby) и клавијатуриста Џон Синклер (John Sinclair). Управо им је изашао нови албум „Head First“.

990+10

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

990+10

Фигурице ПЕЗ КАМИЛА
добили су чланови клу-
ба чије чланске карте
носе следеће бројеве:

64079 64100 64129 64161 64197 64232 64254
64297 64360 64373 64375 64378 64438 64449
64507 64521 64630 64703 64716 64769 64797
64798 64800 64814 64826 64837 64863 64864
64876 64883 64920 64922 64928 65014 65019
65261 65272 65305 65316 65323 65399 65425
65496 65548 65550 65585 65570 65613 65668
65730 65793 65795 65814 65821 65824 65870
65915 65922 65927 65954 65968 65977 65991
65992 66029 66153 66157 66165 66167 66279
66303 66308 66330 66349 66365 66380 66402
66461 66477 66480 66555 66564 66647 66679
66684 66694 66695 66714 66724 66734 66746
66762 66765 66776 66851 66875 66879 66887
66893 66897 66932 66935 66978 66995 67025
67045 67076 67085 67110 67120 67121 67125
67172 67218 67225 67253 67290 67380 67389
67404 67462 67517 67547 67612 67685 67697
67726 67742 67785 67810 67876 67877 67926
67988 67989 68007 68016 68017 68038 68059
68069 68076 68131 68137 68204 68211 68264
68302 68330 68332 68341 68368 68454 68469
68473 68503 68516 68562 68622 68639 68664
68679 68690 68732 68739 68745 68756 68758
68828 68846 68881 69045 69055 69119 69135
69151 69171 69217 69258 69335 69336 69383
69390 69438 69464 69505 69538 69554 69638
69645 69683 69687 69776 69831 69834 69914
69993

70059 70075 70078 70112 70136 70146 70175
70194 70208 70228 70262 70289 70329 70393
70471 70474 70477 70484 70543 70546 70551
70721 70745 70769 70773 70876 70902 70910
70996 71011 71065 71076 71096 71117 71137
71138 71156 71158 71168 71184 71202 71231
71237 71244 71277 71282 71294 71388 71411
71445 71451 71480 71485 71508 71551 71564

71602 71628 71661 71665 71693 71719 71778
71787 71841 71927 71934 71941 71996 72210
72251 72290 72359 72370 72378 72402 72441
72497 72514 72518 72541 72559 72676 72699
72751 72772 72808 72813 72883 72930 72954
72983 73023 73043 73081 73125 73132 73190
73270 73330 73391 73392 73403 73428 73440
73467 73493 73531 73545 73577 73613 73614
73660 73661 73674 73685 73690 73698 73699
73721 73756 73777 73797 73813 73898 73966
73981 74041 74079 74155 74283 74331 74421
74443 74485 74508 74513 74521 74535 74571
74658 74706 74747 74762 74791 74807 74811
74817 74831 74834 74859 74880 74888 74889
74931 75086 75089 75112 75145 75146 75241
75242 75243 75249 75303 75321 75421 75474
75507 75541 75577 75580 75593 75697 75682
75783 75765 75769 75811 75889 75939 75950
75966 75983 75988 75989 76060 76083 76098
76147 76151 76162 76172 76307 76312 76333
76357 76370 76452 76474 76510 76573 76582
76591 76671 76674 76693 76706 76735 76764
76771 76780 76780 76823 76828 76999 77016
77095 77102 77119 77141 77164 77177 77199
77239 77255 77258 77276 77298 77304 77337
77345 77422 77514 77527 77543 77578 77759
77766 77832 77894 77910 77972 77996 77997
78014 78023 78043 78082 78150 78158 78240
78278 78318 78516 78576 78578 78595 78616
78643 78719 78734 78740 78742 78775 78822
78835 78871 78883 78887 78927 78981 79008
79094 79191 79217 79317 79322 79356 79356
79381 79384 79386 79395 79423 79427 79488
79525 79527 79545 79586 79582 79588 79622
79625 79645 79662 79688 79689 79699 79701
79748 79754 79773 79787 79809 79852 79870
79966 79981

80038 80040 80041 80129 80172
80207 80215 80260 80389 80400 80404 80419
80445 80451 80505 80568 80570 80559 80601
80703 80709 80712 80731 80753 80796 80832
80836 80889 81030 81085 81097 81101 81112
81115 81119 81148 81154 81182 81326 81402
81432 81486 81488 81498 81516 81568 81693
81705 81708 81734 81806 81842 81925 81939
81945 81963 81979 81987 82000 82002 82005

82037 82048 82052 82098 82129 82153 82191
82194 82224 82262 82266 82283 82307 82317
82355 82360 82393 82396 82410 82422 82438
82487 82555 82578 82590 82503 82672 82679
82701 82719 82764 82776 82786 82804 82832
82835 82841 82851 82674 82896 82899 82939
83089 83141 83271 83318 83329 83332 83397
83488 83508 83542 83546 83572 83582 83601
83636 83649 83650 83670 83702 83705 83741
83742 83778 83807 83819 83822 83885 83893
84006 84051 84073 84119 84130 84151 84217
84230 84259 84274 84289 84365 84371 84412
84420 84482 84483 84494 84554 84589 84668
84700 84714 84795 84812 84831 84849 84879
84898 84912 84925 84956 84971 85032 85043
85198 85205 85237 85242 85289 85335 85340
85386 85401 85463 85464 85500 85526 85543
85575 85580 85631 85660 85676 85726 85775
85849 85877 85909 85915 85974 85985 85987
85991 86005 86059 86075 86085 86096 86129
86141 86229 86296 86312 86362 86371 86382
86398 86407 86444 86480 86487 86594 86604
86606 86614 86664 86709 86710 86762 86764
86775 86768 86795 86803 86859 86879 86940
87040 87045 87076 87093 87172 87209 87226
87288 87326 87355 87384 87412 87422 87458
87480 87552 87602 87642 87662 87710 87799
87879 87887 88009 88035 88052 88053 88166
88174 88179 88211 88214 88239 88249 88250
88269 88306 88324 88336 88381 88415 88485
88487 88540 88622 88626 88638 88654 88670
88686 88707 88753 88794 88798 88882 88887
88900 89019 89082 89096 89185 89186 89187
89199 89210 89249 89253 89265 89268 89399
89431 89464 89543 89600 89606 89637 89693
89704 89745 89751 89762 89770 89809 89825
89837 89850 89910 89930 89955 89978 89979
89989

90037 90040 90110 90152 90201 90205 90248
90266 90278 90311 90346 90354 90361 90372
90435 90456 90475 90530 90532 90570 90594
90637 90644 90674 90806 90861 90880 90910
91012 91015 91057 91106 91145 91207 91254
91304 91314 91402 91430 91449 91496 91502
91591 91613 91708 91710 91714 91742 91750

91771 91790 91902 91999 92000 92015 92019
92094 92144 92177 92261 92290 92306 92327
92458 92471 92484 92518 92541 92574 92578
92627 92630 92669 92772 92699 92719 92729
92783 92787 92798 92820 92870 92915 92948
93007 93021 93024 93063 93065 93079 93081
93148 93167 93195 93213 93242 93270 93272
93288 93308 93319 93413 93423 93496 93502
93540 93547 93579 93588 93594 93660 93708
93725 93766 93826 93836 93845 93853 93858
93889 93877 93984 94007 94055 94059 94077
94082 94136 94165 94192 94197 94201 94215
94220 94240 94290 94346 94358 94429 94464
94486 94499 94518 94608 94615 94645 94648
94746 94769 94810 94843 94867 94881 94933
94948 94986 94992 95041 95069 95151 95193
95284 95332

ПЕЗ МАЈИЦЕ ДОБИЛИ СУ:

69368 69417 71885 72395 75041 77082 84338
86210 87702 92681

Награде ћемо испоручити
поштом.

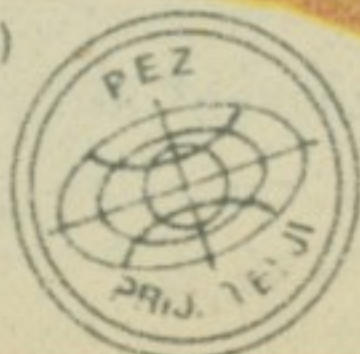
Код ПЕЗ -а је увек нешто ново!

Ако радо узимаш ПЕЗ бомбоне
и иди раш се ПЕЗ фи урицама,
пошаљи нам 5 омошница
ПЕЗ бомбона, а ми ћемо
ти послати леу ПЕЗ књижицу.
Као пријатељ ПЕЗ -а користићеш
све пошодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај свакој дејка
на овом месту о новостима
за пријатеље ПЕЗ -а.

Омотнице шаљи на адресу:

„РЕЗ ПРИЈАТЕЉ“, 61111 — БУБЉАНА, п. п. 8 заједно са твојим
подацима. (Име и презима, улица, кућни број, место и поштански број)

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА

СВИРАЧ

**КАО И УВЕК КАД ЈЕ БИО
ДЕЖУРАН НЕНАД ЈЕ
НЕШТО ПОСЛЕ ПОНОЋИ
СТИГАО НА
ЖЕЛЕЗНИЧКУ СТАНИЦУ.
ДОЧЕКАЛО ГА ЈЕ
НЕКОЛИКО
ОСВЕТЉЕНИХ ПРОЗОРА
И ТУЖАН ЗВУК
СВИРАЛЕ...**

Киша је сипала данима увлачећи се под кору оголелог дрвећа и влажећи зидове кућа. Била је средина децембра и осећало се да је зима на прагу.

Идући средином тротоара милиционер Ненад Берић је узалуд покушавао да заобиђе барице које су се надовезивале једна на другу. Мрзео је овакве ноћи кад се киша спусти на пусте улице равничарског града. Тада је увек једва чекао да преда смену.

Пошто је обишао цео рејон, кренуо је на железничку станицу. Сви возови су већ давно отишли: први је кретао тек у зору. Ресторан је био затворен и једина светлост допирала је из чекаонице. Ушао је.

Име ме не интересује

Из угла, поред пећи, проливао се тужан и отегнут звук свирале. Застао је: ти звуци су га за тренутак вратили у детињство. Полако је пришао свирачу.

На ивици клупе седео је крупан четрдесетогодишњак, црне косе и густих бркова. Био је обучен у похабану плаво радничко одело и кабаницу. Грубе црте лица и велике жуљевите шаке говориле су да га живот није мазно па ипак, ти чворновати прсти извлачили су из фруле врло лепу мелодију.

Остали путници дремали су склупчани на клупама. До њих свирка није допирала.

Ненад је пришао свирачу и спустио се поред њега на клупу.

– Одакле си? – упитао је а онда додао као да се извињава: – По свирци бих рекао да ниси из овог града.

Човек га је љубопитљиво погледао и спустио свиралу у крило.

– Шта да кажем, одакле сам. Издалека. Готово ни да сам више не знам:

сталио сам у покрету. Зидар сам и у потрази за послом путујем из места у место. У вашем граду сам био месец дана, радио сам ту на једној кући. Данас смо све завршили па сам кренуо даље.

Човек је говорио споро, застајући и не дижући поглед са свирале. Све време док је причао окретао ју је и разгледао као да је први пут види.

Ненад је имао утисак да једва чека да заврши разговор и настави да свира. Ипак, упитао је радознало:

– А код кога си радио? Дуго живим оде и вероватно га знам.

– Код Милоша – одговорио је човек – у ствари, не. Није Милош. Звали су га Миле а како му је право име нисам га питао. То ме и не интересује. Важно је да ми је поштено платио и да могу жени и деци да пошаљем новац.

„Опасан” поглед

Упркос томе што човек очито није показивао вољу за разговором, Ненад је и даље остао да седи поред њега.

Никако му се није ишло напоље, у влажну ноћ. Више је волео да настави разговор да још мало слуша звук свирале.

– Лепо свираш – рекао је.

Човек није ништа одговорио али није ни наставио да свира. Ненада је то мало изненадило: није очекивао такву реакцију. Збуњен насталом тишином почео је да се огледа око себе. Ех, колико је већ пута долазио овако касно у чекаоницу. Обично су то били рутински обиласци али, понекад је морао и да интервенише. Није увек била реч о смиривању бахатих пијанаца који су узнемиравали путнике: неколико пута је ту открио криминалце за којима се трагало.

Ненад пређе погледом преко зидова. Већ годинама на њима су висиле исте слике бањских лечилишта, пешчаних плажа са купачицама у демодираним костимима, панораме градова. Са зидова, спустио је поглед на под. Упркос томе што је редовно чишћен, био је прекривен опущима, згужваним хартијама, мрвама. Под клупом на којој је седео свирач, лежала је велика црна торба и добро напуњен цак. Кад је видео да се Ненадов поглед задржава на њима, махинално је почео да гура цак дубље под клупу.

– А ти се баш натоварио? – упитао је Ненад – Изгледа да је тај цак добро напуњен.

Уморан и поспан

Човек ништа није одговорио само је још дубље гурнуо цак. Неко време је ћутао а онда рекао:

– Па, ето, има ту којечега... А сад, извините, али ја бих хтео да мало одремам. Радио сам целог дана а сутра ме чека тражење посла.

Ненад се зачудио: човек му није деловао нимало уморно и поспано. Зашто онда хоће да прекине разговор? Није ли то мало чудно? Поглед му се поново спусти на црну торбу. Из ње су вириле неке зидарске алатке а цела површина била јој је прекривена прахом од малтера.

– Покажи ми личну карту – затражио је.

Човек му је пружио.

– А шта ти је то у цаку? – упитао је.

– Па рекао сам већ, ништа нарочито – одговорио је свирач невољно.

– Да погледамо то у Станици? – више је предложио него наредио Ненад и устао са клупе.

Изашли су на кишу. Свирач је стрпао свиралу у џеп, пребацио цак преко рамена и узео торбу. Ћутке су кренули ка центру града. Ненад је све време размишљао о томе да крај њега сасвим сигурно корача криминалац и да га он никад не би открио

да није било оног чежњивог звука свирале.

У Станици, дежурни га је обавестио да је те ноћи обијена продавница у Караџићевој улици. Непознати провалник је направно отвор у зиду и тако ушао унутра. Провером је утврђено да је провалник био човек са свиралом.

Знате ли зашто је Ненад Берић одлучио да приведе свирача? Да ли сте погодили, проверите у решењу на страницама „Мале поште”.

КАИШ СА ТОРБИЦОМ

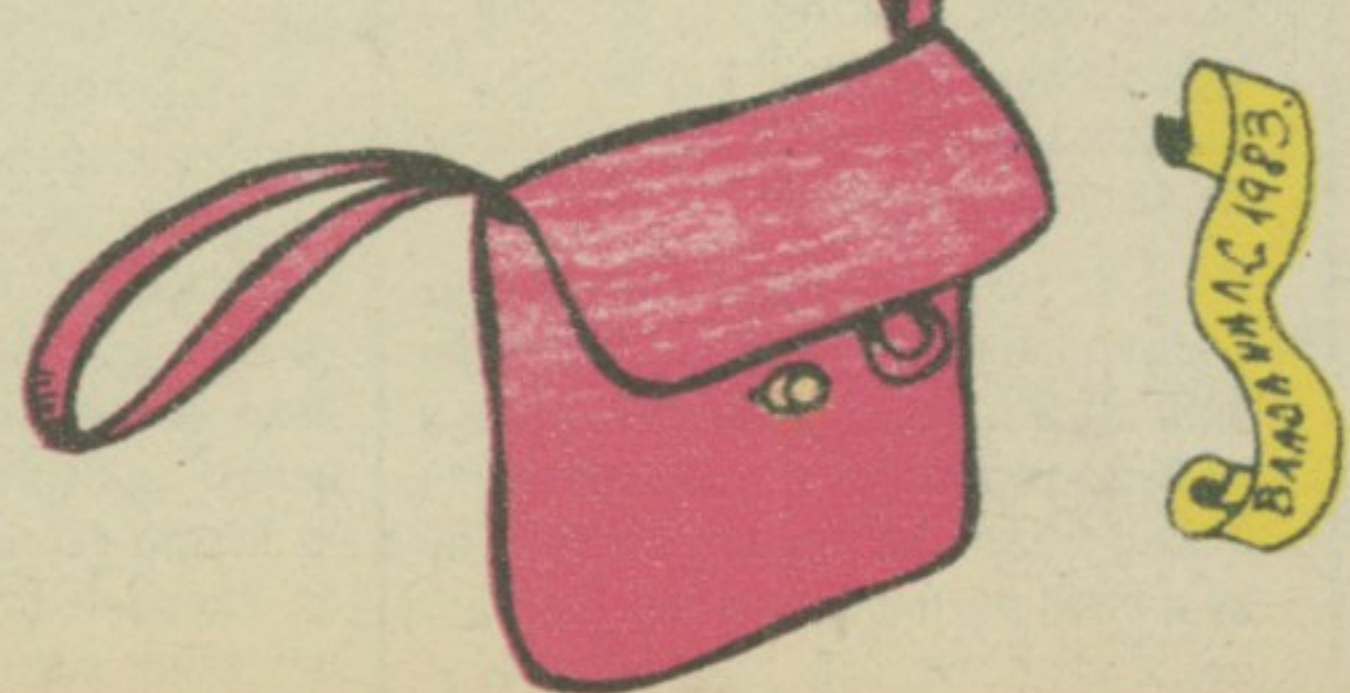
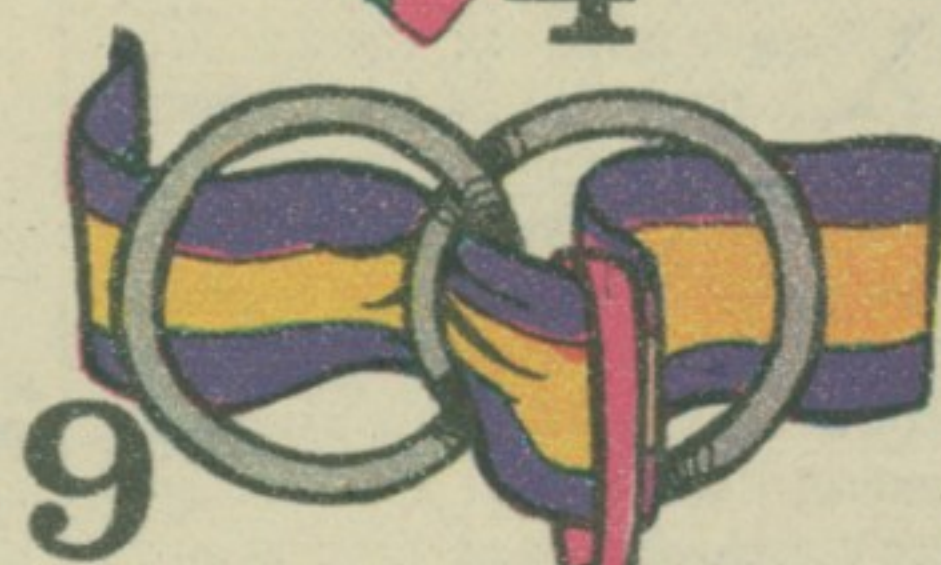
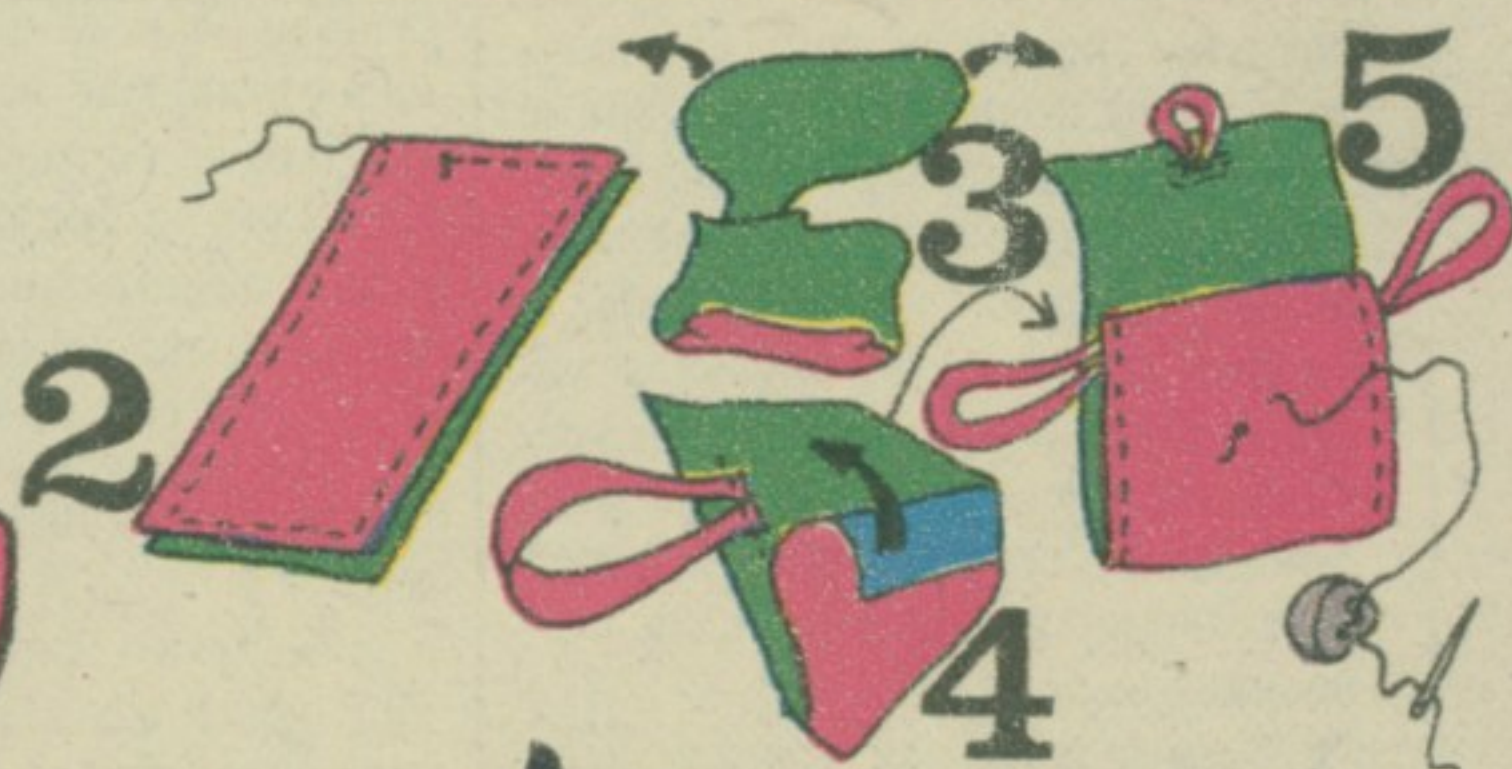
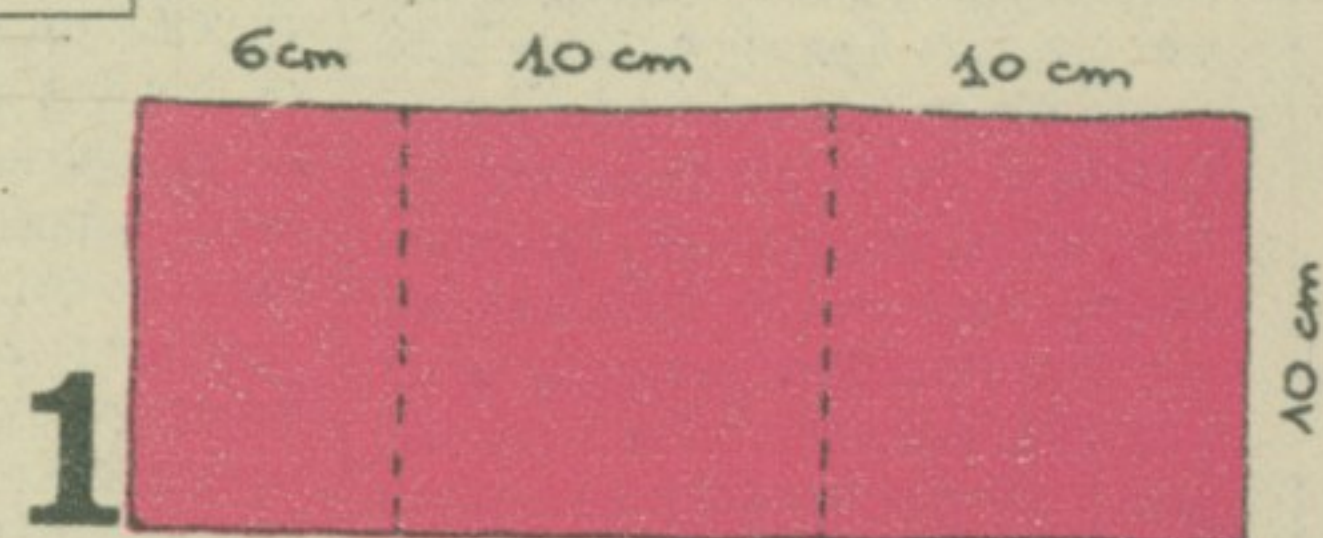
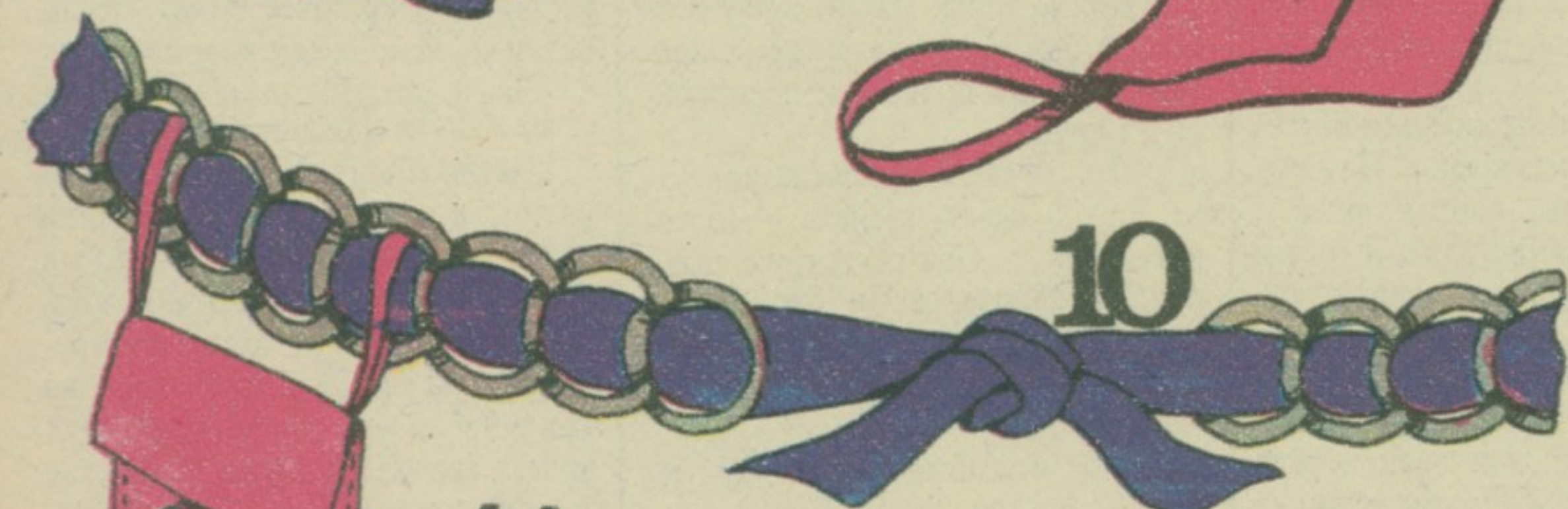
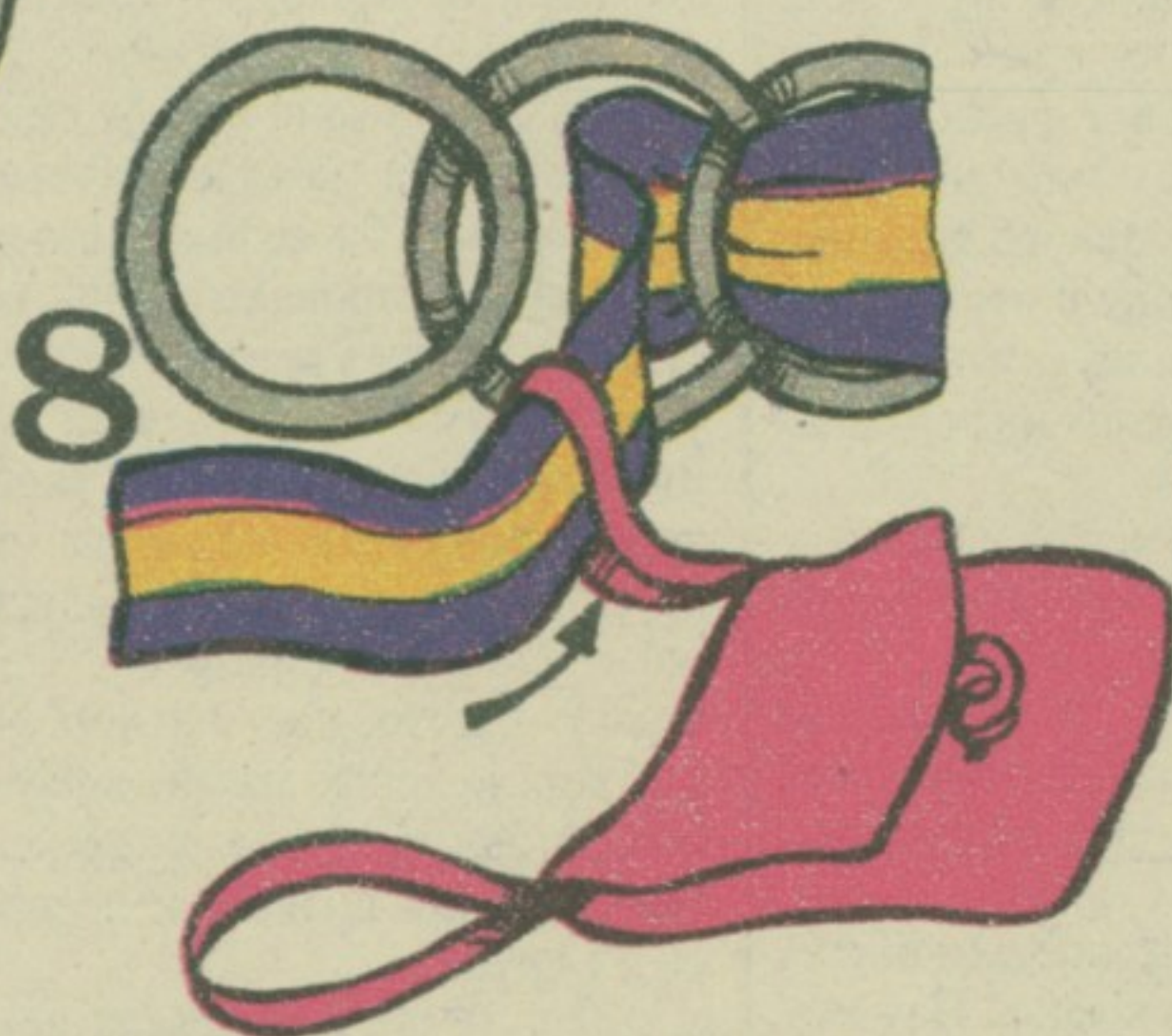
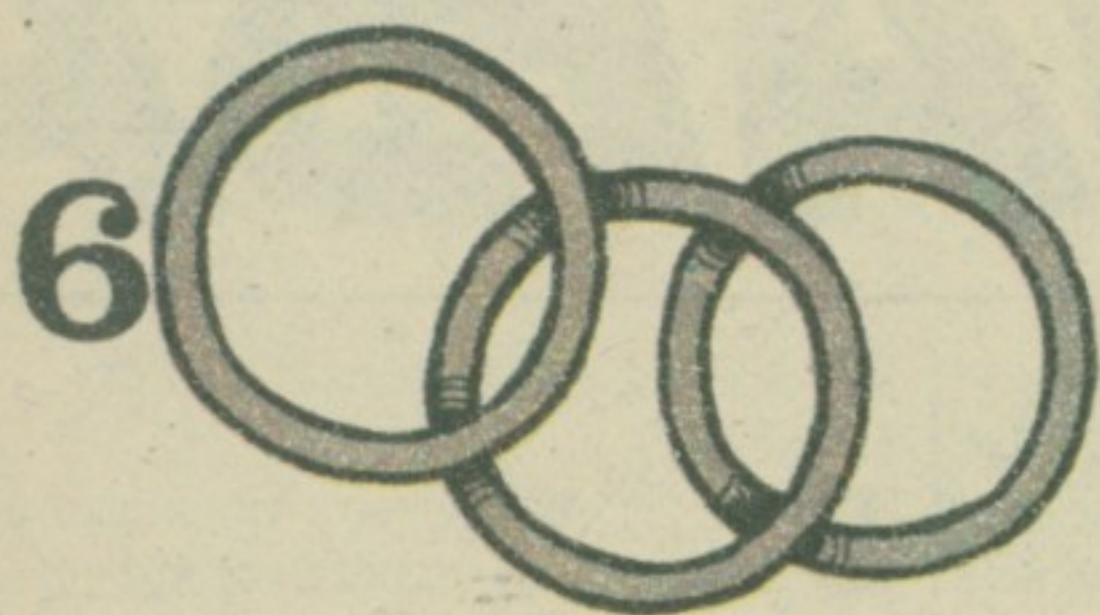
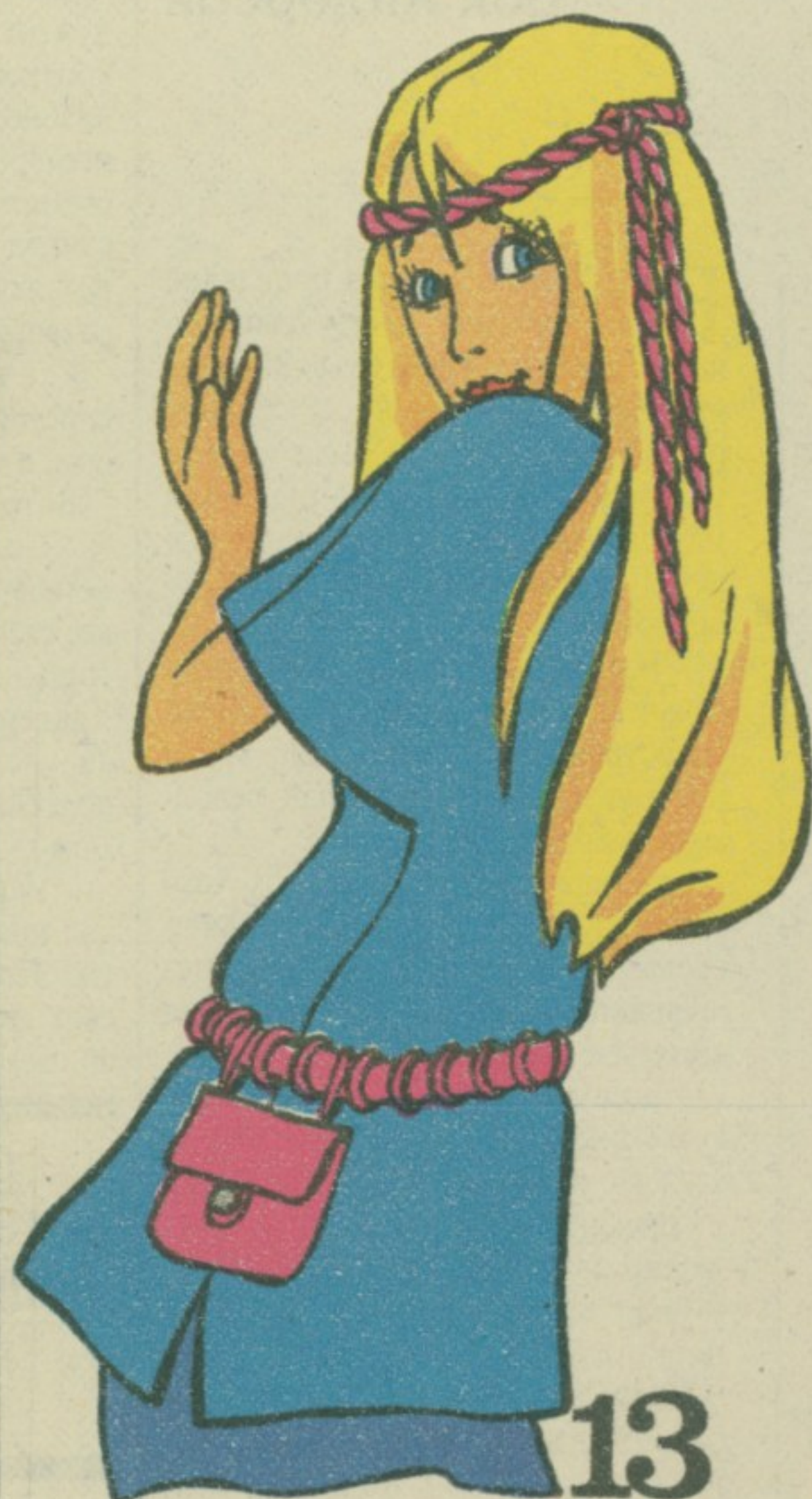
За овај модерна каиш који се носи уз летње хаљине и блузе потребно вам је око 1,5 метара траке оне ширине која одговара алкама, затим око 20 (ако су веће) или до 30 (ако су мање) алки, и парче тканина 20 x 30 cm за торбицу. Можете користити алке за завесе које су од метала или пластичне које имају предност јер су различитих боја. Најпре како да направите торбицу која је веома једноставна.

Исеците два комада тканине као на црт. 1. Ови комади могу бити од истог материјала, али и од различитог, јер је једна страна у ствари постава. Ставите поставу и лице једно уз друго и прошијте по цртицама као на црт. 2 тако да остане један отвор кроз који ћете преврнути ово што сте сашили. Приликом спајања лица и поставе (црт. 2) поставите материјале тако да лица оба материјала буду једно на другом, а наличја окренута ван. Кад сте ташну преврнули (црт. 3) узмите две траке дугачке од 10 до 12 cm, пресавијете их и пришијете на левом и десном рубу

ташне (црт. 4 и 5). Ташну спојте по цртицама као на црт. 5. На цртежу 1. цртицама је приказано како треба материјал пресавити да би се добила торбица и поклопац. На поклопцу такође зашијете од танке траке петљу за заклопчавање, а на одговарајуће место дугме (црт. 5).

А сада модерна каиш. Поређајте алке једну преко друге као на црт. 6, па провлачите траку као на црт. 7. Када желите да ставите торбицу, навуците петљу за качење као на црт. 8, па тек онда наставите да провлачите даље траку – црт. 9. Тако исто урадите и са другом петљом за качење. Слободне крајеве траке вежите било око струка, било на кук, како вам одговара. Готов део каиша са торбицом види на црт. 10, а како се ставља око струка приказано је на црт. 13.

Осим каиша овај систем се може користити да се направи и наруквица – црт. 11 (тако можете направити комплет са каишем) или ознака за ваш салвет. – Сваком у кући можете направити ознаку, мењајући боју траке (црт. 12).

ВАНДРАС 1983.

Пол Андерсон

Брус Харкер се једва провлачио кроз набујалу башту свог недавно стеченог пријатеља Витвита на планети Трилија. Иако средњег раста, морао је да се сagne када је улазио у кућу, јер су Трилијци били мајушни. Витвит је искочио из једне од соба и љубазно затрубио добродошлицу:

– Најљубазније добар дан, драги дечаче... – и ту застao као укопан наконстрешивши длаке свог крзна јер је угледао цев лејзерског револвера уперену у своје груди.

– Остани где си! – нареди му Харкер кроз зубе, што је представљало страшну увреду за Трилијца јер није било пропраћено уобичајеним извињеним и молбама.

– Бојим се да сте ангажовани неким очајничким подухватом – звиждао је Трилијац – па вас понизно преклињем за част да ми великодушно дозволите да вам помогнем у циљу ослобађања од ваше невоље.

И поред китњастих речи и очигледне физичке немоћи, одсуства оружја које уопште није постојало на цветној планети, Харкер је био свестан да су Трилијци поседовали умеће и одређену врсту храбрости. Отиснули су се у далеки свемир сопственим примитивним бродовима јер нису имали финансијских могућности да купе нешто боље од Соларне Заједнице. Све што су имали створили су сами и то за релативно кратко време развоја од потпуног примитивизма до полуиндустријализације. И тако, док је Заједница славила 4.000 година технолошког развоја и господарила на више галаксија, мала Трилија је упорно али сигурно трупкала напред тргујући уметничким предметима. Била је довољно мала и удаљена да се лако заборави и поред свог мирног многомиллионског становништва.

Харкер и његови другари, Сол Долгоров и Еинар Олафсон, стигли су на Трилију једним бродом Заједнице који је био натоварен робом са намером да се обогате, али не трговином, као што су објаснили капетану који их је свесрдно убеђивао да се врате са њим јер следећи брод није долазио ни за годину дана. Трилијци су им допустили да носе оружје јер су им тројица Земљана објаснили да је то питање части и традиције.

– Сад ме слушај пажљиво – рече Харкер напокон. – Ми смо у ствари дошли да отмено један ваш брод и то ћемо спровести у дело. Ако сарађујеш, можда ћеш извући живу главу и бити награђен новцем Заједнице. У супротном ћу те убити. Као што знаш, неки припадници најин-

телигентније врсте не презају да употребе грубу силу. Е, ја сам један од њих.

– Али, за име свих светова – зујао је Витвит кроз своју ружичасту издужену њушку, – ако допустите да употребим овакав израз, то је сасвим несхватљиво! Шта ће вама наш несавршен гломазан, непоуздан свемирски брод, кад сте ви сами стигли на једном који представља резултат задивљујућег техничког развоја?

– Сазнаћеш касније. А сад се спреми. Данас треба да летиш с робом, а ми ћемо ти се придружити.

Витвит се наконстреш и крену. Сол и Еинар су их чекали код летећег клобука који их је одвезао до свемирске луке. Контролор са торња дао је дозволу за полетање. Харкер је бацио још један поглед на уистину дивну Трилију која је подсећала на описе Земље пре можда две хиљаде година.

– Успели смо – рече тихо. – Сад нас ништа више не може зауставити. Постаћемо најбогатији људи свих откривених галаксија, краљев свемира!

СЛАТКОРЕЧИВИ ВИТВИТ СЕ ЗАДОВОЉНО СМЕШИО ГЛЕДАЈУЋИ БЕСПОМОЋНОГ ХАРКЕРА.

– Да ли смем понизно да затражим расветљење ове... извините... сулуде отмице једног неадекватног брода по свим стандардима вашег напредног друштва? – пиштао је Витвит уз кратке уздахе.

– Смеш – одврати Харкер. – Дакле, ми смо, искрено говорећи, криминалци. Код куће има људи који би нас одмах ликвидирали кад би сазнали за неке наше послове. На жалост, ниједан нам није донео богатство. Ти си изабран јер си најбољи пилот на Трилију и неочеђен а волиш да причаш, па сам тако добио мноштво корисних информација...

– Не значи да нисам уживао у том друштву... невољно убаци Харкер.

– Међутим, моје запрепашћење због ваше жеље да се домогнете трилијског брода још није уминуло.

– Брод, као такав, није нам потребан осим за приказивање. Нама су потребни планови, нацрти брода.

– Ах, мили моји уважени гости! Па њих сте могли једноставним начином купити! – запишта Витвит највишим тоновима. – Чак веома јефтино. Ако је за научне сврхе...

– Дај, прекини, пискавац, – рече Олафсон грубо. – Од тог речника сам готово полудео ових шест месеци! Нама је потребан брод баш зато што је једноставан, што се може лако копирати. Схваташ? Кад би неком примитивном острвљанину дали као узорак кану, он би могао да направи исти, али би му били потребни векови да сагради копију нуклеарне подморнице. Заједница

је одавно забранила продају планова наших васионских бродова примитивним народима са других планета. Казна за то је смрт на лицу места. Зашто? Зато што нису сви као Трилијци. Већина су варварски, борбени народи, који имају само једно на уму: да крену у свемир, у отимачину, у поробљавање.

– Сећаш се ваљда Великог Рата када је Заједница скоро поражена – прекиде га Харкер – јер је штедро делила своја већ саграђена техничка достигнућа свим новооткривеним народима. Тада је створена Свемирска Лига и Суд Сазвежђа са најстрожим законима. Земљани су најзад закључили да се сваком народу мора дати довољно времена за психолошки развитац који ће ићи у корак са његовим научним достигнућима. Претпоставка је да

– Схватам – дувао је Витвит. – Један примитиван брод као овај не би изазвао нарочиту сумњу својим нестанком, а тројици инжењера било би релативно лако да копирају и саграде многе сличне... За име свих звезда Плаве Галаксије, па то би било право крвопролиће! Ужас! Ратовање и убијање! Знате ли шта бисте изазвали у свемиру? Никад не бисте могли да се вратите кући!

– То и не желимо – одврати Харкер мирно. – Моћ, богатство, власт над милитаристичким нацијама... то желимо. Постаћемо интерстеларни краљеви! Варвари нас очекују.

– Али, ако смем да приметим... Лига... зар вас неће открити?

– Не у почетку, а кад нас открије биће већ касно јер ћемо имати своју флоту коју ћемо, свакако уз огром-

МАЛО ВИШЕ ЗНАЊА

их онда неће користити у погрешне сврхе. Ха! Каква заблуда и лаж! Па први су се Земљани између себе толико закрвили да су се готово истребили што би се и десило да у том часу није пронађен начин за одлазак у Далеки Свемир.

– Схватам – мрмљао је Витвит. – Ви можете продати наше скромне нацрте примитивним народима који се налазе на прото-индустријском стадијуму развоја. Одајем дужно поштовање натпросечној уму који је дошао на ову идеју, али упитао бих зашто не бисте једноставно купили планове и препродали их другима?

– Због те проклете свуда присутне Лиге и њених агената – Долгоров плуку. – Она региструје сваку продају нацрта сваког брода. Пре или касније наишла би на забелешку о нашој куповини и то би нам био крај.

– Али, ми имамо право да купујемо... – збуњено завапи Витвит.

– Свакако, Трилијцима је дозвољена слободна куповина али је ви, на жалост не користите јер су цене астрономске, а такве су зато што Заједница сматра да је боље за вас да се постепено придружите нашем свету. Међутим, варварским културама није дозвољена никаква куповина нити продаја.

на средства, модернизовати до савршенства.

Брод је напуштао трилијско златно сунце и кретао се према простору мање гравитационе силе. Харкер је испитивао сваки део летелице. Наишао је на танак цилиндар дужине једног метра и запањено се:

– Па то је Соларни одашиљач!

– Тачно – затресе Витвит својим пенишастим крзном. – За поруке у случају хитне помоћи, поштовани господине. Једна јединица за хипервучу, један ауто-пилот, један радио за одашиљање координата...

– Знам, знам! Али зашто нисте саградили ваш одашиљач?

– Па, ако бисте себи дозволили да размислите о овој ствари, дошли бисте до закључка да би све што ми саградимо пружало спору и непоуздану интервенцију. Мала је вероватноћа да би неки други брод на Трилији био у могућности да одмах полети ако затреба. Овај одашиљач је у сталној вези са људском станицом на планети Оаза... ах, једна лепа англиска реч која значи...

– Знам, знам! Тамо је постављена једна мала станица Лиге.

– Тачно. Због суперлативне брзине људских бродова, помоћ би стигла за кратко време. Свакако, за ту могућу услугу Трилија плаћа годишњу накнаду.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

– Хм, нисам знао да сте купили овакве машине.

– Па, нисмо их сасвим купили – прошапта Витвит и нежно погледа Херкера.

– Ниси ти лош момак, Витвит – рече Харкер и помилова га по елипсастој глави. – Ако нам све ово успе, а мора, бићеш награђен.

– Пут до куће биће оно што најпонижније могу затражити – зацвркута Трилијац. – Иако не знам како би се суочио са својим сународницима после учешћа у оваквом крвопролићу – затрепта тужно.

– Добро, добро, у сваком случају не можемо те још дуго пустити да не би избрљао о нашим плановима. Али, ако нам свесрдно помогнеш, тај период се може скратити.

– Веома лепо од вас – рече Витвит. – Одмах почињем откривањем једне тајне: одашиљаче нисмо купили већ смо их прибавили.

– Како? Где?

– Јесте ли чули за планету коју су

чити аутопилот. Ризик је би минималан. Зато кренуше на Парадокс.

Био је већи него што су очекивали. Кад су се приближили тлу, угледали су логориште зарасло у зеленило и машинерије које су се само понегде промаљале из густог растиња.

– Можемо слетети – рече Харкер. А ти ћеш, Витвит, први изаћи напоље.

– Ох, не, не, не! Преклињем вас најлепше што унем. Мили, најфинији пријатељу, тамо је врло хладно, тежина ће нам се утростручити...

– Ако не престанеш да шуштиш и дуваш, главу ћу ти откинути!

Слетели су и отворили излаз. Пријатан ваздух прострујао је бродом. Утопили су се и истерали Витвита првог напоље, а затим и сами кренули за њим.

Витвит се задовољно смешно. Нешто није у реду, помисли Харкер и извади револвер.

људи открили и назвали Парадокс?

– Да, присећам се... То је било током Првих Истраживања... Велика, зар не? Са чудном атмосфером... довољно кисеоника за човека... појачана сила гравитације...

– Дивим се вашем знању. Када су га напустили, људи су оставили много вредних инструмената на

Парадоксу. Недавно, када смо и ми кренули у свемир, пронашли смо њихов напуштени логор и међу осталим машинама и неколико одашиљача, који су случајно заборављени. Ваша цивилизација, ако дозволите, помало је расипничка. Остало је много драгоценог материјала, као и оружја, које нам ничему не служи.

– Хм. Како то да све није пропало током векова? – упита Харкер сумњичаво.

– Заборављате да инструменти потичу из времена стабилних метала.

– Па да, свакако! – Одмах је проверио податке о Парадоксу. Све се слагало са оним што је и сам знао и чуо од Витвита. После саветовања са друговима закључио је да губитак од неколико дана не би значајно ништа у поређењу са материјалом који би могли купити са Парадокса. Сматрали су да могу пажљиво надгледати Витвита приликом слетања, и да га у случају неке диверзије могу ликвидирати и укљу-

– Брод више не може да узлети. Проверите сами. Уједно, не бих вам саветовао да ме убијете јер ја могу потврдити члановима Лиге, коју ћемо позвати у помоћ, да сте кренули са мном да извидите могућност трговине и да смо пали на Парадокс због квара ауто-пилота. Без мене ваша прича не би звучала уверљиво – рекао је Трилијац.

Олафсон оде на брод да провери инструменте. Ниједан није радио!

– Као што видите, једина алтернатива, осим да позовете Лигу, јесте да овде умрете на веома непријатан начин. У противном, Лига ће нас вратити на Трилију где нема смртне казне и где ћете отплаћивати своје недело откривањем знања из инжењерства и технике. Можда се под старе дане и вратите на Земљу.

– Мислим да смо надмудрени – закључи Харкер. – Али зашто? Како? Зашто брод не може да узлети?

– Ах, само мало више знања, драги пријатељи! – затруби Витвит мирно. – Због хелијума у атмосфери. Његов мајусни атом пролази готово кроз сваки материјал. Земљани су одавно превазишли овај проблем, али ми нисмо. Ја сам био први који је слетео на Парадокс и последњи, из истих разлога. А сад, најбоље да позовемо Лигу, т.ј. Оазу. Пожурите морамо се спремити да сачекамо помоћ. На посао, драги дечасти.

аутор	Франц. писац	Особина и стање	Место код зајачара	Временски одсек	У овој мери	Натријум-карбонат	Кроз ње континент
Поноситост	п	о	б	г	о	с	т
Разлог за оправдање	м	з	т	о	в	о	р
Фудбалски клуб I лиге	с	л	о	б	о	г	а
Сав, целокупан (лат.)	к	о	т	а	и	а	и
"Архив војно-историјског института"	а	в	и	знак за италијан	и	"суп-пор" покривати	с
Америчка пева-чица Сара	в	о	и	део тела, бок	к	у	к
Главни град Сирије	14. и 1. слово	б	а	орган чула вида	о	к	о
Слово јатинице	г	з	метар	и	влади-мир на-зор	в	и
Пре-џак	а	и	и	е	к	а	и
Чланови бродске посаде	л	б	и	и	з	р	и
Лек против болова	а	с	и	и	р	и	и
Просторија за становање	с	и	а	и	знак за телур	и	е
Знак за "кило"	к	материја за штапљење	и	а	и	и	и
Памет, инте-лект	и	лична за-ме-ница	и	токсичан	а	нави-затак	и
Ауто-ознака уреша	у	р	мем-брана	о	и	и	а
Ветар у Француској	и	и	с	и	р	а	и
"Политички забавник"	електрични вод	ливал-ска биљка	и	р	а	в	а
Руски сликар Константин	к	о	р	о	в	и	и
Ситовит, напре-сит	а	и	о	в	и	и	и
Богат 10-век	б	о	т	а	и	и	и
Леоншту-кељ	и	и	нијед-на	и	и	и	и

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ ПРОЈА

ВОДОРАВНО: стражар, пионири, откиван, насладе, Ана, и, Нкомо, издавач, славине, фа, Аћин, стел, Ла, Хокејаш, а, "ура", е, намотак, шевар, с, Нигер, враћати, иа, НЕБ, "рома", јн, анима, и, Тиролац, Икарија.

КАМЕНОПИСЦИ НА ОКУПУ

НЕ ДИЖИТЕ

Прешло је доста времена откако је „Забавник“ објавио прву рубрику посвећену читаоцима, свима онима који су заинтересовани да у часовима доколице оживе камен. Обезаљемо да ћемо добрим каменописцима омогућити да покажу своје радове, и обезаљемо испунили. Настојали смо да тајне „заната“ не остану тајне и да све претворимо у један леп, забаваан и користан хоби.

Почела су да нас засипају писма (са похвалама) и наравно, пакетићи препуни племенитог терета... Камен је престао да буде тежак. Са посебним интересовањем дочекивају смо сваку нову пошљак.

И као што је ред, правили смо одређени избор. Неко је добио више неко мање простора у листу, а у једном од пронајх бројева прогласили смо чак и шампиона: Весни Стојановић из Вршца чак и уметнички скицају капу.

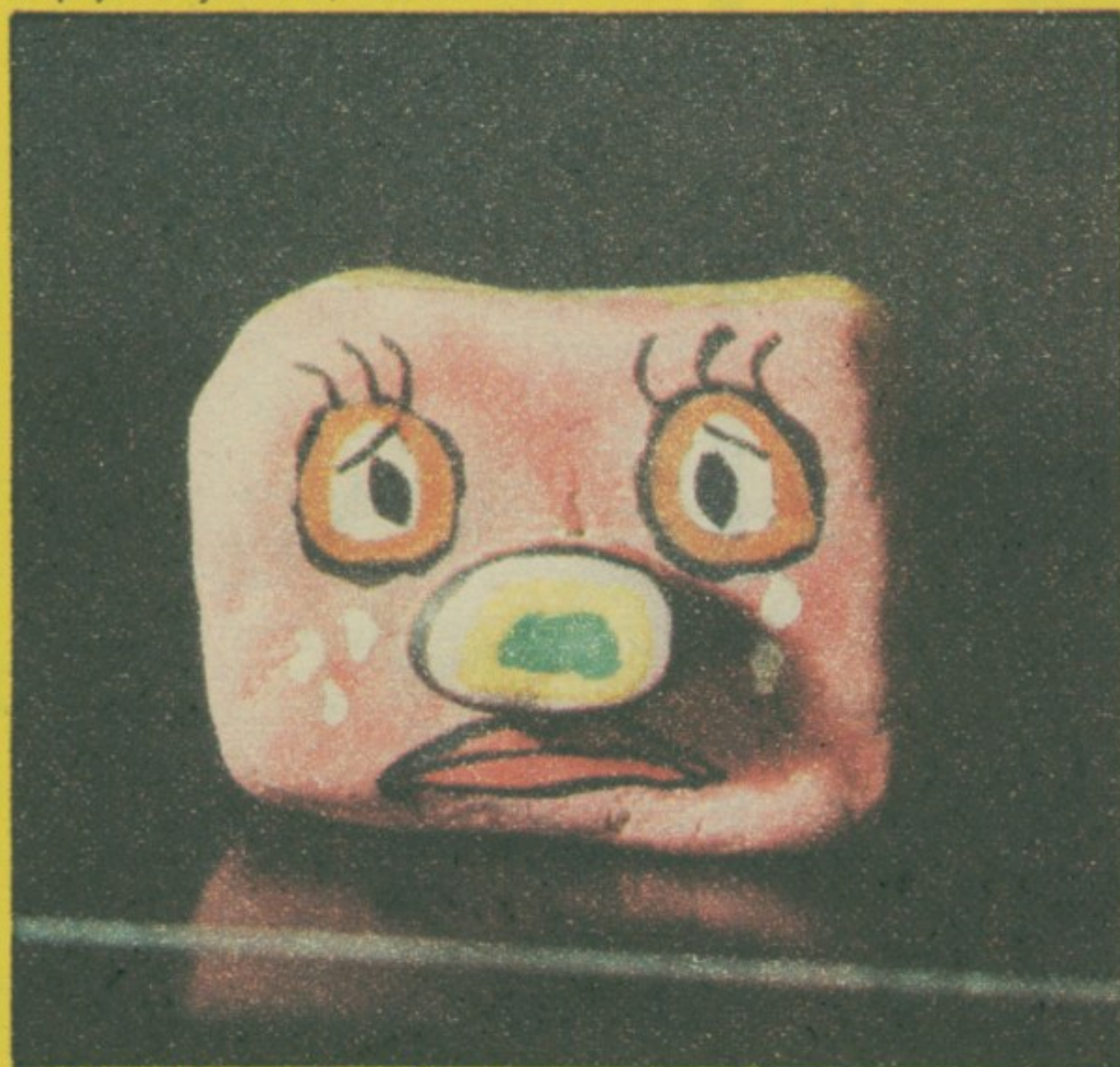
Дужни смо и једно мало објашњење. Наиме, ако нешто и писмо објавили то је због тога што сваки наш број има свој план којем морамо да се појинијемо, па ће нешто, можда, изаћи и касније. Ако се уопште не појави, зна се: каменописци су били, или површили или недовољно оригинални. А то може да се поправи. Зато, не дижите руке!

Овог пута из мноштва пакетића изабрали смо најбоље, од сваког понешто, са жељом да опет сви буду задовољни.

Д. Варагић
Снимано:
Љубомир
Патригић

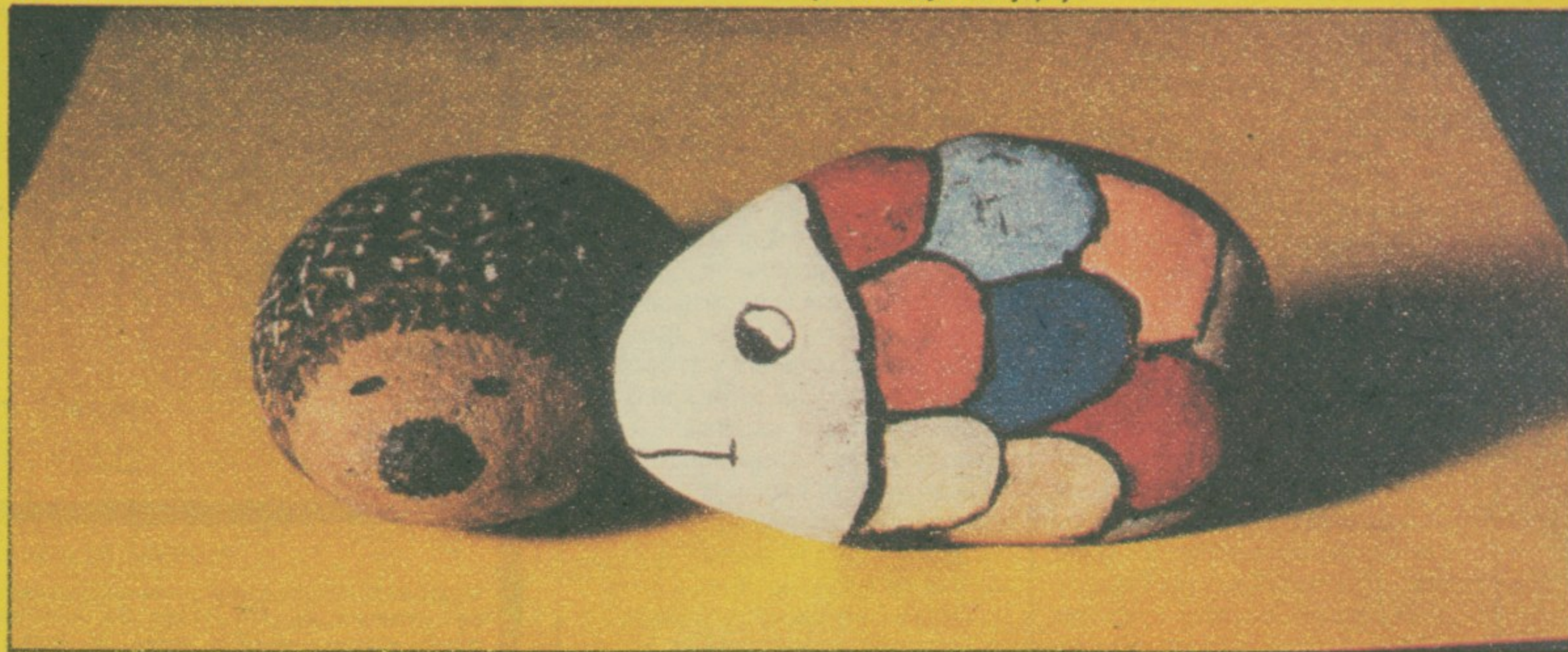
Марија Секуловска, Тетово

Трајанка Шолева, Титов Велес

Југослав Дудић, Ђуприја

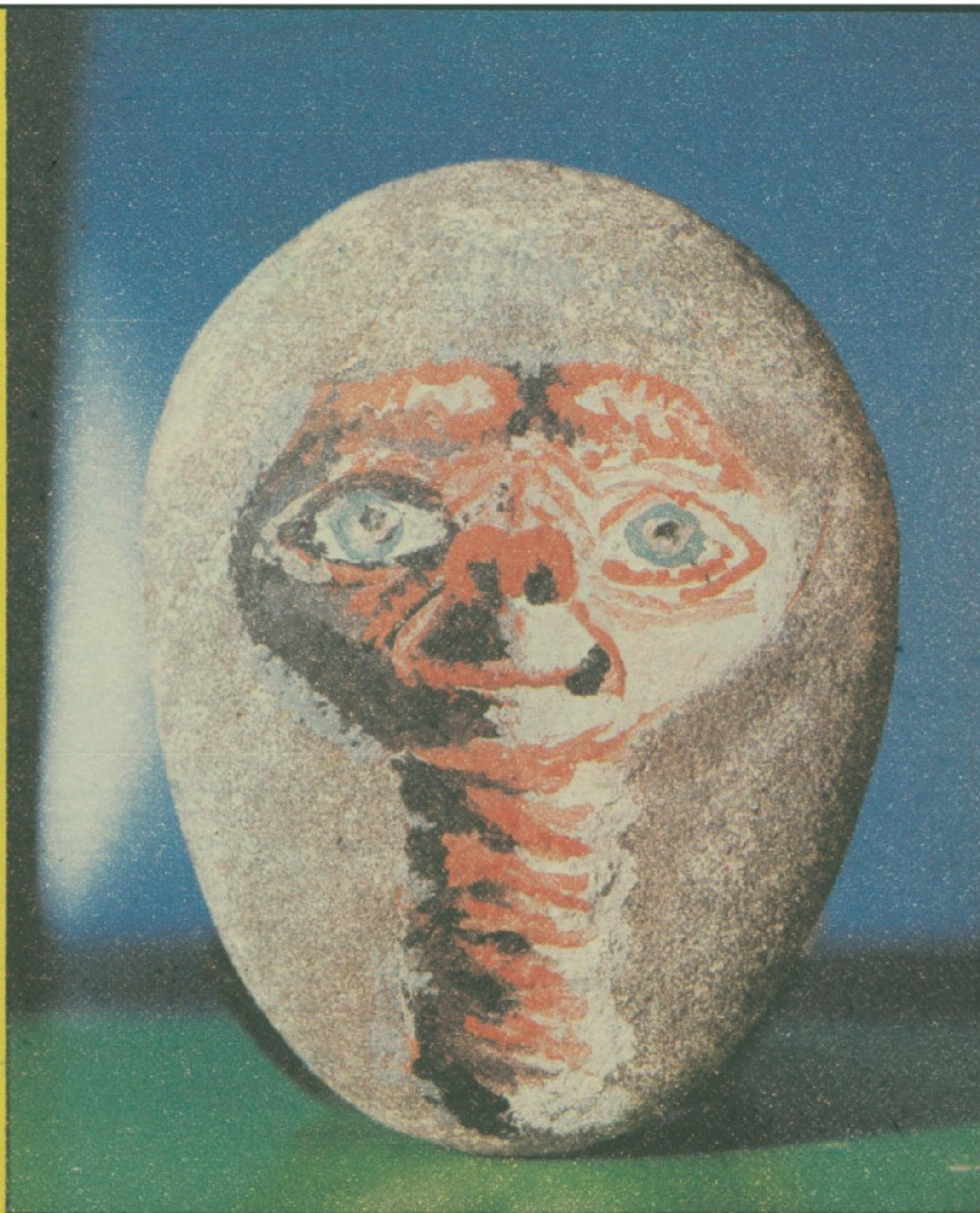
РУКЕ!

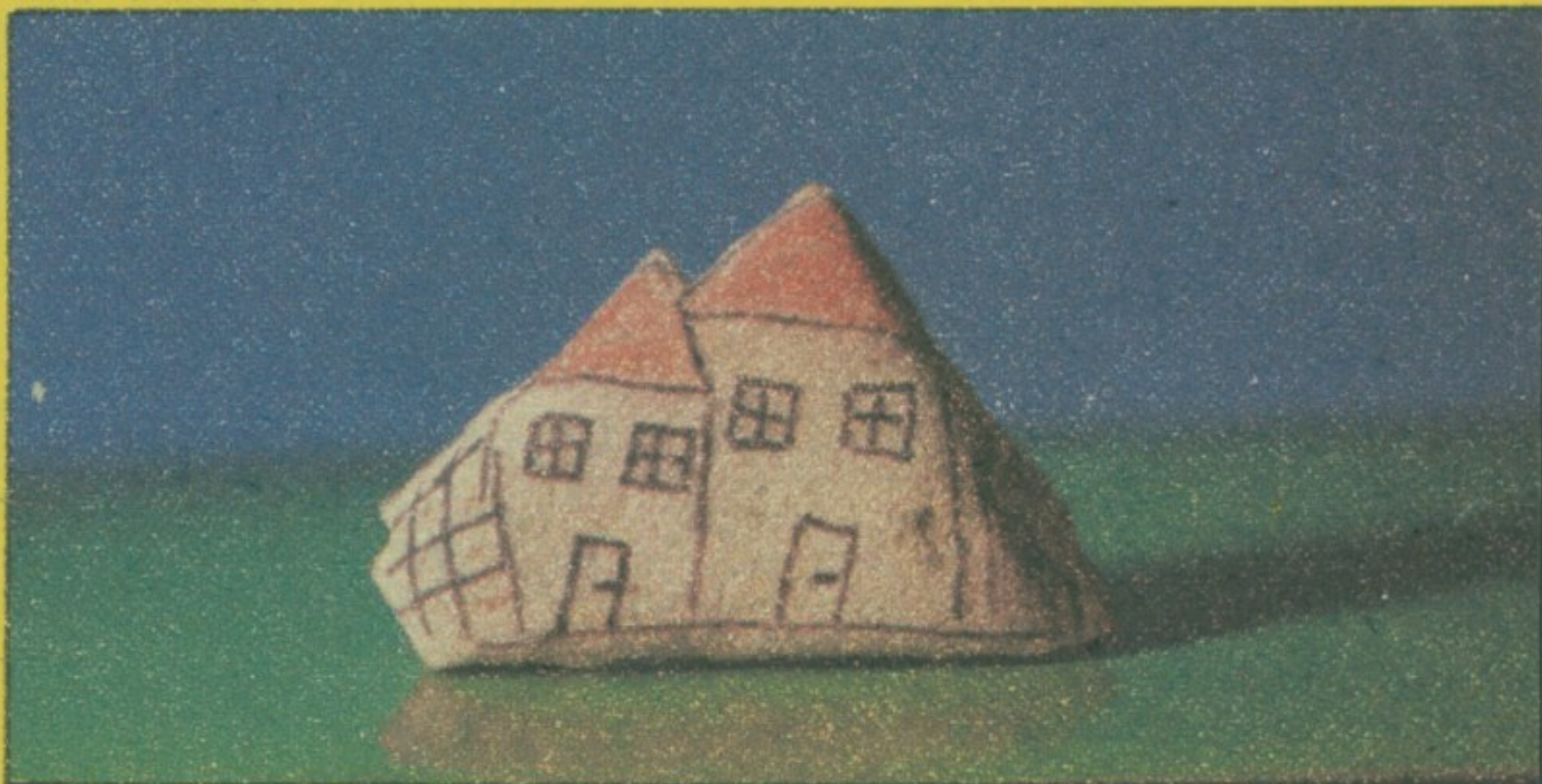
Лидија Јозиновић, Бабина Грета

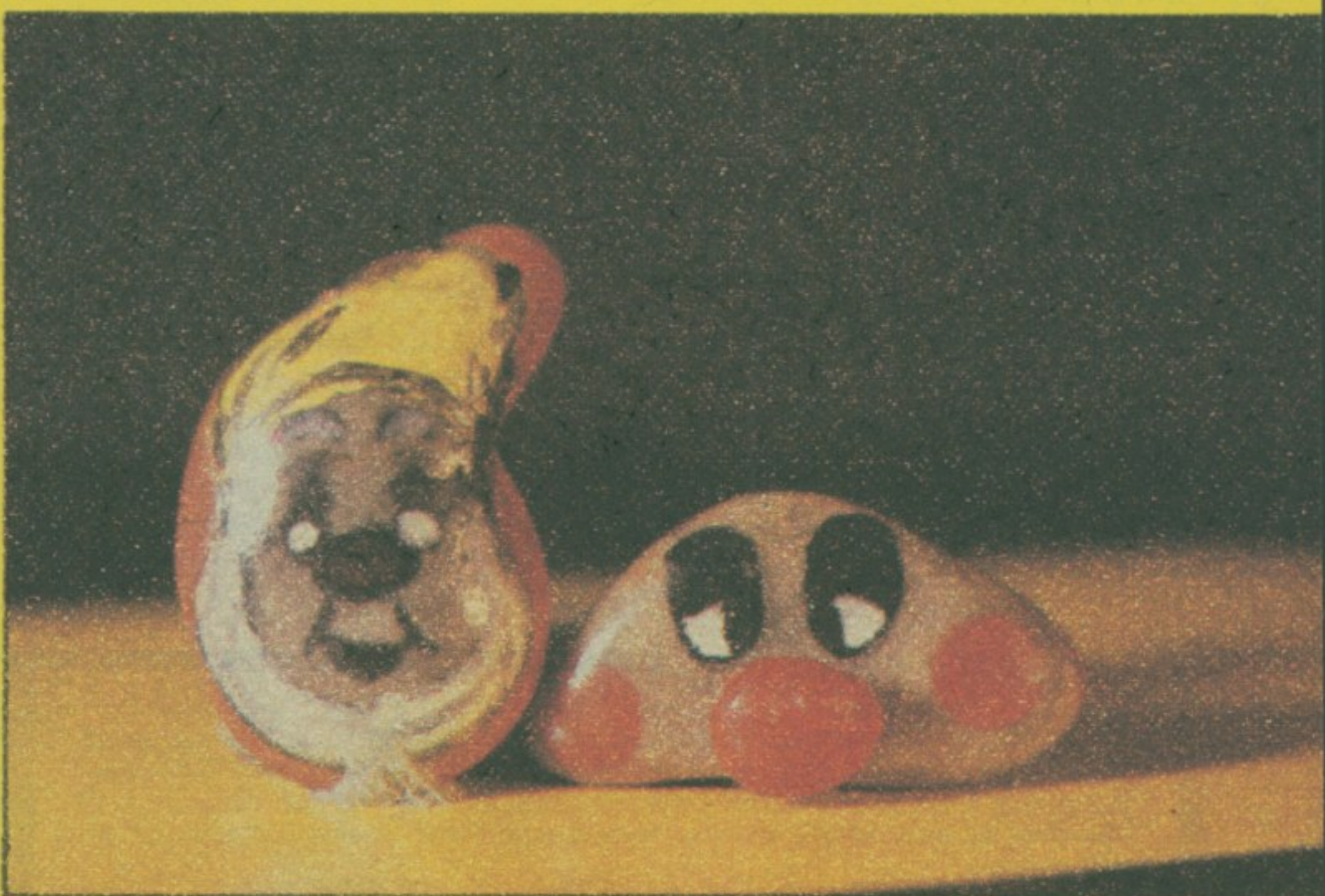
Милица Голуб, Надаљ

Ивана Милошевић

Снежана Шимек, Тиват

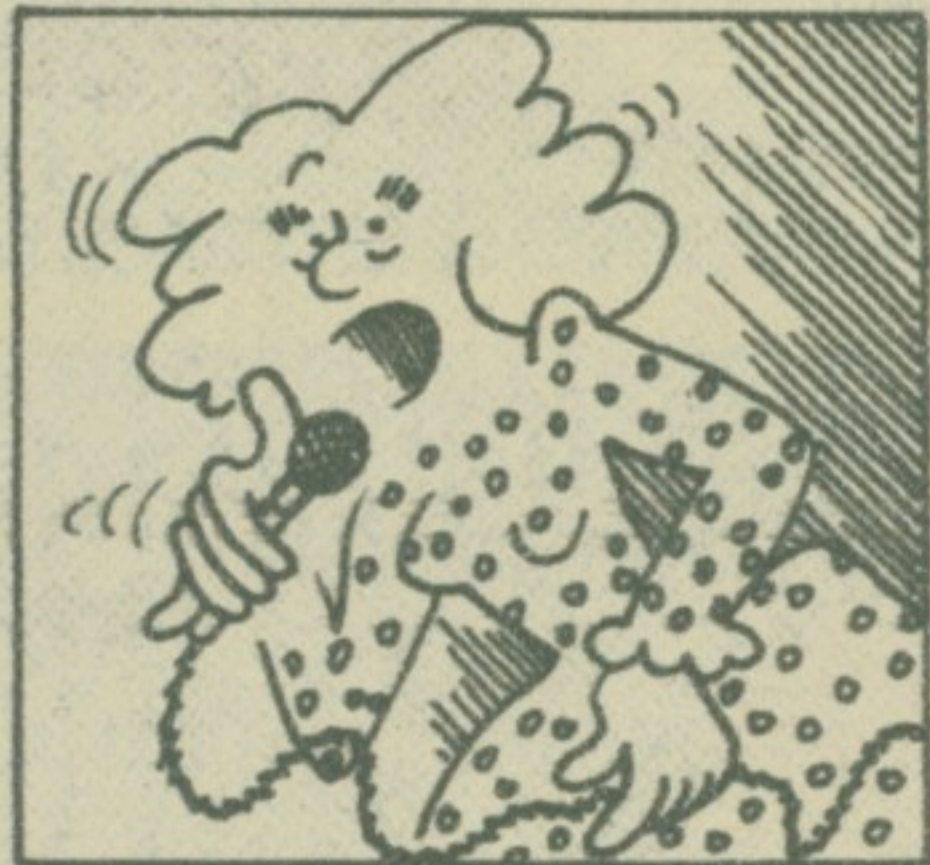
Нада Стојковић

ЗАМКА ЗА ШАУМ

Пишем ти већ четврти-пети пут увек се надајући да ћеш ми баш тог пута одговорити а ти — ништа. А хтела бих да знам како се праве шампите, шта треба да упишем да бих постала певачица и одакле води порекло моје име?

СЛАВИЦА,
Нови Пазар

Рецепт за шаум-питу смо већ дали, према томе нема разлога да се љутиш на нас. Међутим, пошто се из твог писма види да ти је до њега необично стало, објавићемо га још једном (надајући се да сада неће промаћи свим заинтересованима), али у нешто скраћеној верзији односно без упутства за припремање кора јер оне могу да се купе у свакој боље снабдевној самоуслугу. Дакле, пошто купиш паковање лиснатог теста и од њега испечеш две коре које не треба да буду дебље од 1 центиметра, направићеш наред. Он се припрема тако што се 200 гр шећера стави у шерпу, прелије мањом вишном чашом воде и кува док не постане густ. Да би била сигурна да је сируп довољно укуван, направи замку од танке жице па њомехвати сируп и дуну кроз замку. Ако мехур шећера излети из ње, значи да је сируп довољно густ. Кад је шећер готов, измакни са ватре и брзо улупај чврст снег

од 10–12 беланаца у које ћеш постепено додавати 200 гр шећера у кристалу. Затим у снег додај сируп и добро га измешај жицом. Кад масу изједначиш, додај пола литра умућене слатке павлаке (ако у твојем граду не можеш да је нађеш, покушај са шлагом из кешице) и овим наредом намажи једну од кора у висини од 4 прста. Пошто и то урадиш, стави преко нареду и другу кору, па шаум-питу исеци на четвртасте комаде које ћеш посути прах шећером измешаним са ванилиним шећером. Овако припремљена пита може да се одржи 2–3 дана.

Да би постала певачица, није довољно да завршиш неку одређену школу тј. не постоји таква из које се регрутују певачи. Међутим, то не значи да би ти извесно музичко знање било наодмет, па ти саветујемо да се пријавиш на аудицију за музичку школу.

Што се тиче твог имена, оно води порекло од именице слава.

УЗ НАЗНАКУ

Молим те да ми одговориш да ли је могуће да добијем тромјесечну претплату на „Забавник“ и то ћирилично издање. Ако јесте, где то да назначим?

МАРИЈА СТАЗИЋ,
Пут Драгутина 36
Трогир

На уплатници којом ћеш извршити претплату напиши да желиш ћирилично издање „Забавника“. Колико она износи и на који жиро-рачун се уплаћује наћи ћеш на 51. страници у сваком „Забавнику“.

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Све што је човек са свиралом рекао о себи било је прихватљиво осим податка да је управо тог дана завршио посао на изградњи куће. Био је почетак зиме а сезона грађевинских радова давно је већ завршена. С обзиром на кишу која је данима падала није било никаквих услова да се она продужи.

ПИСМО НЕДЕЉЕ

САМО СУ СЕ ШАЛИЛИ

Сада кад сам постао апсолвент другови ми кажу да мање учим јер бих од учења могао да полудим. Да ли то заиста може да се догоди и која би исхрана била најбоља за развој мозга?

ДОНЧО,
Драчево

Колико ми знамо, а уверени смо да смо добро обавештени, нико није полудео од — учења. „Полудели“ су али од бриге они који то нису радили у довољној мери, па су неспремни дочекали време испита. Али, шалу на страну, учење не утиче на

настанак душевне болести тј. лудила како ти кажеш. Бар такви узроци до данас у медицини нису забележени. Према томе, разлога за забринутост нема, а твоји другови су вероватно хтели само да се нашале мало с тобом.

Што се тиче развоја, и мозга и тела, препоручује се исхрана богата беланчевинама, витаминима, угљеним хидратима. У сваком случају, нека буде што разноврснија.

ЗАШТО ИСТОВРЕМЕНО?

Интересује ме због чега кад трепћемо истовремено склапамо оба капка?

МИЛАН,
Босанска Градишка

Трептање је одбрамбено-рефлексна активност очних капака која се заснива на њиховој покретљивости. Постоје два основна облика трептања: спонтано и рефлексно. Прво представља истовремену реакцију оба ока односно, за време будног стања, човек у одређеним временским интервалима отвара и затвара капке. Спонтано трептање се иначе јавља код свих кичмењака који имају очне капке а чија је животна средина ваздух.

За разлику од спонтаног, рефлексно трептање се манифестује брзим затварањем капка под утицајем неког спољног фактора, рецимо, улети ли нам нека бубица или зрнца песка у око, реaguјемо тако што затварамо капак тог ока. Међутим, без обзира о којој врсти трептања је реч, оно се одвија у две фазе а то су отварање и затварање капка. Отварање капка се остварује подизањем горњег и дискретним спуштањем доњег капка а затварање, склапањем капка тако да се њихове ивице додирују. Приликом затварања долази до истовременог склапања оба капка због тога што се ова фаза остварује контракцијом (грчењем) кружног мишића ока чија су влакна кружно постављена у оба капка и што импулси за контракцију долазе до свих влакана овог мишића.

хлад. Стакло ће тежином учинити своје — угрејана плоча ће се охладити и остати равна.

ИВАН,

Славонски Брод

Твој је рецепт, Иване, добар што се тиче самог исправљања. Али ми га ипак нисмо дали јер, заједно са плочом не могу да се исправе и бразде урезане у њој. Оне ће остати деформисане па тако не само што звук неће бити исти као раније већ може да дође до оштећења главе грамофона. У том случају, штета ће свакако бити већа. Али, препустимо Бати да сам одлучи шта ће урадити.

НА ЛИЦУ АТИНА

Молио бих вас да ми нешто више кажете о новчићу чију вам фотографију шаљем. Колика је његова нумизматичка вриједност?

БОРЂЕ,
Херцег-Нови

ПЛОЧА ИЗМЕЂУ ДВА СТАКЛА

У једном од бројева одговорили сте Бати из Бора да грамофонске плоче које су се деформисале од стајања на сунцу не могу да се исправе. Међутим, моја

Судећи по фотографијама које нису најјасније у питању је слабо урађена копија атинске тетрадрахме (на лицу је Атина, на наличју сова) каснијег типа. Практично, овај новчић нема никакву нумизматичку вредност.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Петр Кутин, СССР, 103006 Москва, Ул. Каљевскаја 5, кв. IIIa – 29 година сакупља плоче, музичке часописе, воли музику, сликарство и књижевност. Дописивање на српскохрватском, словеначком, пољском, енглеском и, наравно, руском.

Зоран Јокић, 15312 Завлака, село Цветуље – 15 година, сакупља цртане романи, навија за Звезду.

Дарија Пожега, 54000 Осијек, И. Маринковића 6 15 година

Весна Станојевић, 23265 Книћан, Пењинова 100а – 12 година, воли мини моду, народну и забавну музику, сакупља салвете, навија за Звезду.

Гордана Козић, 18420 Блаце, Радоша Јовановића Села 8 – воли све што воле млади, жели да се дописује и са вршњацима из иностранства.

НА ТЕБИ ЈЕ ДА ОДЛУЧИШ

Занима ме где бих могао купити неки приручник за брододеларе почетнике и где бих могао набавити књигу с описом старих бродова и опреме старих једрењака или нацрте за израду бродова. Такође ме веома занима шта значи моје име и име моје сестре Наташе.

НИКОЛА МАРКОВИЊЕВИЋ, Загреб

У Центру за ваздухопловно моделарство, Тимочка 18 у Београду можеш наручити и књиге о брододеларству а исто тако и комплете бродова „Санта Марија“ и „Дубровачка галија“ и планове

„Санта Марије“, „Дубровачке галије“, „Дубровачке наве“, „Баунтија“, „Кати Шарк“, „Конституиш“ и „Јадрана“. Нацрте, комплете и сав потребан материјал можеш да наручиш и од Центра за моделарство, Првомајска 67 из Пуле. Овај Центар има комплете „Санта Марије“, „Дубровачке галије“,

„Санта Марије“-наве, „Дубровачке наве“, „Баунтија“, „Кати Шарк“, „Конституиш“, затим нацрте, комплете дрвене грађе и комплете опреме.

Тумачење и твог и имена твоје сестре смо већ више пута објавили, али да поновимо још једном: Никола је изведено од грчког Николаос што значи „народ-победник“ а Наташа је руско име одмала од Наталија што је изведено од латинског придева наталис што значи „родни“. Овим придевом је означаван и дан Христовог рођења, па је име Наталија давано девојчицама рођеним на тај дан.

ИНЈЕКЦИЈА ЗА БЕБУ

Мој комшија има пса који је оболео од штенећка, па те молим да ми кажеш да ли је та болест опасна по живот?

МИОДРАГ ЗДРАВКОВИЋ, Шуматовачка 8 Крушевац

Штенећак је врло опасна болест: пас који оболи од ње нема никакве изгледе да преживи, па је зато и неопходно на време вакци-

нисати свако штене. То је уједно и прва инјекција коју добије. Вакцина се обнавља сваке друге године. Симптоми штенећка су повраћање, дијареја и кочење удова. Ова болест, смртоносна за псе, није нимало безбедна ни за људе, па се зато одмах обрати лекару у случају да си био у додиру са болесном куцом.

СОЊА

Молим те да напишеш значење мог имена ако оно уопште постоји.

СОЊА, Загреб

Соња је у руском име одмала изведено од Софија што на грчком значи „мудрост“.

КАКО ОБУЗДАТИ НОГЕ?

Имам 13 година и висок сам 175,4 ст, носим ципеле број 44 а неке чак и 45. Молим те да ми кажеш шта да предузмем да ноге престану да ми расту јер ме због њих задиркују. Узгред, овај проблем не мучи само мене него и четворицу мојих другова. Молим те да ми што пре одговориш.

С. М. Пирот

Мораћемо да те разочарамо: не постоји никакво средство ни начин којим би се обуздао раст односно дужина ногу и стопала. Шта је, ту је, и с тим се треба помирити. Уосталом, дугачка стопала и

нису баш неки разлог за патњу: да је друкчије, хиљаде твојих вршњака би имало разлога да буде дубоко несрећно и да ни нос не помоле из куће. Што се задиркивања тиче, сигурни смо да су она плод непромишљености и не тактичности твојих другарица и другова а не срачуната намера да те повреде. На крају крајева, мало је оних који имају изванредне пропорције па бисмо, ако бисмо хтели, сваком могли да пронађемо неку ману.

У целом твојем „случају“ постоји и нешто утешно: са 13 година ти ћеш још да растеш. Висина коју сада имаш износи отприлике 80% оне висине коју ћеш имати кад се твој раст оконча. Са твојим стопалима ствари стоје нешто друкчије: мало је вероватно да ће наставити да се издужују.

НЕ ЗАОБИЛАЗИ СТАРЕШИНЕ!

Тренутно се налазим на одслужењу војног рока, у морнарици сам, и јављам ти се јер ме интересује да ли могу да тражим скраћење рока с обзиром да сам хранилац породице. Наиме, моји родитељи су разведени и живе у граду где сам и ја пријављен мада сам остао на селу са бабом и дедам. Како су и баба и деда седамдесетогодишњаци, једино сам ја способан за обрађивање земље. Ко ме да се обратим ради евентуалног скраћења војног рока?

МОРНАР из Шибеника

Не знам зашто си заобишао старешине и ниси њих питао све оно што те интересује? Наравно, ни сада није касно да то учиниш. Ако постоји неки разлог зашто то не желиш, онда замоли бабу или деда да се обрати општинском орга-

ну за народну одбрану: једино је он надлежан да донесе одлуку о скраћивању војног рока. Неки конкретнији одговор не можемо ти дати јер ниси навео у којој републици живиш а то је веома важно јер свака република има посебно регулисане прописе о томе ко може да стекне својство храниоца породице.

ШКОЛА ГИТАРЕ

1. Акорди — 2. Теорија — 3. Мелодије — 230 дин. Виши курс — 150 дин. Модерна музика, хитови, рок — I и II — по 230 динара. Плаћате поштару Васиљевић Милун, ресторан, 11101 Београд

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“ Драган Марковић

Главни и одговорни уредник Раде Шошкић

Одговорни уредник Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубислав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Рујица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суручић (председник), Зорица Ђеран, Светлана Шухартовић, Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушач, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петковић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд, Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ: Тромесечна 220,00 динара, полугодична 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО: Тромесечна 440,00 динара, полугодична 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:	САД	DM	ШФР	ФФР	ШКР
САД	65.-				
СР НЕМАЧКА		115.-			
ШВАЈЦАРСКА			107.-		
ФРАНЦУСКА				267.-	
ШВЕДСКА					271.-

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

